

Mistä huolen tulisi herätä? - Koulutuspaketin kehittäminen naisiin kohdistuvasta väkivallasta

Ada Kairavuori & Milla Liski

2019 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

**Mistä huolen tulisi herätä?
- Koulutuspaketin kehittäminen naisiin
kohdistuvasta väkivallasta**

Kairavuori Ada & Liski Milla
Sosiaalialan koulutusohjelma,
sosionomi (AMK)
Opinnäytetyö
Toukokuu 2019

Kairavuori Ada & Liski Milla

**Mistä huolen tulisi herätä? - Koulutuspaketin kehittäminen naisiin kohdistuvasta väkival-
lasta**

Vuosi 2019

Sivumäärä 79

Toiminnallinen opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Naisten Linja Suomessa ry:n kanssa ja sen tuotoksena syntyi koulutuspaketti naisiin kohdistuvasta väkivallasta, väkivallan tunnistamisesta, puheeksi ottamisesta ja väkivaltaa kokeneen kohtaamisesta. Koulutuspaketti on suunnattu sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakouluopiskelijoille, mutta se on sovellettavissa myös muille kohderyhmille. Koulutuspaketin tavoitteena on ollut koulutettavien tietoisuuden lisääminen naisiin kohdistuvasta väkivallasta, sekä heidän valmiuksiensa lisääminen väkivallan merkkien tunnistamiseen sekä väkivaltaan puuttumiseen osana asiakastyötä.

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys rakentui naisiin kohdistuvan väkivallan ilmiön ympärille. Tunnistamisen, puheeksi ottamisen ja kokijan kohtaamisen lisäksi teoriassa käsiteltiin väkivallan muotoja, dynamiikkaa, kokijoiden moninaisuutta, väkivallan vaikutuksia sekä väkivaltatyön palveluita. Teoriatiedon ohella koulutuspaketti sisältää konkreettisia toimintaohjeita väkivallan tunnistamiseen, puheeksi ottamiseen ja väkivaltaa kokeneen kohtaamiseen sekä case-tehtävän, joiden avulla opittua teoriaa voidaan yhdistää käytäntöön. Paketin lopussa on myös itsenäistä opiskelua helpottamaan laadittu materiaalipankki.

Opinnäytetyöhön sisältyi suunnittelun ja toteutuksen lisäksi valmiin paketin pilotointi kahdella opiskelijaryhmällä. Ensimmäinen pilotointi järjestettiin Tikkurilan Laurea-ammattikorkeakoulun sosiaalialan opiskelijoille ja toinen Porvoon Laurea-ammattikorkeakoulun sairaanhoitajaopiskelijoille. Koulutuspaketin pilotoinneista kerättiin kummaltakin opiskelijaryhmältä palautetta palautelomakkeella. Palautetta kerättiin numeerisessa ja avoimessa kirjallisessa muodossa. Opiskelijoilta saadun palautteiden perusteella koulutuspaketti koettiin pääosin kattavana sekä hyödyllisenä ammatillisen koulutuksen kannalta. Myös Naisten Linjalta saadun palautteen perusteella koulutuspaketti vastasi järjestön odotuksia ja tarpeita. Palautteen ohella opinnäytetyötä on arvioitu sille asetettujen tavoitteiden, toteutuksen onnistumisen, ongelmien ja hyödynnettävyyden pohjalta. Tulevaisuudessa koulutuspakettia voidaan Naisten Linjalla kehittää esimerkiksi laajentamalla sen sisältöä, tehostamalla sen markkinointia koulutuslaitoksille ja hyödyntämällä sen osia uusien koulutusten rakentamisessa.

Asiasanat: naisiin kohdistuva väkivalta, koulutuspaketti, väkivaltatyö

Kairavuori Ada & Liski Milla

Should I be worried? - Developing an educational package about violence against women

Year	2019	Pages	79
------	------	-------	----

This practice-based thesis is produced in co-operation with Women's Line Finland. The purpose was to create an educational package about violence against women, how to identify and ask about violence and how to support a woman dealing with violence. The package is aimed at Bachelor students of social and health services, but it is also suitable for other audiences. The aim of this thesis was to increase awareness of violence against women and increase readiness to identify and ask about violence and intervene in part of the client work.

The theoretical framework of this thesis is built around the phenomenon of violence against women. In addition to the theory about how to identify and ask about violence and how to support a woman dealing with violence, the theoretical part includes information about forms and pattern of violence, diversity of victims, consequences of violence and violence prevention services. The package also contains practical examples, guidelines and casework which combines theory and practical learning. At the end of the package there is material bank to help with independent studying.

In addition to planning and producing the educational package, it was piloted with two different groups of Laurea University of Applied Sciences' students. The first pilot was implemented with Bachelor of social services students in the Tikkurila campus, and the second pilot was with nursing students in the Porvoo campus. Feedback was received from both groups and in both numerical and textual forms.

Based on the students' feedback, the package was seen as mainly comprehensive and helpful from an educational point of view. Feedback was also received from Women's Line, and according to that the package answered the expectations and needs of the organisation. In addition to the feedback, the package was also evaluated based on the aims, success of the process, problems and usability of the package. In the future Women's Line can develop the training, for example by expanding its content, promoting the package to different learning institutions and utilizing its parts to create new educational packages.

Keywords: violence against women, educational package, violence prevention work

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Naisten Linja Suomessa ry.....	7
3	Opinnäytetyön tavoite	9
4	Teoreettinen viitekehys koulutuspaketin taustalla.....	10
4.1	Teoreettisen viitekehysten rajauksen perustelu	11
4.2	Naisiin kohdistuva väkivalta ilmiönä.....	12
4.3	Väkivallan muodot.....	13
4.4	Parisuhdeväkivallan dynamiikka ja sen vaikutukset lapsiin	16
4.5	Moninaiset naiset väkivallan kokijoina	18
4.6	Väkivallan vaikutukset kokijaan ja väkivallan merkkien tunnistaminen	20
4.7	Keinoja väkivallan puheeksi ottamiseen ja väkivaltaa kokeneen kohtaamiseen ..	23
4.8	Palveluita väkivallan kokijoille ja tekijöille	25
5	Aihe ammatillisessa keskustelussa, aiemmissa tutkimuksissa ja selvityksissä.....	27
6	Koulutuspaketin toteutus ja sisältö	29
6.1	Tulevat sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset koulutettavina.....	29
6.2	Luotettavuus ja eettiset kysymykset	30
6.3	Opinnäytetyöprosessin eteneminen vaiheittain.....	31
6.4	Koulutuspaketti valmiina kokonaisuutena	36
6.5	Muut prosessissa syntyneet tuotokset	41
7	Opiskelijoilta saatu palaute	41
7.1	Sosionomiopiskelijoiden palaute	43
7.2	Sairaanhoitajaopiskelijoiden palaute.....	45
7.3	Yhteenveto	46
8	Arviointi	47
8.1	Toteutuksen arviointi	47
8.2	Ongelmat ja toimenpide-ehdotukset	50
8.3	Koulutuspaketin hyödynnettävyys tulevaisuudessa.....	51
8.4	Oman oppimisen arviointi	52
9	Pohdinta.....	53
	Lähteet	55
	Kuviot	61
	Taulukot	61
	Liitteet	62

1 Johdanto

Naisiin kohdistuva väkivalta on tasa-arvo- ja ihmisoikeuskysymys. Kyse on laajasta ilmiöstä, joka näkyy läpi yhteiskuntaluokkien. Väkivallan kokemukset eivät rajaudu tiettyihin sosioekonomisiin luokkiin tai ole riippuvaisia yhteiskunnallisesta asemasta. Naisiin kohdistuva väkivalta estää tasa-arvon, rauhan ja kehityksen toteutumista yhteiskunnassamme. (Pekingin julistus ja toimintaohjelma 1995, D 112.) Vaikka naisten asemaa ja ihmisoikeuksien toteutumista käsittelevästä Pekingin julistuksesta sekä toimintaohjelman hyväksymisestä on nyt jo yli 20 vuotta, ovat niiden sisällöt yhä ajankohtaisia ja asetettujen tavoitteiden saavuttaminen vaatii edelleen työstämistä.

Siinä missä miehiin kohdistuvat väkivallanteot yleisimmin tapahtuvat julkisilla paikoilla ja ravintoloissa, naisiin kohdistuva väkivalta tapahtuu useimmiten lähi-suhteissa tai työtehtävissä. Tuoreen sisäministeriölle laaditun selvityksen mukaan 30 prosenttia eli lähes joka kolmas parisuhteessa ollut nainen Suomessa kokee tai on kokenut väkivaltaa suhteessaan. Prosentti-luku on korkea, sillä vastaava luku EU-maissa keskimäärin on 22 prosenttia. EU:n alueella vain yhdessä maassa prosenttiluku on Suomea korkeampi. (KPMG Oy & WoM Oy 2018, 12.)

Näiden tilastojen valossa voidaan todeta, että sosiaali- ja terveysalalla kohdataan jatkuvasti tiedostaen ja tiedostamatta sellaisia henkilöitä, jotka ovat kokeneet väkivaltaa tai sen uhkaa esimerkiksi lähi-suhteessaan. Toiminnallisen opinnäytetyömme tavoitteena on lisätä alalle kouluttavien tulevaisuuden ammattilaisten tietämystä naisiin kohdistuvan väkivallan ilmiöstä; sen muodoista ja erityispiirteistä, sekä antaa ohjeita väkivallan tunnistamiseen ja puheeksi ottamiseen. Opinnäytetyö on toteutettu yhteistyössä Naisten Linja Suomessa ry:n kanssa. Toteutimme toiminnallisen opinnäytetyömme yhteistyössä Naisten Linjan kanssa laatimalla koulutuspaketin naisiin kohdistuvasta väkivallasta, väkivallan tunnistamisesta, sen puheeksi ottamisesta sekä väkivaltaa kokeneen kohtaamisesta.

Pilotoimme laatimaamme koulutuspakettia kouluttamalla sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakouluopiskelijaryhmiä. Kouluttamamme opiskelijat olivat lastensuojelun kurssin opiskelijoita, perhetyökurssin opiskelijoita sekä sairaanhoitajaopiskelijoita. Keräsimme koulutuspaketin laatimisen ja sen käytännön pilotoinnin lisäksi koulutettavilta palautetta tulevaisuuden naisiin kohdistuvan väkivallan koulutuksen kehittämistyötä silmällä pitäen. Lopullisena opinnäytetyön tuotteena on siten käyttövalmis, tiivistetty ja testattu koulutuskokonaisuus ja palaute sen toimivuudesta. Hyödynsimme saatua palautetta tekemällä sen pohjalta koulutuspakettiin parannuksia ennen sen luovuttamista Naisten Linjan käyttöön. Palautteen pohjalta koulutuspaketin toimivuutta kokonaisuutena arvioitiin ja saadun palautteen avulla Naisten Linjalla voidaan myös myöhemmin jatkaa koulutuksen kehittämistä yhä kattavammaksi eri tarkoituksiin ja varioida sitä soveltuvaksi erilaisille yleisöille.

Yhteistyökumppanina Naisten Linja mahdollistaa opinnäytetyömme toteuttamiselle hyvät ja selkeät raamit. Opinnäytetyömme ohjaajina ovat toimineet Naisten Linjan kehittämistyön suunnittelija Katriina Raine sekä viestinnän suunnittelija Johanna Storck. Koulutuspaketti koostettiin kirjallisen aineiston ja Naisten Linjan asiantuntijoiden haastattelujen pohjalta; näin saimme ajankohtaista ja asiantuntevaa tietoa sekä materiaalia koulutuksen toteuttamiseen. Saimme mahdollisuuden osallistua myös Naisten Linjan vapaaehtoisuuskoulutukseen syyskaudella 2018 ja kerätä tietoa aiheesta näiden asiantuntijaluentojen kautta. Yhteistyö Naisten Linjan kanssa on ollut tiivistä läpi opinnäytetyöprosessin, sillä olemme halunneet, että koulutusmateriaali palvelee tarkoituksessaan parhaalla mahdollisella tavalla. Koulutuspaketille on selkeä tarve ja se pääsee tulevaisuudessa käyttöön esimerkiksi Naisten Linjan vapaaehtoisten ja työntekijöiden tekemien kouluvierailujen kautta. Järjestö tekee naiseryistä väkivaltatyötä, ja tämä tietenkin rajaa myös oman opinnäytetyömme näkökulmaa naiseryityiseksi.

Meillä opinnäytetyön tekijöinä on suuri motivaatio lisätä tietoisuutta väkivallan ilmiöstä. Olemme kumpikin työskennelleet paikoissa, jossa asiakastyössä ymmärrys väkivallasta ja sen seurauksista on ollut tärkeä osa työtämme. Olemme kohdanneet väkivallan kokijoita ja nähneet näiden kokemusten vaikutuksia monista eri näkökulmista asiakastyössä. Olemme vakuuttuneita siitä, että väkivaltatyön osaamisesta on hyötyä sosiaali- ja terveysalan joka saralla - ilmiön laajuuteen nähden on tärkeää, että aiheen parissa työskenteleville saadaan yhä kattavammin työkaluja ja tietämystä.

Opinnäytetyön suunnitelma esitettiin joulukuun alussa 2018. Suunnitelmavaiheen jälkeen toteutusvaiheessa koostimme koulutuspaketin kirjallisen ja sähköisen aineiston sekä Naisten Linjan työntekijöiden haastattelujen pohjalta. Koulutuspaketin pilotoinnit toteutettiin maaliskuussa 2019 sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakouluopiskelijoiden ryhmille ja tässä yhteydessä paketista kerättiin numeerinen ja avoin kirjallinen palaute pilotointeihin osallistuneilta opiskelijoilta. Lopullinen kirjallinen opinnäytetyö palautettiin arvioitavaksi toukokuussa 2019.

2 Naisten Linja Suomessa ry

Naisten linja, rekisteröidyltä nimeltään Naisten Linja Suomessa ry, on vuonna 2002 perustettu naiseryityinen väkivaltatyön järjestö. Naisten Linjan toiminnan taustalla on tavoitteet naiseen kohdistuvan väkivallan poistamiseksi yhteiskunnallisella ja yksilötasolla. Yhdistys vastustaa naiseen kohdistuvaa väkivaltaa ylläpitäviä yhteiskuntarakenteita ja ajaa naisten oikeuksia, tasa-arvoa sekä auttaa väkivaltaa kokeneita naisia ja muita osallisia eri palvelujen avulla. (Naisten Linja Suomessa ry 2017a.)

Naisten Linja toteuttaa edellä mainittuja tavoitteitaan monin eri keinoin; järjestö tarjoaa sekä kehittää neuvontapalveluja, kriisi-, tuki- ja terapiapalveluita väkivaltaa kokeneille naisille ja muille osallisille. Järjestö tarjoaa asiakkailleen myös oikeudellista apua, järjestää koulutuksia naisiin kohdistuvasta väkivallasta sekä väkivallan seurauksista, tiedottaa aiheeseen liittyvistä uutisista sekä välittää ja julkaisee alaan liittyvää kirjallisuutta. Naisten Linja seuraa alan kehitystä sekä kansainvälisellä että valtakunnallisella tasolla lainsäädännöllisesti ja antaa kehitykseen liittyviä lausuntoja sekä tekee lainsäädännölliseen kehitykseen liittyviä aloitteita. Järjestön toimintaan kuuluu myös aktiivinen verkostotyö kansallisella ja maailmanlaajuisella tasolla, sekä muunlainen järjestön aatteita ja tavoitteita edistävä toiminta. (Naisten Linja Suomessa ry 2017a.)

Naisten Linjan tuki- ja neuvontapalvelut ovat matalan kynnyksen palveluja, joihin voi ottaa yhteyttä, vaikka ei osaisikaan tunnistaa kokemaansa väkivaltaa täysin tai on esimerkiksi huolissaan omasta läheisestään. Aatteena on siis, ettei asiakkaan avun ja tuen saannin perusteena tai edellytyksenä ole ennalta itsensä rikoksen uhriksi määrittely (Naisten Linja Suomessa ry 2017a). Naisten Linjan tarjoamia tuki- ja neuvontapalveluja ovat päivystävä puhelin, chat ja nettikirjepalvelu. Kaikki nämä palvelut ovat luottamuksellisia, maksuttomia ja nimettömiä. Päivystävä puhelin on auki viikon jokaisena päivänä, chat-palvelu kaksi kertaa viikossa ja nettikirjepalveluun voi kirjoittaa vuoden jokaisena päivänä kellonajasta riippumatta. Näiden palvelujen lisäksi Naisten Linja järjestää avoimia ja suljettuja ryhmiä sekä internet-alus- talla toimivia verkkovertaisryhmiä. (Naisten Linja Suomessa ry 2017b & Naisten Linja Suomessa ry 2017c.)

Naisten Linjan järjestämät ryhmät ovat ammatillisesti ohjattuja. Avoin ryhmä on vertaistuki- ryhmä, jonne asiakas saa tulla ilman ennakoilmoittautumista, eikä kerran ryhmässä käynti velvoita asiakasta osallistumaan ryhmän kokoontumisiin jatkossa - ryhmän kokoonpano siis vaihtelee joka kerralla. Avoimessa ryhmässä jokaisella on mahdollisuus valita, mitä itsestään kertoo. Suljettuihin ryhmiin on erillinen haku, ja ryhmään valittu kokoonpano sitoutuu pysymään samana koko ryhmän kauden ajan. Avoimet ja suljetut ryhmät kokoontuvat Helsingissä. Verkkovertaisryhmiin on myös erillinen haku ja ryhmään valitut haastatellaan. Verkossa ko- koontuvien ryhmien etu on, että osallistujat voivat asua eri puolilla Suomea tai esimerkiksi ulkomailla. Näin tukipalveluita voidaan tarjota myös sellaisille, joiden asuin- tai lähialueella ei ole saatavilla sopivaa tukipalvelua. Verkkovertaisryhmien toiminta ja keskustelu tapahtuvat Naisten Linjan sivuilla olevalla turvallisella ja nimettömällä keskustelualustalla nimimerkkien takaa siten, että vain ryhmän ohjaajat ovat tietoisia asiakkaiden henkilöllisyydestä. (Naisten Linja Suomessa ry 2017d & Naisten Linja Suomessa ry 2017e.)

Tällä hetkellä ainoana Suomessa Naisten Linja tarjoaa myös joogaa kehollisesta traumasta toi- pumisen tueksi. Naisten Linjan Olo-Turva -joogaryhmä on suunnattu väkivaltaa tai häirintää kokeneille naisille, joiden väkivaltakokemukset eivät ole enää tuoreita, ja he ovat jo

käsitelleet väkivallan kokemusta esimerkiksi keskustelun avulla, mutta kaipaavat tukea kehonsa toipumiseen ja hyväksymiseen. Ryhmässä keskitytään poistamaan väkivallan kehoon jättämää jännitystä ja stressiä erilaisten aloittelijoillekin sopivien joogaharjoitteiden avulla. Joogaryhmä on ainoa Naisten Linjan maksullinen ryhmä, mutta kurssimaksuun on mahdollista hakea tarvittaessa maksuvapautusta. (Naisten Linja Suomessa ry 2017e.)

Naisten Linjan palveluihin koulutetaan vuosittain lisää vapaaehtoisia. Vapaaehtoiset voivat toimia esimerkiksi puhelin- ja chat-päivystäjinä tai tehdä Naisten Linjalle viestintä- ja vaikuttamistyötä. Kaikki vapaaehtoiseksi hakevat haastatellaan ja valinnat tehdään haastattelujen perusteella. Vapaaehtoisena toimiminen ei vaadi mitään tiettyä pohjakoulutusta tai alan ammattilaisen kokemusta, sillä vapaaehtoiset koulutetaan kattavasti tehtävään Naisten Linjan puolesta. Lisäksi vapaaehtoiset saavat työhohjausta ja täydennyskoulutuksia. (Naisten Linja Suomessa ry 2017f.) Vapaaehtoiskoulutusta voi myöhemmin syventää tukihenkilökoulutuksella ja toimia Naisten Linjan kautta tukihenkilönä esimerkiksi vakavaa väkivaltaa kokeneen arjessa tai oikeusprosessin aikana.

3 Opinnäytetyön tavoite

Opinnäytetyömme aihe syntyi yhteistyökumppanimme toiveesta ja pyynnöstä, joten tarve työllemme on ollut ennen kaikkea työelämälähtöinen. Naisten Linjan tarve koski erityisesti koulutuspakettia, joka keskittyisi naisiin kohdistuvan väkivallan tunnistamiseen, puheeksi ottamiseen sekä väkivaltaa kokeneen kohtaamiseen - Naisten Linjan toiminnassa siis tarvitaan koulutuspakettia, jonka me heille työstimme. Vastaavan koulutusmateriaalin suunnittelu on ollut vireillä Naisten Linjalla jo pidemmän aikaa, mutta työtehtävien runsaan määrän takia sitä ei ennen tätä ole ollut mahdollista lähteä toteuttamaan. Ensisijaisena tavoitteenamme onkin ollut vastata tähän työelämäyhteistyökumppanimme tarpeeseen luomalla mahdollisimman selkeä ja monikäyttöinen koulutuspaketti aiheesta.

Koulutuspaketti toimii ensimmäisenä askeleena kohti tulevaa naisiin kohdistuvaa väkivaltaa käsittelevää koulutusta, jota Naisten Linjan työntekijät ja vapaaehtoiset toteuttavat jatkossa kouluvierailujen muodossa. Tästä syystä opinnäytetyöhömmme kuulunut palautteen kerääminen sekä tämän palautteen pohjalta tehdyt kehittämis ehdotukset ovat myös perusteltuja, sillä nämä toimivat suunnannäyttäjinä siihen kehittämistyöhön, millaista tämän koulutuksen tulisi tulevaisuudessa olla. Laajemmasta näkökulmasta käsin opinnäytetyön tavoitteena on siis toimia tärkeänä askeleena tämän, omien kokemustemme mukaan, melko vaietun aihepiirin tietoisuuden lisäämisestä siitä kouluttamisen muodossa.

Omiin kokemuksiimme perustuen naisiin kohdistuva väkivalta on erityisesti omien sosionomiopintojemme aikana ollut hyvin vähän esillä. Ilmiön yleisyys on mielestämme paljolti

ristiriidassa siitä puhumisen ja sen esille tuonnin kanssa. Tästä syystä meille on myös tärkeää, että saimme toteuttaa koulutuksen juuri sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakouluopiskelijoille, joita itsekkin olemme. Näin vaikutimme siihen, minkä olemme kokeneet itse olevan puutteellista omissa aiemmissa opinnoissamme. Lisäksi opiskelijoina koemme, että meillä on tuoretta näkökulmaa siihen, mitkä asiat koulutustilanteissa toimivat ja jäävät parhaiten mieleen. Näemme omat kokemuksemme tärkeänä osana sitä perustelua, miksi opinnäytetyömme aihe on tärkeä ja miksi sitä tarvitaan.

Naisiin kohdistuva väkivalta on ilmiönä hyvin laaja ja moniulotteinen, kun taas koulutuspaketin tulee olla tiivis ja selkeä kokonaisuus muun muassa ajan rajallisuuden vuoksi. Tästä syystä aiheen selkeä rajaaminen koulutuspakettiin oli erityisen tärkeää. Rajasimme koulutuspakettimme sisällön Naisten Linjan toiveiden mukaisesti keskittyen väkivallan tunnistamiseen, puheeksi ottamiseen sekä väkivaltaa kokeneen kohtaamiseen. Näiden aiheiden lisäksi koulutuspakettimme teoretien osuus käsittelee naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ilmiönä, väkivallan muotoja, parisuhdeväkivallan syklisyyttä, väkivallan vaikutuksia kokijaan ja lapsiin, väkivallan kokijoiden moninaisuutta sekä palveluita väkivallan kokijoille ja tekijöille. Nämä aiheet toimivat koulutuspaketissamme myös pääasiallisen teemamme pohjustajina, sillä tunnistaminen, puheeksi ottaminen sekä väkivaltaa kokeneen kohtaaminen edellyttää ymmärrystä väkivallasta. Tavoitteenamme on ollut oleellisen taustatiedon kerääminen koulutuspakettiin ja konkreettisten keinojen esilletuonti liittyen väkivallan tunnistamiseen, puheeksi ottamiseen ja väkivaltaa kokeneen kohtaamiseen. Koulutuspaketissa olemme tavoitelleet myös sitä, että sen avulla aiheeseen tarkemmin itsenäisesti perehtyminenkin on mahdollista koulutuspakettiin koostetun materiaalipankin ja syventävän kotitehtävän avulla.

Väkivaltakuvasto, jota eri medioissa aiheen yhteydessä usein saatamme nähdä, on monesti raakaa ja synkkää. Tämä saattaa antaa vääränlaista mielikuvaa siitä, miltä väkivalta näyttää ja siten vaikeuttaa väkivallan tunnistamista esimerkiksi kokijan näkökulmasta, jos vertailee omaa kokemustaan mediassa nähtyyn väkivaltakuvastoon. Olemme keskustelleet Naisten Linjan viestinnän suunnittelija Johanna Storckin kanssa koulutuspaketin yhteydessä esitetystä kuvastosta ja tavoitteleimme sitä, että koulutuspaketti vastaa Naisten Linjan toiveita myös visuaalisen ilmeensä ja kuvastonsa osalta.

4 Teoreettinen viitekehys koulutuspaketin taustalla

Tarkastelemme tässä osiossa naisiin kohdistuvaan väkivaltaan liittyviä aiheita, joka luovat opinnäytetyömme teoreettisen viitekehysten ja koulutuspakettimme sisällön. Näitä aiheita ovat naisiin kohdistuva väkivalta ilmiönä, väkivallan muodot, lähi- ja parisuhdeväkivallan syklisyys, moninaiset naiset väkivallan kokijoina, väkivallan vaikutukset kokijaan ja väkivallan tunnistaminen, puheeksi ottaminen, väkivaltaa kokeneen kohtaaminen sekä palvelut

väkivallan kokijoille ja tekijöille. Kerromme, miksi olemme valinneet juuri nämä aiheet tarkasteltavaksi.

4.1 Teoreettisen viitekehyksen rajauksen perustelu

Käsittelimme väkivallan muotoja, koska ne ovat avainasemassa ilmiön kokonaisuuden kannalta, ja jäsentävät väkivallan laajuutta. Väkivallan jaottelu sen lukuisiin muotoihin auttaa hahmottamaan, kuinka laajasta asiasta on kyse, ja kuinka monella eri tavalla se voi ilmentyä. Väkivallan muotojen teoreettinen käsittely ajaa myös tavoitettamme koulutuksen avulla antaa tuleville ammattilaisille työkaluja väkivallan tunnistamiseen; väkivallan muotoihin perehtyminen edesauttaa myös väkivallan tunnistamista, koska muotojen avulla voidaan tarkastella jokaista hyvin määriteltyä eri osa-aluetta.

Koska kiintopisteemme koulutuspaketissamme olivat väkivallan tunnistaminen, puheeksi ottaminen ja kokijan kohtaaminen, olemme perustelleet väkivallan muotojen käsittelyn siitä näkökulmasta käsin: jotta työntekijä voi tunnistaa väkivallan, tulee hänen tietää, mitä kaikkea väkivalta on. Lisäksi väkivallan muotojen ymmärtäminen on edellytys väkivallan kokijan kanssa työskennellessä, sillä kokemuksen sanoittaminen väkivallaksi ja sen näkyväksi tekeminen on merkittävää väkivaltaa kokeneen kohtaamisessa.

Väkivallan syklisyydellä tarkoitetaan väkivaltaisen pari- tai lähisuhteen etenemiseen liittyviä piirteitä ja kaavaa, jotka on todettu toistuvan useissa väkivaltaisissa suhteissa yksilöllisten tarinoiden vaihtelun läpi. Väkivallan dynamiikan käsittely on perusteltua myös väkivallan kokijan ymmärtämisessä ja hänen auttamisessaan, sillä väkivaltaisen suhteen eteneminen auttaa ymmärtämään, millainen suhde on. Tämä ymmärrys väkivaltaisen lähi- tai parisuhteen kaavasta auttaa hahmottamaan ilmiötä ja näin ollen edistää myös valmiuksia kohdata väkivallan kokija.

Tarkastelemme väkivallan aiheuttamia oireita ja muita seurauksia, joilla mahdolliseen väkivallan kokemukseen liittyviä merkkejä voidaan tunnistaa asiakkaan olemuksesta, puheesta ja toiminnasta. Pyrimme tuomaan esille väkivallan moninaiset vaikutukset yksilölle, sillä näiden vaikutusten ja oireiden olemassa olon tiedostaminen ja ymmärtäminen on tuleville sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille konkreettinen väkivallan tunnistamisen työkalu. Tuleville ammattilaisille koemme tärkeäksi tuoda näkyväksi oireita, joiden vuoksi asiakas tulee heidän vastaanotolleen. Haluamme koulutuksessa lisätä koulutettavien ymmärrystä siitä, että esimerkiksi fyysisten oireiden takia palveluun hakeutuva asiakas voi ilmiön yleisyyden vuoksi olla väkivallan kokija, vaikka hän ei omatoimisesti väkivallasta kertoisikaan.

Otamme huomioon myös vähemmistöt väkivallan kokijoina, sillä heidän esille tuonti edesauttaa tulevaisuuden ammattilaisia ymmärtämään erilaisia väkivallan kokemisen riskiä kohottavia tekijöitä sekä eri ihmisryhmiin kohdistuvan väkivallan erityispiirteitä. Vähemmistöjen nostaminen väkivallan kokijoiksi samalle viivalle on tärkeää naisiin kohdistuvan väkivallan esille tuontiin myös tasa-arvo ja ihmisoikeuskysymyksenä. Kaiken kaikkiaan kuitenkin pyrimme korostamaan sitä tosiasiaa, että kuka tahansa mistä tahansa yhteiskuntaluokasta voi olla väkivallan kokija.

Tunnistaminen ja keinot puheeksi ottamiseen ovat keskeinen osa koulutuspaketiamme, koska ne antavat koulutettaville konkreettisia työkaluja naisiin kohdistuvan väkivallan puuttumiseen ja ymmärtämiseen. Sosiaali- ja terveysalan tulevien ammattilaisten käytännön työn näkökulmasta tällaisia helposti omaksuttavia ja konkreettisia työkaluja kaivataan ja ne edesauttavat koulutuksemme oikeaa hyödyntämistä tulevaisuudessa sekä opitun teorian hyödyntämistä käytännön työskentelyssä.

4.2 Naisiin kohdistuva väkivalta ilmiönä

Tilastotiedon valossa naisiin kohdistuva väkivalta on erittäin laaja ongelma maailmassa ja erityisesti Suomessa, mikä tekee siitä yhä edelleen hyvin ajankohtaisen aiheen. Tämän kertoo esimerkiksi vuonna 2016 Tilastokeskuksen toteuttama rikos- ja pakkokeinotilasto, jonka mukaan lähisuhde- ja perheväkivallan uhreista liki 70 % prosenttia on naisia, sekä avo- aviopuolisoiden tai entisten avo- ja aviopuolisoiden välisissä väkivaltatapauksissa 80 prosentissa uhri on ollut nainen. (Tilastokeskus 2017.) Jo nämä tilastolukemat kertovat sen, miksi tämän ilmiön parissa työskentely ja sen esille tuominen, tietoisuuden lisääminen sekä tilastolukemien vähentäminen on jokaisen ihmisoikeuksien puolella olevan tehtävä. Opinnäytetyömme on yksi osa tämän asian puolesta tehtävää työtä.

Naisiin kohdistuva väkivalta on ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa loukkaava rikos, josta Euroopan unionin perusoikeusviraston teetti vuonna 2013 EU:n laajuisen tutkimuksen. Suomen kannalta tutkimus kertoo synkkiä lukuja; Suomessa 33-39% 15 vuotta täyttäneistä naisista on kokenut parisuhteessa fyysistä ja/tai seksuaalisuutta loukkaava väkivaltaa. Henkisen väkivallan osalta tutkimuksessa ilmi tullut prosenttiluku Suomessa on 50-59%. (Euroopan unionin perusoikeusvirasto 2014, 19 & 27.) Yhteiskunnallisesta näkökulmasta tarkastellessa naisiin kohdistuva väkivalta on myös taloudellisten ongelmien aiheuttaja, sillä se aiheuttaa suuria kustannuksia esimerkiksi terveydenhoitokustannusten muodossa yksilön ja yhteiskunnan tasolla (Pekingin julistus ja toimintaohjelma 1995, D 117).

Tilastoja tarkastellessa on muistettava se tärkeä seikka, että suuri osa väkivaltaa kokeneista naisista ei tee tapahtuneesta ilmoitusta ja siten vie asiaa eteenpäin viranomaisten tietoon,

jolloin tämä osa kokijoista jää kokonaan tilastotiedon ulkopuolelle (Pekingin julistus ja toimintaohjelma 1995, D 117). Täten myös ne syyt, jotka johtavat siihen, etteivät naiset ilmoita väkivaltakokemuksistaan, ovat opinnäytetyössämme hyvin esillä; aiheesta koulutus ja sitä kautta sen esille tuominen ja tietoisuuden lisääminen toimii osana tavoitetta saada väkivaltaa kokeneet naiset esille ja ongelman todellinen laajuus myös näkyviin tilastoihin.

Istanbulin sopimus (53/2015) on Euroopan neuvoston yleissopimus, jonka tarkoituksena on ennaltaehkäistä naisiin kohdistuvaa väkivaltaa sekä auttaa väkivallan kokijoita. Suomessa Istanbulin sopimus astui voimaan vuoden 2015 alussa. Suomessa kansalaisjärjestöt, jotka suurilta osin ylläpitävät väkivallan kokijoiden ja tekijöiden palvelujärjestelmää, ovat koonneet arvion Istanbulin sopimuksen toteutumisesta Suomessa ja tulleet siihen lopputulokseen, että Istanbulin sopimuksen noudattamisessa on Suomessa resurssipuutteita, vaikka toimenpiteitä on tehty. Tämän arvion koordinoinnista vastasi Naisten Linja sekä Ensi- ja turvakotien liitto. (Ensi- ja turvakotien liitto 2018.)

Vuonna 2017 Sosiaali- ja terveysministeriö julkaisi Istanbulin sopimuksen toteuttamissuunnitelman vuosille 2018-2021. Julkaisussa linjataan toimenpiteitä näille vuosille naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyyn ja kokijoiden auttamiseen. Suunnitelman toimeenpano alkoi tänä vuonna, ja tämän kolmen vuoden aikana Suomessa on tarkoitus toteuttaa Istanbulin sopimusta 40 eri toimenpiteillä, joihin sisältyy muun muassa väkivallan kokijoiden tukipalveluita sekä koulutusta ja valistusta naisiin kohdistuvasta väkivallasta. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2017.)

4.3 Väkivallan muodot

Vaikka usein väkivallasta puhuttaessa tulee ensimmäisenä mieleen fyysinen väkivalta, kuten lyöminen, on väkivallan muotojen kirjo kuitenkin moninainen. Ammattilaisen näkökulmasta ajatellen väkivallan monet ilmenemismuodot, sekä etenkin toistuvassa ja vakavassa lähisuhdeväkivallassa niiden limittäisyys, vaikeuttavat tunnistamista sekä siten tilanteeseen puuttamista oikeilla keinoilla. Tässä kappaleessa määritellään väkivallan eri ilmenemismuotoja lyhyesti. Naisiin kohdistuvan väkivallan muotoja ovat esimerkiksi fyysinen väkivalta, henkinen väkivalta, seksuaalisuutta loukkaava väkivalta, vaino, taloudellinen väkivalta, digitaalinen väkivalta, hengellinen väkivalta, kunniaan liittyvä väkivalta, sukuelinten silpominen, ihmiskauppa, rakenteellinen väkivalta ja sotien ja aseellisten konfliktien aikana naisiin kohdistuva väkivalta (Åberg 2018). Vaikka nämä ilmenemismuodot ovat tässä yhteydessä käsitellessä naisiin kohdistuvan väkivallan muotoja, eivät ne kuitenkaan rajoitu vain ja ainoastaan naisiin kohdistuviksi väkivallan muodoiksi yleisellä tasolla.

Henkinen väkivalta ilmenee esimerkiksi kontrollointina, syyllistämisenä, haukkumisena, mitätöintinä, itsemurhalla tai väkivallalla uhkailuna, painostamisena tai omaisuuden hajottamisena. Henkisen väkivallan erityispiirteenä voidaan pitää sitä, että jokaiseen väkivallan muotoon sisältyy henkinen väkivalta. Rajanveto riitelyn ja väkivallan välillä on selkeä; väkivaltaan liittyy pelko, joka rajoittaa toista osapuolta ilmaisemaan itseään vapaasti. Henkinen väkivalta on rikos, joka murentaa kokijan itseluottamuksen. Henkistä väkivaltaa on usein hyvin vaikea tunnistaa. (Naisten Linja Suomessa ry 2017g.)

Fyysinen väkivalta voi olla esimerkiksi lyömistä avokämmenellä tai nyrkillä, kuristamista, kiinni pitämistä, hiuksista repimistä, potkimista tai aseiden käyttämistä. Myös henkirikokset ovat fyysisen väkivallan tekoja. Vammat, joita fyysisestä väkivallasta aiheutuu, voivat olla kaikkea lievien mustelmien ja pysyvän vammautumisen välillä. (Perttu, Mononen-Mikkilä, Rauhala & Särkkälä 2015, 10.) Fyysiseen väkivaltaan sisältyy lähes poikkeuksetta myös henkistä väkivaltaa, sillä väkivaltatilanteisiin liittyy myös esimerkiksi pelolla hallintaa.

Seksuaalisuutta loukkaava väkivalta eli seksuaalinen väkivalta voi olla fyysinen väkivallanteo kuten raiskaus tai seksiin pakottaminen, mutta tähän väkivallan muotoon lukeutuu myös seksuaalinen häirintä, kuten nimittely, ei-toivottu huomio ja koskettelu. Etenkin parisuhteessa tapahtuvat seksuaalisuutta loukkaavat väkivallanteot ovat kokijalle henkisesti todella tuhoisia. Seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan tekijä on useimmiten väkivallan kokijalle tuttu henkilö. (Perttu ym. 2015, 11.)

Vaino on ei-toivottua ja jatkuvaa yhteyden ottamista vainon kohdehenkilöön. Vainoamisen muotoja voivat olla myös esimerkiksi toistuva ei-toivottu lahjojen lähettäminen, uhkailu, omaisuuden kohdistuvat vahingonteot, pelottelu, seuraaminen ja liikkumisen tai tekojen tarkkailu sekä fyysisesti että vaikkapa teknologian, kuten GPS-laitteiden, avulla. Väkivalta parisuhteen aikana kasvattaa todennäköisyyttä parisuhteen jälkeiselle vainolle, sillä väkivalta jatkuu noin puolessa väkivaltaisista parisuhteista myös eroamisen jälkeen. (Tukikeskus Varjo.) Vainon rikokseksi määrittelevät rikoslain muutokset (879/2013, 25 luku 7 a §) astuivat voimaan 1. tammikuuta vuonna 2014.

Taloudellinen väkivalta heikentää kokijan oikeutta hallita ja tehdä päätöksiä omasta taloudestaan. Taloudellinen väkivalta on kontrollointia ja on yhteydessä henkiseen väkivaltaan murentaen kokijan uskon omiin kykyihinsä. Taloudellisen väkivallan muotoja on monia. Taloudellista väkivaltaa käyttävä voi esimerkiksi rajoittaa kokijan pankkitilin ja -korttien käyttöä, käyttää kokijan omaisuutta ja rahoja luvatta, vaikeuttaa työn saamista, tuhota omaisuutta sekä tehdä rahaan liittyviä päätöksiä yksin. (Naisten Linja Suomessa ry 2017h.)

Digitaalinen väkivalta on väkivaltaa, jota tehdään teknologiaa väärinkäyttämällä. Sitä voi ilmetä esimerkiksi parisuhdeväkivallan yhteydessä, vainona, seksuaalisuutta loukkaavana tai sukupuoleen perustuvana väkivaltana, henkisenä tai taloudellisenä väkivaltana. Digitaalisen

väkivallan muotoja ovat esimerkiksi monitorointi eli henkilön tekemisten seuraaminen teknologian avulla, seuraaminen sijaintitietoja hyödyntämällä, teknologian avulla häirintä ja pelon aiheuttaminen, sosiaalisessa mediassa häpäiseminen ja toisen verkkopankkitunnusten väärinkäyttäminen. (Hakkarainen 2018.)

Hengellinen tai uskonnollinen väkivalta on uskontoon perustuvaa väkivaltaista käyttäytymistä. Väkivallan teot voivat olla esimerkiksi henkisiä tai fyysisiä; uskonnollisen vakaumuksen vähättelyä, jonkin uskonnollisen ryhmän normeihin tai elämäntapaan pakottamista, uskonnon ilmaisun ja harjoittamisen kieltämistä tai muiden väkivaltaisten tekojen oikeuttamista uskonnollisin perustein. (Pääkaupungin turvakoti ry.)

Kunniaan liittyvä väkivalta on tyypillisesti esimerkiksi loukkaamista, rajoittamista, uhkailua ja pakottamista. Kunniaväkivallan tekijänä voi olla samanaikaisesti useampi henkilö, joskus kokonainen yhteisökin. Tekijät jakavat saman käsityksen siitä, että väkivalta on oikeutettua, koska väkivallan kohteena oleva henkilö on oletettavasti tehnyt jotakin, joka joko uhkaa tai loukkaa yhteisön kunniasääntöjä. Kunniaan liittyvän väkivallan taustalla voi olla esimerkiksi yksilön liian paljastavana pidetty pukeutuminen, avioeroaminen, seksuaalivähemmistöön kuuluminen tai avioliiton ulkopuolinen raskaus. (Seikkula 2012, 5-6.)

Silpomisella tarkoitetaan naisten ulkoisten sukupuolielinten vahingoittamista tai poistamista kulttuurisesta tai muusta ei-lääketieteellisestä tai -hoidollisesta syystä. Joskus silpomisesta käytetään myös nimitystä naisen tai tytön ympärileikkaaminen, mutta silpominen terminä on teon vakavuutta todenmukaisemmin kuvaava. Tekoa perustellaan perinteiden noudattamiselle ja toisinaan uskonnollisilla syillä, vaikka mikään maailman uskonnoista ei velvoita tällaiseen toimenpiteeseen. (Ihmisoikeusliitto.)

Ihmiskauppa on toisen ihmisen hyväksikäyttämistä sekä saattamista alisteiseen asemaan. Ihmiskauppa voi olla esimerkiksi prostituutioon, avioliittoon, rikollisiin tekoihin tai kerjäämiseen pakottamista. Ajallisesti ihmiskauppa voi olla vähitellen etenevä, pitkäkin prosessi - mitä pidemmälle prosessi ehtii, sitä vaikeampi ihmiskaupan uhriksi joutuneen on irrottautua tilanteesta itse. (Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä 2018.)

Rakenteellinen väkivalta on epäsuora väkivallan muoto, jolla ei ole yhtä tiettyä tekijää, vaan väkivalta on yhteiskuntarakenteissa, kuten lainsäädännössä. Tämä vaikeuttaa myös rakenteellisen väkivallan tunnistamista. Rakenteellisesti väkivaltaiset säädökset esimerkiksi jättävät huomioimatta tai vahingoittavat joitakin ihmisryhmiä. Ne ihmisryhmät, jotka kärsivät rakenteellisesta väkivallasta, ovat alttiimpia myös fyysiselle väkivallalle, sillä lainsäädäntö vaikuttaa negatiivisesti myös yleiseen suhtautumiseen ihmisryhmää kohtaan. Esimerkkejä rakenteellisen väkivallan ilmenemisestä Suomessa ovat translakiin sisällytetty vaatimus lisääntymiskyvyttömyyden todistamisesta, Kela-korvausten myöntäminen hedelmöityshoitoihin vain yhdessä

oleville heteropareille, sukupuolittuneet palkkatasoerot ja intersukupuolisten vauvojen kirurgiset toimenpiteet. (Honkasalo 2018.)

Sotien ja aseellisten konfliktien aikana naisiin kohdistuva väkivalta voi olla esimerkiksi sodan aikana naisiin kohdistuvaa seksuaalisuutta loukkaava väkivaltaa, joka on tietoista taktiointia, ja sen tarkoituksena on alistaa ja häpäistä konfliktin toisen osapuolen siviiliväestöä. Kyse voi olla esimerkiksi seksuaalisesti orjuuttamisesta, raiskauksista, väkisin raskaaksi tekemisestä tai murhasta. Myös naisten mahdollisuudet hyötyä kriisitilanteiden aikana saatavilla olevista toimeentuloavusta ja avustustarvikkeista ovat useimmiten miehiä pienemmät. (UN Women National Committee Finland & Pekingin julistus ja toimintaohjelma 1995, D 114.)

Seksistinen vihapuhe on loukkaavaa puhetta tai viestimistä; se on kohteen vähättelyä, nöyryyttämistä ja vihan lietsomista. Seksistisen vihapuhe voi olla esimerkiksi uhkailua ja fantasiointia toisen raiskauksesta tai kuolemasta, uhrin syyllistämistä liittyen seksuaalisuutta loukkaavaan väkivallantekoon, kehon pilkkaamista tai huorittelu. Erityisen alttiissa asemassa seksistisen vihapuheen kohteeksi joutumiselle ovat nuoret naiset ja julkisessa asemassa toimivat naiset. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2018.)

4.4 Parisuhdeväkivallan dynamiikka ja sen vaikutukset lapsiin

Ulkopuolisen silmin väkivaltaista ihmissuhdetta katsoessa kysymykset ja ihmettelyt liittyvät monesti siihen, miksi väkivaltaa kokeva osapuoli ei lähde suhteesta. Tämä ajatusmalli kertoo siitä, että väkivaltaisen suhteen dynamiikkaa ei tunneta tarpeeksi hyvin; väkivaltaiseen parisuhteeseen liittyy monesti tietynlainen väkivallan sykli, toistuva ja aaltoileva eteneminen, joka vaikeuttaa väkivallan tunnistamista ja suhteesta lähtemistä.

Väkivalta ei suhteessa oikeastaan koskaan ala yhtäkkiä, vaan usein se alkaa huomaamatta, etenee vaiheittain ja muuttuu pikkuhiljaa vakavammaksi. Väkivallanteot ovat tyypillisesti myös toistuvia, vaikka sykliin sisältyy myös seesteisempiä aikoja. Jatkuessaan väkivalta muuttuu usein raaemmaksi. (Suomen Mielenterveysseura a.)

Lähisuhteissa on hyvin usein kyse henkilölle rakkaasta ja tärkeästä ihmisestä, josta haluaa aina lähtökohtaisesti uskoa hyvää, joten väkivallan tekoja annetaan myös anteeksi ja niitä selitetään väkivallan tekijästä riippumattomilla olosuhteilla ja asioilla. Monissa tapauksissa väkivaltaa kokenut kokee myös itsensä syylliseksi tapahtuneeseen. Henkinen väkivalta voi aluksi ilmetä esimerkiksi pyyntöinä, jotka mielletään palveluksen kaltaisiksi; kuten suostuttelu kotiin jäämisestä ystävien kanssa olemisen sijasta tai vaikkapa vaatetuksensa vaihtamisena sen takia, että toinen osapuoli ilmoittaa kokevansa pukeutumisen liian paljastavaksi. Toisen loukkaamista voidaan myös kuitata sillä, että se on sanottu huumorilla. (Siivonen 2018.)

Palveluksenomaiset pyynnöt voivat johtaa suhteessa valta-asemaan, jossa toinen on kumppaninsa kontrollin alaisena.

Väkivaltaista parisuhdetta tarkastellessa sykli voi näkyä siten, että väkivaltaista tapahtumaa tai ajanjaksoa seuraavat parisuhteen hyvät ajat, jolloin tapahtunutta väkivaltaa pahoitellaan, hyvittelään eri tavoin ja luvataan muutosta sekä sitä, että väkivalta ei enää toistu. Parisuhteessa väkivaltaa kokenut voi kuitenkin rakastaa kumppaniaan syvästi ja olla häneen sitoutunut, jolloin hyvinä hetkinä haluaa pitää suhteesta kiinni ja uskoa muutokseen. (Holmström 2011.)

Väkivaltaa kokenut voi kokea vahvasti syyllisyyttä tapahtumista, eikä välttämättä kykene näkemään väkivallantekoa tekijän vastuulla olevana asiana, vaan saattaa ajatella ansainneensa väkivaltaisen kohtelun, ikään kuin omasta huonoudestaan johtuen. Tämä liittyy väkivaltaa kokeneen omanarvontunteen heikkenemiseen väkivallan seurauksena. Myös häpeä ja epäusko tapahtumista ovat tekijöitä, jotka vaikeuttavat suhteesta lähtemistä tai avun hakemista. (Suomen Mielenterveysseura a & b.) Väkivaltaiseen parisuhteeseen jäämiseen vaikuttavia tekijöitä voivat olla myös esimerkiksi yhteinen koti, halu piilotella todellisuutta suhteen ulkopuolisilta henkilöiltä, pelko siitä, miten kumppani reagoisi eropäätökseen sekä taloudellinen riippuvuus kumppanista.

On mahdollista, että väkivaltaisesta suhteesta irrottautumista vaikeuttaa myös yhteiset lapset. Taustalla voi esimerkiksi olla ajatus siitä, että on lasten etu, että he saavat kasvaa perheessä, jossa molemmat vanhemmat ovat läsnä arjessa. Jokaisella on kuitenkin oikeus elää ja kasvaa väkivallattomassa, turvallisessa ympäristössä.

Väkivalta vaikuttaa kuitenkin lapsiin monella tavalla, vaikka väkivallan teot eivät suoraan kohdistuisikaan heihin. Jo pienetkin lapset pystyvät aistimaan väkivallasta aiheutuvan kireyden ja ahdistavan ilmapiirin kotonaan. Väkivallan ja sen uhkan aiheuttama ilmapiiri on lapselle traumaattista sekä pelkoa ja epävarmuutta aikaansaava kokemus. Lisäksi väkivaltaa kokeneen vanhemman voimavarat voivat olla heikentyneet esimerkiksi masennuksen takia, jolloin lapsi voi kokea vanhemman poissaolevana tai etäisenä. (Suomen Mielenterveysseura a.)

Väkivallan todistajaksi joutuminen, väkivallan näkeminen tai kuuleminen, aiheuttaa lapselle saman tyyppisiä oireita kuin väkivallan kokeminen itsessään. Väkivallan todistaminen on lapselle ahdistavaa ja pelottavaa, eikä lapsella välttämättä ole voimavaroja tai keinoja käsitellä näkemäänsä tai kokemaansa. Lapset pystyvät myös aavistamaan tapahtuneen väkivallan kodin ilmapiiristä tai vanhempien eleistä, ilmeistä ja käytöksestä. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2017.)

Lapsia saatetaan käyttää myös väkivallan välineinä, esimerkiksi aiheuttamalla väkivallan koki-
jalle pelkoa ja ahdistusta lasten tapaamiseen ja heidän hyvinvointiinsa liittyen. Tällaisesta

tapahtua avustajan taholta. Väkivalta on usein luonteeltaan kaltoin kohtelemista ja esimerkiksi henkilön perustarpeiden ja hoidon laiminlyöntiä. (Rikoksantorjuntaneuvosto.)

Romanikulttuurissa usein hierarkkinen asetelma perheissä, suhteissa ja yhteisöissä jo lähtökohtaisesti asettaa naisen alisteisempaan asemaan, eikä eletessä kulttuurin perinteitä joustamattomasti noudattaen ole juurikaan mahdollisuutta vaikuttaa hierarkiaan tai kyseenalaistaa sitä. Kontrolli ja naisten epätasa-arvoinen asema näkyvät myös väkivallassa, jota romaninaiset kohtaavat. (Törmä, Tuokkola & Hurtig 2013, 32-34.) Kyse ei kuitenkaan ole siitä, että väkivalta kuuluisi romanikulttuuriin, vaan siitä, että kulttuurirakenne mahdollistaa ja piilottaa väkivaltaa yhteisöissä ja suhteissa. Luonteeltaan lähisuhteissa tapahtuva väkivalta on romaniperheissä monesti samanlaista kuin valtaväestölläkin, mutta erityisesti huomioitava seikka on väkivaltaan liittyvä puhumattomuus ja häpeä, joka selittyy joiltain osin kulttuuriperinteillä - oman perheen asioista ulkopuoliselle kertominen ole sopivaa, sillä se loukkaa perheen ja suvun kunniaa. Avun hakemista ja väkivallan kokemuksista puhumista voi hidastaa tai estää myös epäluottamus tai pelko viranomaisiin liittyen. (Törmä ym. 2013, 37.)

Naisvangit tilastoissa ovat miesvankeja moniongelmaisempia Suomessa - he saattavat kärsiä samanaikaisesti esimerkiksi useista erilaisista terveys- ja päihdeongelmista. Suurin osa naisvangeista on ensikertalaisia ja väkivaltarikoksista tuomittuja. Naisvangit ovat myös kokeneet väkivaltaa elämässään tilastollisesti merkittävän paljon: jopa 70% naisvangeista on kokenut suhteessaan fyysistä väkivaltaa, 25% kokenut väkivaltaa lapsuudessaan ja noin kolmannes naisvangeista on kokenut seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa. (Naisten Linja Suomessa ry 2017i.) Avun hakemista väkivallan kokemuksista toipumiseen voi naisvangeilla vaikeuttaa ristiin kokemuksen siitä, että koska on itse tehnyt väkivaltaisista tekoja, ei ole oikeutettu apuun tai toipumiseen omiin kokemuksiin liittyen.

Maahanmuuttajataustaisiin naisiin kohdistuvia vahingollisia perinteitä ja väkivallan erityisiä ilmenemismuotoja voivat olla esimerkiksi kunniaan liittyvä väkivalta, pakkoavioliitot, lapsiavioliitot, moniavioisuus, avioeroon liittyvät säännöt, jotka tekevät väkivaltaisesta suhteesta eroamisen lähes mahdottomaksi, sukuelinten silpominen ja ihmiskauppa. (toim. Allinen-Calderon, Kanervo & Nurmi 2011, 13-19.) Väkivallan kokemuksiin liittyy kulttuurikohtaisia perinteitä väkivallan kokemusten taustavaikuttajina - esimerkiksi joissain kulttuureissa ja yhteiskunnissa naiset ovat lähtökohtaisesti yhteiskunnassa heikommassa asemassa ja naiseen kohdistunutta väkivaltaa ei nähdä rikollisena tai vääränä tekona.

Transfeminiinillä tarkoitetaan henkilöä, joka on syntyessään määritelty pojaksi, mutta määritelmä ei vastaa hänen sukupuolen kokemustaan. Transfeminiinit voivat olla itsensä naisiksi tai muunsukupuoliseksi määritteleviä, ja feminiinisyyden on heidän identiteettiään keskeisesti määrittävä osa. Transfeminiineillä on kohonnut riski kohdata ja kokea väkivaltaa. (Transtukipiste 2016.) Transihmisiin kohdistuva väkivalta ilmenee erityisesti henkisenä väkivaltana -

esimerkiksi syrjintänä sekä verbaalisesti väheksyntänä ja halveksuntana sekä halventavilla nimillä kutsuen. Väkivaltaa ilmenee myös fyysisen ja seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan uhkana ja tekoina esimerkiksi tilanteissa, jossa sukupuolen ”ilmi tuleminen” aiheuttaa väkivallan tekijässä aggressiivisuutta. (Kamppila, 2018.)

Seksuaalivähemmistöihin kuuluvien naisten kokeman väkivallan erityispiirteet liittyvät pitkälti avun hakemisen ja saamisen haasteisiin sekä suhteen ulkopuolelta tuleviin asenteisiin. Tukipalvelut ovat monesti heteronormatiivisia, ja tämä nostaa avun hakemisen kynnyksiä. Tuen saamista voi varjostaa myös erityinen pelko leimatuksi tulemisesta, sillä väkivaltaa kokenut ei välttämättä ole tullut hyväksytyksi esimerkiksi lähipiirissään seksuaalisen suuntautumisen vuoksi. (Naisten Linja Suomessa ry 2017d.) Seksuaalivähemmistöihin kuuluvien naisten kokemalla väkivallalla on paljon samoja erityispiirteitä sukupuolivähemmistöihin kuuluvien, esimerkiksi transfeminiinien, kokeman väkivallan kanssa.

Myös nuoret naiset ovat erityisryhmä, joka täytyy huomioida tässä yhteydessä. Seurusteluväkivalta nuorten parisuhteissa on yksi parisuhdeväkivallan muoto, jossa tutkimustiedon valossa vakavimmat väkivallan kokemukset kohdistuvat poikia useammin tyttöihin. Tutkimukset osoittavat myös, että tytöt saavat seurusteluväkivallan seurauksena useammin vammoja kuin pojat. Naispuolisiin nuoriin kohdistuvat seurusteluväkivallan teot tapahtuvat usein yksityisasunnossa tai muussa tilassa, jossa paikalla ei ole silminnäkijöitä, kun taas poikiin kohdistuvat väkivallanteot tapahtuvat useammin julkisilla paikoilla - tämä aiheuttaa sen, että nuorten naisten kokema seurusteluväkivalta tulee harvemmin ulkopuolisten tietoon. (Niemi 2010, 101-102.) Nuorten kokemassa väkivallassa täytyy huomioida myös esimerkiksi usean nuoren arkeen kuuluvan sosiaalisen median suuri rooli, joka voi toimia alustana digitaaliselle väkivallalle.

4.6 Väkivallan vaikutukset kokijaan ja väkivallan merkkien tunnistaminen

Väkivallan tunnistaminen on edellytys väkivallan kokijoiden auttamiseksi ja väkivaltaisen suhteen katkaisemiseksi, jossa koulutettavamme ovat suuressa roolissa tulevana sosiaali- ja terveysalan ammattilaisina. Tunnistamisen edellytys on, että ymmärretään väkivallan aiheuttamat vaikutukset yksilöön ja nähdään sellaiset oireet ja merkit, jotka voivat antaa viitteitä siitä, että yksilö on kokenut tai kokee väkivaltaa. Tässä kappaleessa kerromme väkivallan vaikutuksista kokijaan, jotka ovat yksi työkalu väkivallan tunnistamiseen. Tämän lisäksi kerromme muista merkeistä, joista väkivallan voi tunnistaa, sekä siitä, miten jaottelimme ne valmiiseen koulutuspakettiin.

Väkivallan kohteeksi joutuminen aiheuttaa ihmiselle laaja-alaisia seurauksia, joiden moninaisuuden ymmärtäminen ja huomioiminen ovat ammattilaisten tehtäviä. Väkivallan kokeminen on traumaattista. Alla olevat kuvaukset väkivallan mahdollisista seurauksista kuvastavat myös

traumaperäisen stressihäiriöstä aiheutuvia oireita. Traumaperäinen stressihäiriö voi kehittyä, kun ihminen kohtaa traumaattisen tapahtuman, jota väkivallan kohteeksi joutuminen on. (Huttunen 2018.) Väkivaltaisessa parisuhteessa nämä traumaattiset tapahtumat ovat toistuvia. Jatkuvan parisuhdeväkivallan voidaan ajatella olevan 2-tyyppin traumaa aiheuttavaa, jota kuvastaa traumaattisen tapahtuman toistuvuus, vuorovaikutuksellisuus ja pitkäkestoisuus (Oksanen 2018).

Väkivaltaa kokeneen käyttäytyminen voi esiintyä ali- ja ylivilittyneisyyden suurena vaihteluna, joka on ihmiskehelle luonnollinen tapa reagoida. Alivilittyneisyyden tilassa voi esiintyä turtumista ja välttämiskäyttäytymistä, jolloin kokija välttelee väkivallasta muistuttavia asioita. Ylivilittyneisyyden tilaa voi kuvastaa esimerkiksi hallitsemattomat takauumat, traumakemusten jatkuva läpi käyminen ja kehon reagointi ikään kuin traumaattinen tilanne toistuisi uudelleen. Ammatilaisen on hyvä ymmärtää myös traumareaktioiden laukaisijoiden moninaisuus. Laukaisija voi olla tuoksu, vuodenaika tai tietynlainen äänensävy. (Oksanen 2018.) Ammatilaisen ei siis tule välttää esimerkiksi puheeksi ottamista vain vastapuolen mahdollisen reaktion pelossa.

Väkivallan seurauksena voi ilmetä myös traumaperäistä dissosiaatiota, jossa kokijalla on vaikeuksia tai kyvyttömyyttä yhdistää traumaa aiheuttavia tapahtumia osaksi omaa elämänkertansa. Tällöin kokemuksellisuus elämästä ja itsestä on sirpaleinen. Se voi ilmetä yhteyden menettämisenä kehon osaan, itsensä tarkkailuna ulkopuolisena, etäisyytenä omaan sisäiseen maailmaan ja epävarmuutena omasta identiteetistä. (Oksanen 2018.)

Trauman biologian näkökulmasta erilaiset fyysiset seuraukset ovat kehon normaali tapa toimia. On tärkeä ymmärtää, että unettomuuden, painajaisten, keskittymisvaikeuksien vuoksi terveydenhuoltoon hakeutuva henkilö voi olla väkivallan kokija. Kognitiiviset oireet pitävät sisällään haasteita muistin, päättelykyvyn, päätöksenteon ja päätöksissä pysymisen saralla. Myös automatisoituneet ajatukset, kuten jatkuvat syyllisyyden ajatukset ovat osa kognitiivisia trauman oireita. Kognitiiviset oireet osaltaan myös selittävät usein kysyttävää kysymystä siitä, miksei väkivallan kokija lähde suhteesta pois. (Oksanen 2018.)

Väkivallan kokeminen aiheuttaa myös emotionaalisia oireita, joista yleisimmät ovat häpeä, syyllisyys ja pelko. Väkivallan kokemukset voivat ilmetä myös fyysisinä kipuina ja sairauksina. Lisäksi kokija voi turvautua negatiivisiin selviytymiskeinoihin, kuten runsaaseen päihteiden käyttöön tai itsetuhoisuuteen. (Kallio 2015, 12.)

Lisäksi kappaleessa 4.3 käsitellyt väkivallan muodot ovat tärkeässä roolissa väkivallan tunnistamisessa - ennen tunnistamista on ymmärrettävä, miten eri tavoin väkivalta ilmenee. Väkivallan, erityisesti henkisen väkivallan, tunnistaminen voi olla ammatilaisellekin haastavaa puhumattakaan henkilöstä, jonka elää väkivallan keskellä parhaillaan. Edellä käsitellyt väkivallan kohteeksi joutumisen seuraukset ovat laajoja, ja näiden seurausten ymmärtäminen

liittyy myös läheisesti tunnistamiseen; kun ammattilainen kohtaa asiakkaan, jolla ilmenee tietynlaisia oireita, on ammattilaisen tehtävä ottaa huomioon oireiden taustalla vaikuttavat asiat.

Väkivaltaisessa parisuhteessa oleva ei hakeudu väkivaltatyön palveluihin ennen kuin on siihen itse valmis ja tiedostanut tilanteen jollain tasolla. Esimerkiksi terveydenhuollon palvelut ovat tarkoitettu kaikille, joten niihin hakeutuminen väkivallan aiheuttamien oireiden vuoksi mahdollistaa sen, ettei oireiden syy tule selville. Siksi ammattilaisten on tärkeää olla valveutuneita oireiden mahdollisesta alkuperästä. Euroopan unionin perusoikeusviraston eli FRA:n EU:n laajuisessa tutkimuksessa naisiin kohdistuvasta väkivallasta (Euroopan unionin perusoikeusvirasto 2014, 13) käy ilmi ehdotus terveydenhuollon vahvemmasta roolista naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyssä ja puheeksi ottamisessa. Tutkimuksen mukaan jopa 87 prosenttia kokijoista on puheeksi ottamisen puolella, kun terveydenhuoltoon hakeudutaan väkivallan oireiden tai muiden seurausten johdosta.

Koulutuspaketissamme jaottelimme väkivallan tunnistamista edesauttavat ja huolta herättävät merkit neljään osaan: oireet, puhe, olemus sekä toiminta. Asiakkaan ja työntekijän välinen vuorovaikutustilanne on moniulotteinen, joten sen jaottelu näihin, teoriaan pohjautuviin kategorioihin auttaa hahmottamaan ja jäsentämään väkivallan tunnistamisen merkkejä kohtaamisen eri osa-alueilla.

Oireisiin liittyvät merkit edustavat koulutuspaketissamme edellä mainittuja väkivallan vaikutuksia kokijaan. Väkivallan vaikutukset kokijaan on tärkeä ymmärtää kokonaisvaltaisesti, ja väkivallan tunnistamisen näkökulmasta on ensiarvoisen tärkeää osata yhdistää asiakkaan oireet mahdollisiin väkivallan kokemuksiin. Koulutuksessamme olemme pyrkineet tuomaan koulutettavillemme valveutuneisuutta osata selvittää ja ottaa huomioon syyt oireiden takana sen sijaan, että oireeseen etsitään ratkaisua tietämättä, mistä oire tai vaikutus on peräisin. Tähän osioon kuuluu myös asiakkaan mahdollisten fyysisten vammojen tai jälkien syntyperän selvittäminen. Oireiden syiden selvittäminen on osa mahdolliseen väkivaltaan puuttumista.

Puheeseen liittyvät merkit ovat merkkejä, joita asiakas kohtaamistilanteessa keskustelun aikana tuottaa. Koulutuspaketissamme tällaisia merkkejä ovat esimerkiksi asiakkaan puhe kumppanin mustasukkaisuudesta tai pelon tunteiden ilmaiseminen esimerkiksi parisuhteeseen liittyen. On tärkeää muistaa, että puheessa ilmenevät merkit voivat tulla esiin esimerkiksi silvulauseessa tai asiayhteydestä irrallisina vihjailuina. Tämän vuoksi työntekijällä on oltava kyky kuunnella tarkasti asiakasta ja huomata puheeseen liittyvät mahdolliset väkivallan merkit. Muita puheeseen liittyviä merkkejä ovat esimerkiksi asiakkaan itsesyyttely parisuhteen ongelmista ja suhteen toisen osapuolen ylistäminen. Työntekijän huolen tulisi herätä myös, mikäli asiakas välttelee kotioloista puhumista esimerkiksi vaihtamalla puheenaihetta.

Olemukseen liittyvät merkit liittyvät asiakkaan non-verbaaliin viestintään ja ulkoiseen olemukseen, joita ovat esimerkiksi ahdistuneisuus ja hermostuneisuus, tai ylivirittynyt olemus. Myös ulkoiset viitteet siitä, ettei asiakas kykene huolehtimaan itsestään, voivat olla huolta herättäviä väkivallan tunnistamisen merkkejä.

Toimintaan liittyvillä merkeillä, joista huolen tulisi herätä, tarkoitetaan esimerkiksi asiakastaapaamisilla ilmi tuleviin toimintaan, tapoihin ja käytäntöön liittyviä väkivallan tunnistamista edesauttavia merkkejä. Muun muassa puolison jatkuva läsnäolo tapaamisilla, vaikeus sopia seuraavia tapaamisia itsenäisesti sekä se, että asiakkaan puoliso vastaa jatkuvasti yhteydenottoihin, kuuluvat tämän kategorian merkkeihin. Toimintaan ja parisuhteen käytäntöihin liittyviä huolestuttavia merkkejä ovat myös esimerkiksi sen ilmi tuleminen, että asiakkaan raha- liikenne, verkkopankkitunnukset tai yhteydenpitovälineet ovat puolison hallinnassa.

Vaikka olemme listanneet lukuisia väkivallan tunnistamiseen liittyviä merkkejä, haluamme myös korostaa työntekijän omaan intuitioon ja huolen tunteeseen luottamista. Jokainen yksilö on erilainen, ja näin ollen myös jokaiseen kohtaamiseen liittyy omat, ainutlaatuiset elementtinsä. On tärkeää ymmärtää, että koulutuspaketissamme olevien merkkien pohjalta ei voi tehdä suoraviivaista johtopäätelmää siitä, että näiden merkkien esiintyessä asiakas kokee väkivaltaa. Ne ovat työkaluja tunnistamisen helpottamiseksi, joita työntekijä voi käyttää väkivallan puheeksi ottamisen pohjana.

4.7 Keinoja väkivallan puheeksi ottamiseen ja väkivaltaa kokeneen kohtaamiseen

Haluamme koulutuspaketissamme tuoda esiin väkivallan puheeksi ottamisen ja väkivaltaa kokeneen kohtaamisen merkitystä ja antaa tuleville sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille työkaluja näihin tilanteisiin. Meille on tärkeää rohkaista ammattilaisia puuttumaan naisiin kohdistuvaan väkivaltaan, sillä ammattilaisten tulee mielestämme edustaa väkivallan kokijoiden häpeän tunteiden vastapuolta ja olla rikkomassa naisiin kohdistuvan väkivallan tabuja ottamalla se puheeksi ja osoittamalla, että siitä saa ja pitää puhua.

Häpeä, pelko ja vaikeneminen ovat voineet hallita väkivallan kokijan elämää jo vuosia. Toivomme ammattilaisten olevan se taho, joka murtaa vaikenemisen muurin. Koemme tuleville ammattilaisille suunnatut konkreettiset apuvälineet kuitenkin puutteellisiksi. On helppoa sanoa, että asiasta pitää puhua; mutta miten?

Omien opintojemme aikana usein kuuli kyllä, että vaikeista asioista on hyvä puhua suoraan. Se on totta, sillä suorat kysymykset antavat mahdollisuuden myös vastata suoraan, ja jos kysymys on aihetta kiertelevä ja sivuava, myös vastaus voi tällöin helpommin olla epäselvä. Välineitä väkivallan puheeksi ottamiseen on kuitenkin hyvä opettaa mahdollisimman

konkreettisella tasolla, eli esimerkiksi käydä läpi kysymyksiä, joita asiakkaalta voi kysyä. Peruseriaatteen ammattilaisen roolissa on hyvä pitää mielessä, että on pienempi paha kysyä, kuin jättää kysymättä (Virta 2018).

Tällaisia kysymyksiä, joita voi asiakkaalta suoraan kysyä huolen herätessä ovat muun muassa: Onko sinuun kohdistunut väkivaltaa? Onko sinulle tehty pahaa? Oletko kokenut jotain sellaista, mikä on tuntunut epämiellyttävältä, vastenmieliseltä tai et olisi halunnut, että sinulle tehdään niin? Väkivallan tunnusmerkkien noustessa esille, on hyvä kartoittaa tilannetta hieman laajemmin, esimerkiksi kysymällä seuraavia kysymyksiä: Oletko kertonut tapahtuneesta jollekin, esimerkiksi lääkärille? Minkälainen vointisi on nyt, saatko nukuttua ja syötyä? Millainen elämäntilanteesi on tällä hetkellä; käytkö töissä tai opiskeletko, miltä arki tuntuu? Kenen puoleen olet voinut kääntyä, kun tarvitset tukea? Haluatko kertoa minulle lisää siitä, mitä on tapahtunut? (Virta 2018.)

On kuitenkin hyvä muistaa, että välillä väkivaltaa kokeneen on vaikea tunnistaa kokemansa väkivallaksi. Kokemuksiaan saattaa myös vähätellä. Perustuen jo kertyneeseen omaan asiakastyön kokemukseemme, väkivallan kokijan omien kokemusten vähättelyn taustalla voivat olla myös aiemmat huonot kokemukset väkivallasta keskustelusta, jos asiakas on koettanut tuoda tilannettaan esiin ammattilaiselle ja puheeksi ottamisen yritys on kuitattu esimerkiksi sanomalla, että asiakas on turhaan huolissaan. Tällöin kynnyksensä omista kokemuksista kertomiseen voi olla suuri. Tämän takia kysymykset, jolla kartoitetaan esimerkiksi sitä, onko asiakas joutunut pelkäämään vaikkapa riitatilanteissa tai tuntenut oloaan epämiellyttäväksi, tai onko hänelle tehty epämiellyttäviä asioita tai pahaa, ovat joskus helpompia vastattavia kuin suora kysymys väkivallasta. Kun väkivallan eri muotojen tunnusmerkkejä nousee keskustelussa esiin, on tärkeää myös sanoittaa, että asiakkaan kokema kohtelu on ollut väkivaltaa.

Väkivaltaa kokeneen kohtaamisen lähtökohtina on väkivallan kokijan oma kokemus ja tämän kokemuksen kuunteleminen ja kuuleman uskominen. Kohtaamisessa on tärkeää luoda kokijalle turvallisuuden tunnetta empaattisella, kannustavalla ja rauhoittavalla läsnäololla. Ammattilaisen on tärkeää osata antaa kokijalle neuvoja ja ohjata häntä oikeaan paikkaan. (Virta 2018.) Näemme myös oman kokemuksemme kautta, että kiireettömän ilmapiirin luominen on keskeistä. Ammattilaisena tulee huomioida myös oma non-verbaali viestintänsä, kuten se, katseleeko kelloa tapaamisen aikana tai minkälaisella äänensävyllä asiakkaan kanssa keskustele.

Väkivaltaa kokenut on kohdannut toisen ihmisen tuhoavuuden ja tämän aiheuttaman turvottomuuden tunteen, joten ammattilaisen on ensikohtaamisessa luotava turvallisuuden tunnetta kokijalle. Tässä avainasemassa ovat empaattisuus ja aito läsnäolo. Väkivallan kokijan perustarpeista, kuten unesta ja ruuasta, huolehtiminen ovat myös osa turvallisuuden tunteen lisäämistä. Mahdollisimman normaalin arjen jatkumisen, kuten työn, opiskelun ja muiden

rutiinien, varmistaminen ovat tärkeitä kohtaamisessa. Lisäksi käytännön asioihin, kuten läheisten kartoittamiseen ja hoidettavat asioihin, annettava tuki on oleellista. (Virta 2018.)

Väkivaltatapahtumasta puhuminen kokijan kanssa tulee kohtaamisessa aina tapahtua kokijan tarpeista ja lähtökohdista käsin. Ammatilaisen oma uteliaisuus ei saa kohtaamisessa olla etusijassa tapahtumasta puhuttaessa. Ensikohtaamisessa liiallinen ja yksityiskohtainen asioiden puinti on usein myös haitallista. Ammatilaisen on erityisen tärkeää olla sensitiivinen ja kunnioittaa kokijan omaa päätäntävaltaa asiasta puhuttaessa. (Virta 2018.)

Tärkeää on myös selvittää, keneltä läheiseltä kokija voi saada apua ja kenelle kertoa tapahtuneesta. Ammatilaisen on tärkeää viestittää kokijalle, että väkivallan kokeminen ei ole häpeää ja siitä saa kertoa. Ammatilaisen rooli on myös tukea ja ohjata kokijaa hänelle sopivien palveluiden piiriin, jotta tämä ei jää kohtaamisen jälkeen tyhjän päälle. Ohjaaminen myös lisää kokemusta siitä, että kokijan kertoma on otettu tosissaan ja hänelle on apua saatavilla. (Virta 2018.)

Väkivallan kokijan kertoma on otettava vakavasti ja siihen on uskottava. Ammatilaisen on viestitettävä kokijalle selvästi väkivallan olevan väärin ja kokijan olevan syytön tapahtuneeseen. Kohtaamisessa on tärkeää osata huomioida mahdolliset oireet, joista aiemmassa kappaleessa kerroimme. Kokijalla on oikeus itsemääräämisoikeuteensa ja vapaus tehdä omia päätöksiä, vaikka ammatilainen ei olisi niistä samaa mieltä. Ammatilaisen tehtävänä on siitä huolimatta tarjota ja antaa tietoa kokijalle sopivista tukipalveluista. (Naisten Linja 2017.)

Kallio (2015, 123-130) käsittelee teoksessaan seksuaalisesta väkivallasta toipumista pohjautuen 319 suomalaisen seksuaalista hyväksikäyttöä tai väkivaltaa kokeneiden anonyymeihin nettikyselyn vastauksiin. Teokseensa Kallio on koonnut muun muassa kokijoiden kokemuksia ammatilaisten suhtautumiseen ja kohtaamiseen heidän kertoessaan kokemastaan väkivallasta. Negatiiviset kokemukset ammatilaisten kohtaamisesta ovat liittyneet esimerkiksi yksin jäämisen kokemuksiin, kokemusten vähättelyyn, ammatilaisen ymmärtämättömyyteen kokemuksen ilmiöstä sekä ammatilaisen kyvyttömyyteen nähdä oireiden takana vaikuttavia tekijöitä. Nämä kokemukset vahvistavat yllä mainittujen kohtaamisen periaatteiden merkitystä. Viimeisimpänä mainittu korostaa edellisen kappaleemme merkitystä; ammatilaisen kykyä havaita oireita ja seurauksia, ja erityisesti näiden oireiden taustalla olevaa mahdollista väkivallan kokemusta. Esiin nousi myös tietämättömyys siitä, mistä ja miten kokija voi saada apua.

4.8 Palveluita väkivallan kokijoille ja tekijöille

Lähisuhdeväkivallan kokija voi saada apua lukuisia tahojen kautta, joista ensimmäiseksi mainittakoon turvakodit. Turvakodit tarjoavat ympärivuorokautista apua, tukea ja ennen kaikkea

turvaa väkivaltaa tai sen uhkaa kokeneille silloin, kun kotiin jääminen uhkaa yksilön turvallisuutta. Turvakotiin voi hakeutua itse soittamalla, tulemalla paikan päälle, tai esimerkiksi sosiaalitoimen- tai päivystyksen kautta. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2017.) Euroopan neuvoston sekä Istanbulin sopimuksen ohjeistusta vastoin Suomessa on liian vähän turvakoteja. Tällä hetkellä turvakotipaikkoja on yhteensä 179 (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2019a). Vuonna 2018 eduskunnalle toimitetussa talousarvioaloitteessa turvakotien rahoituksen lisäämistä perustellaan Istanbulin sopimuksen selitysmuistion pohjalta, jonka mukaan turvakotipaikkoja tulisi olla yksi 10 000 asukasta kohden. Tämä tarkoittaisi Suomessa noin 500 turvakotipaikkaa. (Eduskunta 2018.) Turvakotien tarve on suuri eikä vastaa tavoitteellisia määriä. Rahoitukseen panostaminen kertoisi myös siitä asennemuutoksesta, jota lähisuhdeväkivallan tunnistamiseksi ja kitkemiseksi tarvittaisiin.

Muun muassa Ensi- ja turvakotien liiton ylläpitämä Pääkaupungin Turvakoti Ry ylläpitää myös lähisuhdeväkivaltatyön avoyksikköä, joka tarjoaa keskusteluapua niin kokijoille, tekijöille kuin näiden yhteiselle paritapaamisellekin. (Pääkaupungin Turvakoti Ry b.) Myös Etelä-Savon alueella sijaitsee samaisen liiton Viola - väkivallasta vapaaksi ry:n perhe- ja lähisuhdeväkivallan avoyksikkö. Monika-Naiset Liitto tarjoaa palveluita väkivaltaa kokeneille keskittyen erityisesti maahanmuuttajataustaisiin naisiin ja lapsiin (Monika-Naiset liitto ry).

Myös nettiturvakodit tarjoavat apua väkivaltaa kokeneille. Sieltä löytyy informatiivisen tiedon ja ohjeistuksien lisäksi myös keskustelupalsta sekä ammattilaisten että vertaisien kanssa. Nettiturvakodit ovat tärkeä apu siksi, että kynnyks on hyvin matala. Turvakotiin lähteminen voi olla hyvin vaikea konkreettinen päätös. (Nettiturvakoti.)

Mielenterveysseurojen ylläpitämät kriisikeskukset ja -puhelimet tarjoavat ympärivuorokautista apua väkivaltaa kohdanneelle. Rauhoittava keskusteluapu on tärkeää muun muassa sokkivaiheessa olevalle ihmiselle, joka on kohdannut traumaattisen kriisin. Apua puhelimitse tarjoaa myös Naisten Linjan maksuton tuki- ja neuvontapuhelin sekä muun muassa Raiskaus-kriisikeskus Tukinaisten kriisipuhelin ja Nollalinja. Muun muassa Ensi- ja turvakotien liitolla, Naisten Linjalla sekä Suomen Mielenterveysseuralla on myös chat-palvelun muodossa saatavaa apua ja tukea. (Väestöliitto 2018.) Puhelimitse, internetin ja chattien kautta tarjottava apu on tärkeää syyllisyyttä, häpeää ja pelkoa tuntevan kokijan kannalta, sillä kynnyksen avun saamiseksi on matala ja anonyymiteetti säilyy.

Myös sosiaalihuolto ja terveydenhuolto tarjoavat mahdollisuutta apuun lähisuhdeväkivallasta selviytymiseen. Väkivallan kokijan lääkäriin hakeutuminen on tärkeää myös väkivaltarikoksen oikeudellisten asioiden käsittelyssä, sillä lääkärin kirjaus väkivallasta on konkreettinen todiste tapahtumasta.

Rikosuhripäivystys eli RIKU auttaa parantamaan rikoksen uhrin asemaa oikeudellisissa asioissa. RIKU:n kautta on mahdollisuus saada tukihenkilö esimerkiksi oikeudenkäynteihin ja

neuvomaan ja kulkemaan rinnalla. (Rikosuhripäivystys.) Oikeusaputoimistosta on mahdollista saada avustaja oikeudellisten asioiden hoitamiseen osittain tai kokonaan valtion maksamana. Tällä turvataan oikeuden tapahtuminen yksilön taloudellisesta tilanteesta riippumatta. (Oikeus.fi.)

Maksutonta lakineuvontaa naisille tarjoaa myös Naisasialiitto Unionin juristipäivystys (Naisasialiitto Unioni 2017). Akuuteissa väkivaltatilanteissa ja rikosilmoituksen tekemisessä tärkein auttava taho on poliisi. Poliisi tarjoaa myös konsultaatiota, sekä on suuressa roolissa esimerkiksi lähisuhdeväkivallasta irtaantumiseen ja vainoon läheisesti liittyvän lähestymiskiellon haussa.

Väkivallan tekijöille palveluita tarjoaa muun muassa Jussi-työ sekä Lyömätön Linja Espoossa. Lyömätön Linja Espoossa tarjoaa myös maahanmuuttajataustaisille väkivaltaa käyttäville miehille kohdennettuja palveluja. Maria Akatemia tarjoaa tukea ja apua väkivaltaa käyttäville tai omasta väkivaltaisesta käytöksestään huolissaan oleville naisille. (Väestöliitto 2018.) Myös jo yllä mainitut Nollalinjan ja Suomen mielenterveysseuran ylläpitämät kriisipuhelimet sekä nettiturvakoti ovat tahoja, joista väkivaltaiseen käyttäytymiseen voi saada apua.

5 Aihe ammatillisessa keskustelussa, aiemmissä tutkimuksissa ja selvityksissä

Suomessa naisiin kohdistuvaan väkivaltaan liittyvät koulutukset ovat usein erilaisten järjestöjen toimesta toteutettuja, sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille kohdennettuja koulutuksia, tai esimerkiksi vapaaehtoistyöntekijöiden koulutuksia. Koulutukset ovat monissa tapauksissa tarkoitettu ihmisille, jotka jo olemassa olevan työnkuvansa johdosta tarvitsevat esimerkiksi lisäkoulutusta aiheeseen liittyen ja siten koulutusten yleisö on suhteellisen suljettu. Tieto koulutuksista saattaa kulkea joskus pelkästään väkivaltatyötä tekevien ammattilaistahojen sisäisessä viestinnässä. Väkivaltatyön ammattilaisille suunnatut täydennyskoulutukset myös usein ovat maksullisia ja aiheeltaan rajatumpia; niissä saatetaan syventyä vain tiettyyn ilmiöön, esimerkiksi yhteen väkivallan muotoon, syvällisemmin.

Sosiaali- ja terveysalan koulutusohjelmiin sisältyy pakollisina sekä täydentävinä opintoina jonkin verran tästä aihepiiristä luennoimista ja kouluttamista, muttei riittävästi ottaen huomioon ongelman laajuuden ja sen, miten monin eri tavoin väkivalta vaikuttaa sitä kokeneeseen.

Pari- ja lähisuhdeväkivallasta sekä naisiin kohdistuvasta väkivallasta ilmiönä löytyy paljon tutkimuksia, opinnäytetöitä sekä väitöskirjoja. Aiheet vaihtelevat ilmiön sisällä suurestikin; tutkimusta on tehty esimerkiksi eri ikäryhmien, vähemmistöjen tai muiden rajatumpien ryhmien kokemasta väkivallasta, työpaikkaväkivallasta, eri väkivallan muodoista, ammattihenkilöstön valmiuksista väkivallan kohtaamiseen ja väkivaltaa kokeneiden kokemuksista liittyen

kohdatuksi tulemiseen. Tutkimuksia tehdään edelleen jatkuvasti lisää, sillä aihe on edelleen hyvin ajankohtainen ja noussut yhteiskunnalliseen keskusteluun myös viime aikoina esimerkiksi raiskauslainsäädäntöön ja seksuaaliseen häirintään liittyvien teemojen kautta.

Naisiin kohdistuvasta väkivallasta kouluttamisesta löytyy huomattavasti vähemmän opinnäytteitä, kun vertaa naisiin kohdistuvaan väkivaltaan yleisesti liittyvien opinnäytetöiden määrään. Esimerkkeinä alan opiskelijoiden koulutukseen tehdyistä ammattikorkeakoulujen opinnäytetöistä mainittakoon Pia Siitari-Parkkisen hoitotyön koulutusohjelman opinnäytetyö *Perheväkivalta - Skenaarioperusteinen verkkokurssi terveystieteen koulutukseen* vuodelta 2014 sekä Annika Kurjen ja Maiju Niskasen sosiaalialan koulutusohjelman opinnäytetyö *Parisuhde- ja perheväkivallan tunnistaminen, puheeksi ottaminen ja ennaltaehkäisy - Verkkokurssi sosiaali- ja terveystieteen opiskelijoille* vuodelta 2012. Kummassakin näistä opinnäytetöistä käsitellään hyvin saman tyyppisiä teemoja niin väkivallan kuin kouluttamisenkin näkökulmasta verraten omaan opinnäytetöihömmme, mutta toteutus on näissä opetustilanteessa käytettävän koulutuspaketin sijaan verkkokurssin muodossa.

Erityisesti Kurjen ja Niskasen opinnäytetyössä nousee yhteneväisyydeksi myös palautteen kerääminen koulutusosioista ja kehitysehdotusten tekeminen koulutuksen jatkokäyttöä ajatellen. Hyödyllinen tieto koulutuksen rakentamisen kannalta, joka opinnäytetyö tarjoaa, on se, että opiskelijat olivat kokeneet etenkin asiakastyön tositilanteita käsittelevät case-tehtävät opettavaisiksi, sillä niissä pääsi soveltamaan oppimaansa. Case-tehtävissä kyseisellä verkkokurssilla oli syvennytty pohtimaan asiakastilanteessa ilmeneviä väkivallan muotoja, riskitekijöitä ja omaa toimintaa työntekijänä kyseisen kaltaisessa tilanteessa. Omaa tunnettamme väkivaltatyön koulutuksen riittämättömyydestä tukee myös verkkokurssista palautetta antaneiden opiskelijoiden yhtenevä mielipide asiaan. (Kurki & Niskanen 2012, 29-31 & 37.) Täytyy kuitenkin huomioida, että ammatillisen koulutuksen rakenteet ovat ehtineet jonkin verran myös kehittyä ja muuttua, kun verrataan nykyhetkeä vuoteen 2012.

Monia tutkimuksia yhdistävä havainto on, että sosiaali- ja terveydenhoitoalan ammattihenkilöstö kokee väkivaltaan puuttumisen tai tunnistamisen haasteellisenä. Esimerkiksi THL:n julkaisemassa raportissa *Tuki, osallisuus ja yhteistoiminta lasten ja perheiden palveluissa - Työntekijöiden näkökulma* käy ilmi, että lapsen liittyvien ongelmien puheeksi ottaminen oli työntekijöille huomattavasti helpompaa, kuin esimerkiksi vanhempain liittyvän huolen esille nostaminen; raportin mukaan vaikeimmiksi lapsiperhepalvelujen työntekijät kokivat päiheteidenkäyttöön, lähisuhdeväkivaltaan ja seksuaalisen väkivallan uhkaan liittyvän puheeksi ottamisen. (Halme, Vuorisalmi & Perälä 2014, 44.) Väkivallan tunnistamisen ongelmallisuudesta kertoo myös THL:n julkaisema *Lasten, nuorten ja aikuisten kokemuksia väkivallasta - Terveystieteen ja hyvinvoinnin laitoksen kysely- ja väestötutkimuksen tuloksia*. Tuloksissa todetaan neuvolassa perheväkivaltaan liittyvän huolen heränneen vain harvoissa asiakaskohtauksissa. Väkivallasta puhuminen ei ollut helppoa. Osa tutkimuksessa kartoitettujen perheiden

vanhemmista koki kuitenkin tarvitsevana apua näihin teemoihin liittyen siitä huolimatta, että sitä ei oltu saatu, eikä siten heidän avun tarpeeseensa vastattu. Perheissä tapahtuva väkivalta siis ei noussut esille neuvolakäyntien yhteydessä tai siihen liittyviä piirteitä ei oltu osattu tunnistaa. (October 2018, 20.)

Koulutuksen tarpeeseen on kuitenkin myös havahduttu ja toimenpiteitä on tehty, sillä THL on julkaissut työssään väkivaltateemaa kohtaaville ammattilaisille suunnatun verkkokoulutuksen helmikuussa 2019. Koulutuksen taustaa ja tarvetta kartoittavassa tutkimuksessa nousi esille väkivaltaan liittyvän koulutuksen vähäisyys, satunnaisuus ja jopa kokonaisvaltainen puute ammatillisessa ja akateemisessa koulutuksessa. THL:n koulutus on toteutettu osana EU:n rahoittamaa EPRAS-hanketta, joka pyrkii lisäämään ammattilaisten osaamista ja tietoa naisiin kohdistuvasta väkivallasta sekä lähisuhdeväkivallasta. Verkkokoulutus käsittelee erityisesti lähisuhdeväkivaltaa ilmiönä, väkivaltatyön toimintamalleja moniammatillista yhteistyötä. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2019b.)

6 Koulutuspaketin toteutus ja sisältö

Koulutuspaketti on yksinkertaistettuna kolmiosainen - teoreettisessa osassa käsitellään väkivaltaa ilmiönä ja sen eri muotoja, sen tunnistamista ja puheeksi ottamista sekä yhteiskunnassamme tarjolla olevia palveluja väkivallan kokijoille ja tekijöille. Tehtävä- ja materiaaliolosuhteissa paketti tarjoaa mahdollisuuden osallistavan ryhmätyön tekemiseen, syventävään kokeilemiseen ja opiskelijan itsenäiseen aiheeseen perehtymiseen. Naisten Linjan toimintaa koskevassa osiossa esitellään järjestön tavoitteita, tarjottavia palveluita asiakkaille, järjestössä tehtävää kehittämis- ja vaikuttamistyötä sekä vapaaehtoistyötä. Paketti on muunneltavissa niin, että siitä voidaan käyttää kerrallaan tarvittaessa vain joitain sen osista. Toteutuksen ohella syntyi myös erillinen, hieman laajempi esittelykokonaisuus Naisten Linjan toiminnasta.

Opinnäytetyön eteneminen voidaan karkeasti jakaa kolmeen vaiheeseen, joita ovat suunnitteluvaihe, toteutusvaihe ja arviointivaihe. Opinnäytetyömme toteutuksen suuntaa ovat määrittäneet ja toteutuksen taustalla ovat vaikuttaneet ensisijaisesti Naisten Linjan toiveet sekä tarpeet, mutta yhtä lailla myös luotettavan ja eettisen toiminnan periaatteet. Tässä osiossa käsittelemme tarkemmin koulutuksen kohderyhmää, luotettavuuden ja eettisyyden näkökulmaa, sekä opinnäytetyön vaiheittaista etenemistä ja prosessissa syntyneitä tuotoksia.

6.1 Tulevat sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset koulutettavina

Ottaen huomioon jo teoreettisessa viittekehelyksessä naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ilmiönä tarkastelevassa kappaleessa esitetyt tilastot väkivallan yleisyydestä yhteiskunnassamme,

sosiaali- ja terveysalan tulevaisuuden ammattilaiset kohtaavat suurella todennäköisyydellä työssään väkivallan kokijan, olivat he sitten työllistettyinä missä alan osa-alueella hyvänsä. Sosiaali- ja terveysalalla on näin ollen erityisen hyvät mahdollisuudet tunnistaa ja ottaa puheeksi naisiin kohdistuva pari- ja lähisuhdeväkivalta, ja tätä mahdollisuutta aiomme opinnäytetyöllämme tuoda esiin ja edesauttaa sen toteuttamista käytännön työssä.

Esimerkiksi sairaanhoitajaopiskelijoille väkivallan merkkien tunnistamiseen liittyvä lisäkoulutus on siinä mielessä tärkeää, että hoitajalle tai lääkäriin saatetaan hakeutua väkivallan seurauksena ilmenneiden fyysisten oireiden, kuten unettomuuden, vammojen tai kiputilojen takia. Tällöin riskitekijänä on, että keskitytään etsimään ratkaisua pelkästään oireen hoitoon tai lieventämiseen, eikä kartoiteta oireen taustalla vaikuttavia tekijöitä. Tilannetta pitäisi osata siis ajatella oireista pidemmälle ja pohtia sekä kysyä oireiden todellisesta syystä sekä kartoittaa asiakkaan kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Omien kokemustemme perusteella sosiaalialan koulutusala on niin laaja ja käsiteltäviä teemoja on sisällytetty sen takia koulutukseen niin paljon, ettei väkivaltateemaa ehdi käsittelemään - ainakaan pakollisissa opinnoissa - riittävästi. Täydentäviäkin opintoja on suhteellisen vähän tarjolla suhteessa siihen, miten tärkeän asian äärellä ollaan koulutusta ja asiakastyötä ajatellen, tai väkivaltatyötä käsittelevien täydentävien opintojen saatavuus vaihtelee luku-kausittain. Sosiaalialalla työskennellään myös paljon lasten kanssa, eikä väkivaltaisessa perheessä kasvamista tai lapsena väkivallan kokemista tai näkemistä käsitellä juurikaan perusopinnoissa, vaikka väkivallalla on suuri vaikutus myös lapseen ja lapsena väkivaltaisessa perheessä eläneeseen aikuiseen. Kun käsiteltävää aihesisältöä on paljon, jää moni tärkeän aiheen käsittely vain pintapuoliseksi.

Uskomme myös, että opiskelijat kokevat koulutuspaketin yhteydessä tosielämän asiakastyötä konkreettisesti kuvaavat tehtävät ja esimerkit sekä selkeät toimintaohjeistukset hyödyllisiksi - omissa opinnoissamme juuri tämän tyyppiset asiat ovat jääneet parhaiten mieleen, ja siten opittuja asioita on tullut hyödynnettyä työkentällä. Tästä esimerkkinä toimii koulutuspakettimme koostetut konkreettiset kysymykset ja ohjeistukset liittyen siihen, kuinka väkivallasta voidaan asiakkaan kanssa keskustella. Näillä konkretiaan sidotuilla esimerkeillä ja ohjeistuksilla pyrimme myös madaltamaan kynnystä väkivallan puheeksi ottamiselle ja osoittaa sitä, ettei puheeksi ottamisessa ole kyse kovinkaan monimutkaisesta asiasta. Kun teoretietoa yhdistetään käytännöllisiin esimerkkeihin, on opittua tietoa helpompi soveltaa myös myöhemmin asiakastyössä.

6.2 Luotettavuus ja eettiset kysymykset

Opinnäytetyön tulosten luotettavuus liittyy pitkälti siihen, onko koulutuspakettimme

tarjoama tieto luotettavaa, tai onko koulutuksesta saatu palaute todellisia mielipiteitä vastaavaa. Olemme tarkistuttaneet koulutuspakettiimme keräämämme tiedon luotettavuutta Naisten Linjan väkivaltatyön ammattilaisilla varmistuaksemme tiedon faktisuudesta. Tiedonkeruuta varten saimme käyttöömmme Naisten Linjan aihekirjaston, jossa on runsaasti ajankoh- taista ja kattavaa tietoa naiseen kohdistuvaan väkivaltaan liittyen. Kirjallisuuteen liittyen saimme myös kirjasuosituksia Naisten Linjan työntekijöiltä.

Laadimme palautekyselyn opiskelijoille sellaiseksi, että siihen vastaaminen on yksinkertaista ja nopeaa, jotta rehellisen palautteen antaminen on mahdollisimman vaivatonta. Lomak- keessa ei myöskään kysytty opiskelijan nimeä tai muita tietoja, joten myös anonymiteetti pie- nentää kynnystä antaa rehellistä palautetta. Palautelomakkeessa jätimme tilaa numeroasteik- kokysymysten lisäksi myös avoimelle kirjalliselle palautteelle, jos haluaa tarkentaa tai perus- tella numeraalista palautettaan tarkemmin, antaa kehitysehdotuksia tai kertoa, mistä itselle eniten oli koulutuksessa hyötyä. Siitäkään huolimatta emme tietenkään voi täysin satapro- senttisen varmasti tietää, ovatko kaikki vastaukset täysin todellisuutta vastaavia mielipiteitä vastaavia tai onko joitakin ajatuksia esimerkiksi jätetty kertomatta palautteen yhteydessä.

Tiedon todenperäisyys on myös eettinen kysymys. Olisi eettisesti ristiriitaista antaa tulevai- suuden ammattilaisille tietoa, jonka faktisuutta ei ole tarkistettu tai sen tiedetään olevan valheellista. Käytimme koulutuksessamme myös esimerkkejä tosielämän asiakastilanteista helpottamaan aihepiirin ja mahdollisten asiakascasejen ymmärtämistä. Eettisiä kysymyksiä huomioidessa myös näitä asiakasesimerkkejä tai -caseja pitää tarkastella niin, että yksittäis- ten henkilöiden yksityisyys on suojattu ja kaikki mahdolliset tunnistetiedot ovat muutettu tai poistettu kokonaan. Tämän huomioiden, julkisesti saatavilla ja kuunneltavissa olevan Tuhoi- san rakkauden kaava -dokumentin (Raine, 2017) käyttö case-työskentelyssä oli eettisesti on- gelmatonta.

6.3 Opinnäytetyöprosessin eteneminen vaiheittain

Opinnäytetyön etenemisen vaihe	Vaiheeseen sisältynyt työskentely	Aikataulu
Suunnitelma	Opinnäytetyön aiheen muodostaminen Naisten Linjan pyynnön perusteella	Lokakuun alku 2018
	Kirjallisen suunnitelman aloitus	Lokakuun alku 2018

	<p>Tiedon keruu ja teoriaosuuden kirjoittaminen, aiheen rajausta ja Naisten Linjan asiantuntijahaastatteluiden sekä pilotointien aikataulujen sopiminen</p> <p>Opinnäytetyösopimuksen tekeminen</p> <p>Naisten Linjan asiantuntijahaastattelut</p> <p>Opinnäytetyön suunnitelman palautus</p> <p>Opinnäytetyön suunnitelman esittäminen</p>	<p>Loka-marraskuu 2018</p> <p>Marraskuun loppu 2018</p> <p>Marraskuun loppu ja joulukuun alku 2018</p> <p>Marraskuun loppu 2018</p> <p>3.12.2018</p>
Toteutus	<p>Kirjallisen opinnäytetyön kirjoittaminen</p> <p>Koulutuspaketin työstäminen:</p> <p>Koulutuspaketin ensimmäisen version työstäminen haastatteluiden ja kootun teorian pohjalta, palautelomakkeiden tekeminen</p> <p>Välitapaaminen ohjaaja Katriina Raineen kanssa, koulutuspaketin sisällön tarkistaminen</p> <p>Korjaukset ja tarkennukset paketin sisältöön välitapaamisen pohjalta</p> <p>Lisäykset koulutuspaketin sisältöön opiskelijapalautteiden pohjalta</p>	<p>Koko toteutusvaiheen ajan</p> <p>Joulukuu 2018, tammikuun alku 2019</p> <p>17.1.2019</p> <p>Tammikuun loppu 2019</p> <p>Maaliskuu 2019</p>
	<p>Koulutuspaketin pilotointipäivät</p>	

	Laurea-ammattikorkeakoulu, Tikkurilan kampus, perhetyön ja lastensuojelun täydentävien opintojen sosionomiopiskelijoille	7.3.2019
	Laurea-ammattikorkeakoulu, Porvoon kampus, sairaanhoitajaopiskelijat	26.3.2019
Arviointi	Opiskelijapalautteiden koostaminen ja koulutuspaketin toimivuuden arviointi palautteen pohjalta	Huhtikuu 2019
	Palautteen saaminen Naisten Linjalta	Huhtikuu 2019
	Kirjallisen työn viimeistely, koulutuspaketin käyttömahdollisuuksien pohdinta tulevaisuutta ajatellen ja itsearviointi	Huhti-toukokuu 2019
	Opinnäytetyön palauttaminen ja esittäminen arvioivassa seminaarissa	Toukokuu 2019

Taulukko 1: Opinnäytetyöprosessi vaiheittain

Opinnäytetyömme suunnitelmavaihe alkoi lokakuussa 2018, kun saimme Naisten Linjalta pyynnön toteuttaa opinnäytetyömme heidän kanssaan yhteistyössä. Keskustelimme erilaisista aihevalintamahdollisuuksista, ja selkeimmäksi tarpeeksi heidän työtään ajatellen esiin nousi koulutuspaketin toteutus. Tärkeimmiksi aiheiksi koulutuspaketin sisältöä ajatellen nousivat esiin väkivallan tunnistaminen, sen puheeksi ottaminen ja väkivaltaa kokeneen kohtaaminen, joten saimme työllemme jo alusta lähtien selkeät raamit. Aiheen varmistuttua aloitimme kirjallisen suunnitelman työstämisen sekä teorian tiedon keräämisen koulutuspaketin toteutusta varten.

Teoriatietoa keräsimme usealla eri tavalla. Osallistuimme Naisten Linjan vapaaehtois koulutuksen luennoille loka-marraskuussa 2018, jossa käsiteltiin laajasti naisiin kohdistuvaa väkivaltaa eri näkökulmista sekä myös asiakastyön kannalta oleellisia asioita. Tämän lisäksi käytösämme oli Naisten Linjan aihekirjasto, jonka tarjoamaa kirjallisuutta saimme käyttää vapaasti tiedon keräämisessä. Etsimme tietoa laajalti myös internetistä. Otimme tiedonkeruvaiheessa huomioon väkivallan tunnistamisen, puheeksi ottamisen ja kokijan kohtaamisen lisäksi myös sen, että tarvitsimme ajankohtaista tietoa naisiin kohdistuvasta väkivallasta Suomessa sekä

sen moninaisista erityispiirteistä, jotta voimme koulutuspaketissa kertoa myös ilmiöstä tiiviisti ja oleelliset asiat esille tuoden.

Jotta koulutuspaketin sisältö olisi mahdollisimman paljon myös Naisten Linjan toiveita vastaava, päätimme haastatella kaikki Naisten Linjan työntekijät yksitellen, kertoa heille työstämistämme aiheista ja hyödyntää heidän yksilöllisiä erityisosaamisalueitaan pakettia koostessa. Haastatteluissa pyrimme keskustelemaan otteeseen, joten meillä oli vain hyvin rajattu määrä kysymyksiä, joiden avulla ohjasimme keskustelua. Kysymykset olivat seuraavanlaiset:

1. *Miksi tällaista koulutusta tarvitaan?*
2. *Mitkä asiat näet kaikista tärkeimmiksi ajatellen sitä, että koulutuksen kuuntelijat työllistyvät sosiaali- ja terveysalalle?*
3. *Millaisia käytännön vinkkejä annat väkivallan tunnistamiseen, puheeksi ottamiseen ja väkivaltaa kokeneen kohtaamiseen?*
4. *Onko vastaavaa koulutuspakettia jo tehty Suomessa tai ulkomailla?*

Keskustelujen aikana kirjasimme kumpikin ylös keskustelusta esiin nousseita asioita, jotka osoittautuivat hyvinkin yhtenäisiksi. Ensimmäinen kysymys kartoitti koulutuspaketimme tarvetta. Toinen kysymys toimi ikään kuin perusteluna kysymyksen 3 sisällölle, jotka sisällytimme myös koulutuspakettiimme. Hyödynsimme kysymyksestä 3 saamiamme vinkkejä koulutuspakettimme (Liite 1) kappaleissa ”Mistä huolen tulisi herätä?”, ”Lähtökohtia väkivallan puheeksi ottamiselle” ”Väkivaltaa kokeneen kohtaaminen”, sekä näiden jälkeen laatimassamme konkreettisten kysymysten listassa.

Näiden kysymysten lisäksi kysyimme kultakin Naisten Linjan työntekijältä heidän asiantuntijuuteensa kohdennetun kysymyksen. Esimerkiksi Naisten Linjan viestinnän suunnittelija Johanna Storckilta kysyimme esityksen visuaalisuuteen liittyviä kysymyksiä, esimerkiksi valmiiseen koulutuspakettiimme päätyneestä Speak-videon käytöstä. Kehittämistyön suunnittelija Katriina Raineelta kysyimme hänen toimittamastaan Tuhoisan Rakkauden Kaava- äänidokumentista ja sen mahdollisesta käyttämisestä koulutuspaketissamme. Lopulta päädyimme koulutuspaketissamme käyttämään kyseistä dokumenttia case-muotoiseen työskentelyyn. Toiminnanjohtaja Kaisa Åbergilta kysyimme Naisten Linjan esittelystä; Tarkistimme koulutuspakettiämme varten Naisten Linjan esittelyn luotettavuuden ja faktisuuden. Louna Hakkaraiselta, joka toimii digitaalista väkivaltaa käsittelevän *Turvaverkko* -hankkeen hankekoordinaattorina, kysyimme digitaalisesta väkivallasta ja siitä, miten sitä voidaan koulutuspaketissamme tuoda esille. Vaikka lopulliseen koulutuspaketissamme digitaalinen väkivalta oli hyvin pienessä roolissa sisällöllisesti, koimme tärkeäksi sen, että meillä on siitä tietoa digitaalisen väkivallan ollessa melko uusi ja näin ollen monelle koulutettavalle hyvin tuntematon termi.

Lisäksi pohdimme myös opiskelijoiden näkökulmasta, mitkä asiat olemme itse kokeneet

toimiviksi opetuksessa; pidimme tärkeänä, että paketin antamassa teorian tiedossa on myös selkeä yhteys konkretiaan, sekä myös erillisiä havainnollistavia esimerkkejä työelämään liittyen. Haastattelujen, kerätyn teorian tiedon ja toteutusideoidemme pohjalta työstimme ensimmäisen version koulutuspaketista, jonka esittelimme opinnäytetyötä Naisten Linjan puolesta ohjaukselle suunnittelija Katriina Raineelle välitapaamisessa tammikuussa 2019. Teimme koulutuspakettiin tarkennuksia tapaamisessa nousseiden huomioiden pohjalta. Suurin osa muutoksista oli pieniä, esimerkiksi sanamuotoihin liittyviä, mutta päädyimme tunnistamisen osalta rakentamaan erillisen nelijakotaulukon (kuva 2, osiossa 6.3 *Koulutuspaketti valmiina kokonaisuutena*), jonka pohjalta voi tarkastella erilaisia käyttäytymisen ja olemuksen ominaisuuksia, joiden pohjalta huolen tulisi herätä mahdollisesta väkivallan kokemisesta. Jaoittelun osa-alueet ja havainnollistavaan kuvaan päätyneet esimerkit pohdimme tapaamisessa yhdessä Raineen kanssa.

Välitapaamisen pohjalta päätimme, että koulutuspakettiin sisältyvä case-työskentely tehtäisiin Katriina Raineen toimittaman äänidokumentti Tuhoisan rakkauden kaavan (2017) pohjalta kuunnellen väkivaltaa kokeneiden naisten kertomuksia omasta tarinastaan. Tarinoiden kuuntelun tueksi olimme keränneet kysymyksiä, joiden avulla tarinan pohjalta pohditaan esimerkiksi niitä asioita, jotka auttoivat kertojaa hänen tilanteessaan, ja miten häntä olisi voinut auttaa eri tavoin tarinoiden eri vaiheissa.

Kun koulutuspaketin rakenne ja eteneminen oli varmistunut, teimme palautekyselylomakkeen. Alkuperäisessä suunnitelmassa olimme ajatelleet, että numeroarvioinnilla vastattavien kysymyksiä lisäksi lomakkeessa olisi kaksi avointa kysymystä - toinen liittyen koulutuspaketin onnistumisiin, ja toinen kehittämiskohteisiin. Päädyimme kuitenkin jättämään lomakkeeseen vain yhden avoimen kysymyksen vastaamisen helpottamiseksi ja ajatellen sitä, että avoimessa palautteessa saa tuoda vapaasti haluamiaan asioita esiin. Pilotointivaiheessa käytetyssä palautelomakkeessa (liite 2) kysymysten avulla kartoitettiin opiskelijoiden kokemuksia liittyvien koulutuspaketin hyödyllisyyteen, kattavuuteen ja siihen, kuinka paljon hän oppi uutta.

Ensimmäinen koulutuspaketin pilotointimme oli Laurea-ammattikorkeakoulun Tikkurilan kampuksella perhetyön ja lastensuojelun täydentävien opintojen opiskelijoille. Perhetyön ja lastensuojelun täydentäviä opintoja opiskelevat ovat lähtökohtaisesti sosionomi (AMK) -opiskelijoita. Ensimmäiseen pilotointiin meillä oli aikaa varattuna puolitoista tuntia, joten koulutuspaketin case-työskentelylle ei ollut aikaa yhteisesti, mutta olimme tehneet case-työskentelystä myös version, jota opiskelija voi tehdä itsenäisesti. Ensimmäisestä pilotoinnista saatujen palautteiden pohjalta teimme laajennuksia koulutuspakettiin erityisesti laajentamalla moninaisten ihmisryhmien kokemasta väkivallasta saatavaa tietoa koulutuspaketin loppuun liitettyyn materiaalipankkiin.

Toiseen pilotointiin aikaa oli varattu enemmän, kaksi ja puoli tuntia, ja se järjestettiin Laurea-ammattikorkeakoulun Porvoon kampuksella sairaanhoitajaopiskelijoille. Koulutuspaketin esittelyn lisäksi opiskelijaryhmä pääsi tekemään case-työskentelytehtävän pienryhmissä.

Arviointivaiheeseemme kuului kahdesta koulutuspaketin pilotoitokerrasta saamiemme palautteiden läpikäyminen, niiden analysointi sekä tämän pohjalta koosteen tekeminen kirjalliseen opinnäytetyöhömmme. Palautekooste on luettavissa kappaleesta 7 *Opiskelijoilta saatu palaute*. Osana arviointivaihetta saimme myös palautetta työelämäyhteistyökumppaniltamme Naisten Linjalta (Liitteet 3 & 4).

Sekä opiskelijoiden että työelämäyhteistyökumppaneiden antamien palautteiden että oman arviomme pohjalta tarkastelimme opinnäytetyöllemme määriteltyjä tavoitteita ja niiden toteutumista, prosessin tavoitteellista etenemistä ja yhteistyötä Naisten Linjan kanssa, koulutuspaketin sisällöllistä onnistumista sekä sen ongelmia ja hyödynnettävyyttä tulevaisuudessa. Arviointivaiheeseen kuului myös oman oppimisemme reflektointia ja pohdintaosuuden kirjoittaminen kirjalliseen opinnäytetyöhön. Vaiheen päätteeksi esittelimme valmiin opinnäytetyömme arvioivassa seminaarissa Laurea-ammattikorkeakoulun Tikkurilan kampuksella toukuussa 2019.

6.4 Koulutuspaketti valmiina kokonaisuutena

Valmiin opinnäytetyömme merkittävimpänä tuotoksena on yhteistyökumppanimme Naisten Linjan käyttöön jäävä koulutuspaketti naisiin kohdistuvasta väkivallasta.

Koulutuspakettimme sisältö pohjautuu kappaleessa 4 käsittelemäämme teoreettiseen viitekehukseen, omiin opiskelijanäkökulmaan pohjautuviin kokemuksiimme sekä Naisten Linjan asiantuntijoiden kanssa käytyihin haastatteluihin, keskusteluihin ja Naisten Linjan toiveisiin koulutuspaketin sisällöstä.

Halusimme kiinnittää koulutuspakettia tehdessämme johdonmukaisen ja laadukkaan sisällön lisäksi huomiota myös koulutuspaketin visuaaliseen ilmeeseen. Otimme diojen kuvia valitessamme huomioon muun muassa sen, millaisia mielikuvia naisiin kohdistuvasta väkivallasta koulutuksen visuaalinen ilme koulutettavissa herättää. Mediassa esillä olevat, naisiin kohdistuvan väkivallan yhteydessä käytetyt kuvat pitävät usein sisällään vain fyysiseen väkivaltaan viittaavia elementtejä. Tällaisten kuvien käyttö saattaa antaa väkivallasta hyvin suppean mielikuvan, jota halusimme omassa koulutuspaketissamme välttää. Siksi käytimme koulutuspaketissamme muun muassa Scottish Women's Aid- järjestön One thousand words -valokuvaprojektia, jonka valokuvat perustuvat väkivaltaa kokeneiden naisten omakohtaisiin kertomuksiin ja kokemuksiin (Scottish Women's Aid 2017). Lisäksi käytimme koulutuspaketissamme kuvia,

joissa esiintyy muun muassa eri ikäisiä ja eri kulttuuritaustaisia naisia tarkoituksenaan ilmentää väkivallan kokijoiden moninaisuutta ja yksilöllisyyttä.

Valmiin koulutuspakettimme (liite 1) alussa esitellään koulutuksen aihe ja sisältö lyhyesti. Sen jälkeen esitellään Naisten Linjaa järjestönä sekä heidän tarjoamia palveluja asiakkaille. Naisten Linjan esittely on heti koulutuspaketin alussa, jotta kuuntelijat saavat tietoa koulutuksen järjestäjästä ja siten myös ymmärtävät nais erityistä näkökulmaa koulutuksessa.

Naisten Linjan esittelyn jälkeen koulutuspaketissamme virittäydään naisiin kohdistuvan väkivallan teemaan *Speak*-videolla, joka on Naisten Linjan ja WAVE:n eli Women Against Violence Europe:n Step Up! -videokilpailun voittaja. Videon jälkeen kerrotaan naisiin kohdistuvasta väkivallasta ilmiönä yhteiskunnallisella tasolla, muun muassa tilastotietoon nojautuen.

Ilmiön esittelyn jälkeen käydään läpi naisiin kohdistuvan väkivallan muodot, jotta koulutettavat saavat ymmärrystä siitä, mitä kaikkea

Kuvio 1: Parisuhdeväkivallan sykli

väkivalta on ja miten moninaisin tavoin väkivalta voi ilmentyä. Väkivallan muotojen läpikäymisen jälkeen kerrotaan parisuhdeväkivallan syklisyydestä, josta teimme itse koulutuspakettimme visuaalisen tuotoksen käyttämällä Canva-suunnitteluohjelmaa. Syklisyyttä havainnollistava kuva (Kuvio 1) on toteutettu *Naisiin kohdistuva pari- ja lähisuhdeväkivalta - Käsikirja perus- ja täydennyskoulutukseen* -kirjasta löytyvän syklisyyttä kuvaavan kaavion pohjalta (Perttu & Rautava 2002, kalvopohja 20), mutta koimme tarpeelliseksi tehdä havainnekuvasta päivitetyn version, sillä alkuperäisessä kaaviossa esimerkiksi puhutaan miehestä tekijänä ja naisesta kokijana - haluamme päivitetyllä versiolla tuoda myös sitä esiin, että sykli voi toteutua muissakin ihmissuhteissa, kuin miehen ja naisen välisessä parisuhteessa siten, että mies on aina tekijä, ja nainen kokija.

Tämän syklisyyttä käsittelevän osuuden jälkeen koulutuspaketissamme nähdään *Nalleretki*-video, joka on Ensi- ja turvakotien liiton ja Veikkauksen turvasuunnitelma-aiheinen, perheen näkökulmaa esille tuova video. Videon tarkoituksena on sekä virittää koulutettavat seuraavaan aiheeseen, että toimia tehosteena, johon palataan koulutuspakettimme loppupuolella.

Väkivallan vaikutukset lapsiin on koulutuspaketimme seuraava aihe. Lisäsimme koulutuspakettiimme tämän osion ensimmäisen koulutuspaketin pilotoitokerran ollessa osoitettu lasten- ja perhetyön kurssin opiskelijoille. Näimme tarpeelliseksi tuoda koulutuksessa tätä kautta esiin myös sitä, että väkivallasta voivat kärsiä myös osapuolet, jotka eivät ole suoraan väkivallan kohteena. Väkivallan vaikutukset kokijaan on koulutuspaketimme seuraava osio. Siinä käsittelemme yleisimpiä väkivallan vaikutuksia kokijaan tarkoituksenamme kasvattaa tietoutta väkivallan moninaisista ja laaja-alaisista seurauksista.

<p style="text-align: center;">Oireet</p> <p>Masennus, sosiaalinen eristäytyneisyys, rajattomuus, muutokset opiskelu- ja työelämässä, muutokset minä- ja maailmankuvassa, uniongelmat, fyysiset sairaudet ja selittämättömät kivut, emotionaaliset seuraukset; häpeä, syyllisyys, pelko, kognitiiviset seuraukset; päätöksiin liittyvät vaikeudet, muistivaikeudet, haitalliset selviytymiskeinot, esim. päihteet ja itsetuhoisuus, traumatisoituneisuus, mustelmat ja muut fyysiset vammat</p>	<p style="text-align: center;">Puhe</p> <p>Asiakas mainitsee esimerkiksi mustasukkaisuudesta tai pelosta.</p> <p>Asiakas puhuu kaikista suhteen ongelmista omina vikoinaan.</p> <p>Asiakas korostaa suhteen toisen osapuolen hyvyyttä, jopa ylistää.</p> <p>Asiakas välttelee kotioloista tai suhteesta puhumista.</p>
<p style="text-align: center;">Olemus</p> <p>Hermostuneisuus ja ahdistuneisuus.</p> <p>Vetäytyneisyys; ei esimerkiksi katso silmiin.</p> <p>Ulkoiset merkit siitä ettei jaksakaan tai kykene huolehtimaan itsestään.</p> <p>Ylivirittynyt olemus; on silmäänpistävän virkeä tai esimerkiksi säikky.</p>	<p style="text-align: center;">Toiminta</p> <p>Puoliso on jatkuvasti mukana tapaamisilla tai vastaa asiakkaan puolesta yhteydenottoihin.</p> <p>Asiakas peruuttaa toistuvasti tapaamisia tai ei pysty itsenäisesti tekemään päätöksiä, esim. sopimaan seuraavaa tapaamisaikaa.</p> <p>Käy ilmi, että asiakkaan rahaliikenne, verkkopankkitunnukset tai yhteydenpito (esim. sosiaalinen media) ovat puolison hallinnassa.</p>

Kuvio 2: Mistä huolen tulisi herätä? -nelijaottelu

Vaikutusten jälkeen koulutuspaketissa siirrytään johdattelevalla kysymyksellä, ”Mistä huolen tulisi herätä?”, niihin merkkeihin, joista väkivallan voi tunnistaa. Tämä osio koulutuspaketistämme ilmentää väkivallan tunnistamista, joka on koulutuspaketimme yksi pääaiheita pohjautuen yhteistyökumppanimme Naisten Linjan toiveeseen koulutuspaketimme sisällöstä. Tämän osioon loimme nelijaottelutaulukon Canva-suunnitteluohjelmalla tarkoituksenamme jäsentää ja havainnollistaa väkivallan tunnistamiseen liittyvien merkkien ilmenemistä kohtaamisen eri osa-alueilla (Kuvio 2). Jaottelu on yksinkertaistettu, mutta pyrkii havainnollistamaan konkreettisia asioita, joita voi ilmetä asiakaskohtamisessa, ja joiden pohjalta huolen tulisi herätä liittyen asiakkaan mahdolliseen väkivallan kokemukseen.

Väkivallan tunnistamiseen liittyvien merkkien jälkeinen osio on moninaisuuden huomiointi. Se linkittyy väkivallan tunnistamiseen sensitiivisyytenä ottaa huomioon erilaiset ihmisryhmät mahdollisina väkivallan kokijoina. Tässä osiossa esitellään teoreettiseen viitekehykseen pohjautuen, kappaleessa 4.4 läpikäytyjä ihmisryhmiä, jotka ovat riskiryhmässä väkivallan kokemuksiin. Osiossa kuitenkin muistutetaan siitä, että kuka tahansa voi kokea väkivaltaa.

Väkivallan tunnistamiseen liittyvien merkkien käsittelyn jälkeen siirrytään periaatteisiin, jotka työntekijän tulee huomioida ottaessaan väkivalta puheeksi asiakkaan kanssa. Puheeksi ottamisen jälkeen käydään läpi periaatteita väkivallan kokijan kohtaamiseen.

Koostimme koulutuspakettiimme listan konkreettisista kysymyksistä liittyen väkivallan puheeksi ottamiseen sekä väkivaltaa kokeneen kohtaamiseen. Koimme tärkeäksi antaa tuleville sosiaali- ja terveysalan opiskelijoille konkreettisia työkaluja ottaa väkivalta puheeksi ja kohdata kokija. Tämä osio koulutuspaketistamme pohjautuu omiin kokemuksiimme siitä, että koulussa on tärkeää saada konkreettista kosketuspintaa asiakastyöhön etenkin sosiaali- ja terveysalalla. Olemme itse usein luentojen jälkeen jääneet pohtimaan, mitä todellisessa asiakas-tilanteessa asiakkaalle voi tai kuuluu sanoa.

Tärkeä osa väkivaltaa kokeneen kohtaamista on kertoa oikeudesta tarjolla oleviin palveluihin, joten koulutuspakettimme seuraavassa osiossa käydään läpi näitä palveluita. Tässä osiossa on listattu monipuolisesti erilaisia palveluita väkivallan kokijoille erilaisten tarpeiden mukaisesti.

Seuraavan koulutuspaketin osio pohjautuu Katriina Raineen toimittamaan Tuhoisan rakkauden kaava -äänidokumenttiin (2017), joka pitää sisällään kahdeksan eri naisen tarinan omasta väkivaltaisesta parisuhteestaan ja sen etenemisestä vaiheittain, heidän itsensä kertomana. Dokumentissa kuullaan myös asiantuntijoiden, kuten sosiaalityöntekijän ja rikoskonstaapelin haastattelut. Koimme tärkeäksi käyttää tätä dokumenttia koulutuspaketissamme, sillä se vie koulutettavat lähemmäs väkivallan kokijaa ja tämän kohtaamista ja näin ollen konkretisoi aiheitamme. Dokumentin avulla kuuntelija voi kuunnella todellisen ihmisen oikeita kokemuksia, tarkastella omia tuntemuksiaan liittyen vaikean tilanteen kuuntelemiseen, sekä pohtia, miten opittu teoretieto - esimerkiksi väkivallan muodot ja syklisyys - näkyvät tosielämän esimerkeissä.

Tuhoisan rakkauden kaava -äänidokumenttiin (Raine, 2017) pohjautuva osio koulutuspaketissamme on case-tehtävä. Tämän case-tehtävän voi toteuttaa kahdella eri tavalla: joko ryhmätyöskentelynä tai kotitehtävänä. Käytimme koulutuspakettiamme pilotoitaessa kumpaakin näistä toteutustavoista, ensimmäisellä kerralla ohjeistimme itsenäiseen kotitehtävään, ja toisella kerralla aikaa oli yhteiseen ryhmätyöskentelyyn. Case-tehtävää toteuttaessa ryhmätyöskentelyn muodossa, on äänidokumentin sisältämät viiden naisen tarinat jaettavissa kullekin pienryhmälle. Ryhmille on laadittu kysymyksiä liittyen dokumenttiin. Kysymykset ovat seuraavat:

- 1. Kertokaa tiiviisti kuulemastanne henkilöstä ja hänen suhteestaan.*
- 2. Minkälaista väkivaltaa hän on kokenut?*
- 3. Mikä häntä auttoi?*

4. Miten häntä olisi voinut auttaa paremmin, mistä sosiaali- ja terveysalan palveluista hän olisi hyötynyt eri vaiheissa?

Kun ryhmät ovat kuunnelleet heidän osuutensa dokumentista, käydään ryhmäkohtaiset vastaukset yhteisesti keskustellen läpi. Kysymysten avulla olemme pyrkinneet siihen, että dokumenttia kuunteleva keskittyy kartoittamaan ja tunnistamaan kertojan kokemaa väkivaltaa sen eri muodoissa, sekä pohtimaan keinoja, joista on ollut tai voisi olla hänelle apua. Toteuttaessa dokumenttia kotitehtävän muodossa, on koulutettaville laadittu kysymyksiä, joita jokainen saa pohtia itsenäisesti kuunnellessaan dokumenttia. Kotitehtävänä dokumenttiin liittyvissä kysymyksissä kannustetaan koulutettavaa myös pohtimaan omia tuntemuksiaan ja ajatuksiaan liittyen kuulemaansa.

Tehtävänanto kotitehtävään oli seuraavanlainen:

”Linkin takaa löydät äänitiedostoista rakentuvan dokumentin, jossa kahdeksan väkivaltaa kokenutta naista kertovat tarinansa. Kuunneltavissa ovat myös sosiaalityöntekijän, Rikosuhripäivystyksen toiminnanohjaajan sekä rikoskomisarion haastattelut.

Naisten tarinoiden kuuntelemisen yhteydessä voi tehokkaasti soveltaa oppimaansa ja opetella tuntemaan itseään työntekijänä.

Kuunnellessa voit pohtia esimerkiksi seuraavia kysymyksiä:

Miltä väkivallan kokemuksista kuuleminen sinusta tuntuu? Mitä yhtäläisyyksiä tarinoilla on? Mitkä ovat ensimmäisiä väkivallan merkkejä naisten suhteissa? Miten tilanteeseen olisi voinut puuttua tarinoiden eri vaiheissa? Ovatko tarinansa kertoneet naiset saaneet apua, ja miten? Miten sinä kohtaisit heidät, jos he jakaisivat tarinansa sinulle?”

Liitteenä olevissa koulutuspaketin dioissa (Liite 1) on nähtävissä sekä kotitehtävänä että ryhmätyöskentelymuotoisena case-tehtävänä toteutettavat ohjeistukset.

Viimeisimpänä koulutuspaketissamme on koostamamme materiaalipankki kustakin koulutuspaketin sisällön aihepiiristä. Materiaalipankin koostamisen lähtökohtana on toiminut osittain oma kokemuksemme siitä, että mielenkiintoisen luennon jälkeen aiheen itsenäinen opiskelu on jumiutunut muun muassa tiedonhakuun liittyviin vaikeuksiin. Materiaalipankissa on koostettu monipuolisia lähteitä aihepiirin ympärille. Se pitää sisällään luku- ja katseluehdotuksia kauno- ja tietokirjallisista teoksista dokumentteihin, linkkejä ammatillisesti hyödyllisiin oppaisiin ja lomakkeisiin, sekä tietoa naisiin kohdistuvasta väkivallasta tilastoista kunkin väkivallan muodon esittelyyn. Materiaalipankki jää koulutukseen osallistuneille opiskelijoille koulutuksen jälkeisen itsenäisen opiskelun ja tarkemman aiheeseen syventymisen tueksi.

6.5 Muut prosessissa syntyneet tuotokset

Koulutuspaketin visuaalista ilmettä suunnitellessa totesimme yhdessä viestinnän suunnittelija Storckin kanssa, että järjestön käytössä aikaisemmin ollut Powerpoint-pohja oli ilmeeltään vanhentunut, eikä vastannut järjestön nykyistä visuaalista tyyliä. Ennen kuin koulutuspakettia siis aloitettiin rakentamaan Powerpoint-diaesityksen muotoon, teimme Naisten Linjan käyttöön uuden, järjestön päivitettyjen esitteiden ulkoasua mukailevan diaesityspohjan. Pohja on jäänyt Naisten Linjan vapaaseen käyttöön.

Koulutuspaketin lisäksi opinnäytetyöprosessissa syntyi myös erillinen Naisten Linjan esittelydiapaketti, joka on laajempi kuin varsinaisessa koulutuspaketissamme oleva Naisten Linjan esittelyosuus, mutta jossa ei käsitellä muita aiheita esittelyn ja lyhyen naisiin kohdistuvaan väkivaltaan liittyvän osion lisäksi. Naisten Linjan esittelykokonaisuudessa esitellään tarkemmin järjestön toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja, laajemmin järjestön toimintaa sekä tarkempia tilastoja esimerkiksi siitä, minkälainen on Naisten Linjalle tyypillisesti yhteyttä ottava asiakas. Erillinen esittelydiapaketti tehtiin yhdistelemällä koulutuspakettimme Naisten Linjasta kertova osuus ja hyödyntämällä aiempia Naisten Linjan käytössä olleita järjestön diaesityskokonaisuuksia. Teimme erillisen esittelydiapaketin, jotta Naisten Linja voi käyttää sitä toimintansa esittelyyn tilanteissa, joissa muulle tiedolle ja kouluttamiselle ei ole tarvetta tai aikaa.

Opinnäytetyömme tuotoksiin kuuluu myös koulutuspaketin pilotoinnista saatujen opiskelijapalautteiden pohjalta tehty palautekooste, joka löytyy opinnäytetyöstämme seuraavana lukuna otsikolla *Opiskelijoilta saatu palaute*. Myös kirjallisen opinnäytetyömme yhteyteen koostettua teoriakokonaisuutta Naisten Linjan on mahdollisuus käyttää esimerkiksi tulevaisuudessa järjestön nettisivu-uudistusta ajatellen.

7 Opiskelijoilta saatu palaute

Keräsimme opiskelijapalautetta kahdesta koulutuspaketin pilotointikerrasta käyttäen yhtä palautelomaketta (Liite 2). Ensimmäisestä Tikkurilan Laurea-ammattikorkeakoulussa pidetyssä, lastensuojelun ja perhetyön kurssin sosionomiopiskelijoille suunnatusta koulutustilaisuudesta, keräsimme yhteensä 29 palautelomaketta. Koska lastensuojelun ja perhetyön kurssit ovat suunnattu sosionomiopiskelijoille, käytämme jatkossa ensimmäisen pilotointikerran koulutetavista tätä termiä. On kuitenkin mahdollista, että kursseille on osallistunut myös muun alan opiskelijoita, koska kyseessä on vapaavalintaiset kurssit.

Toisesta, Porvoon Laurea-ammattikorkeakoululla pidetyssä, sairaanhoitajaopiskelijoille suunnatusta koulutustilaisuudesta keräsimme 11 palautelomaketta. Kyseinen opintojakso, jonka opiskelijoille koulutuksen pidimme, oli sairaanhoitajaopiskelijoille pakollinen kurssi.

Käsitlemme näiden koulutustilaisuuksista saatuja palautteita erikseen kolmesta eri syystä. Ensinnäkin, kohderyhmät opiskelevat eri alaa; sosionomiopiskelijoiden ja sairaanhoitajaopiskelijoiden koulutus on kokonaisuudessaan erilainen, jolloin opiskelijoiden näkökulma koulutuspakettia tarkastellessa voi vaihdella. Toiseksi on huomioitava se, että ensimmäinen sosiaalialalle suunnattu pilotointi toteutettiin osana täydentäviä opintoja ja sairaanhoitajaopiskelijoille suunnattu pilotointi osana pakollisia opintoja - tällöin myös koulutuspaketin kontekstien opintoissaan on ollut näillä kahdella opiskelijaryhmällä erilainen.

Viimeisimpänä on huomioitava, että koulutuspaketin pilotointitilaisuuksiin käytetty aika oli keskenään eriävä. Ensimmäisessä, sosionomiopiskelijoille pidetyssä koulutustilaisuudessa aikaa oli 1,5 tuntia, kun taas toisessa käytetty aika oli 2,5 tuntia. Sairaanhoitajaopiskelijoille pidetty pidempi koulutus piti sisällään case-työskentelyn, joka sosionomiopiskelijoille pidetystä koulutuksesta ajan rajallisuuden vuoksi puuttui. Näin ollen kahdesta eri koulutustilaisuudesta saamamme palautteet eivät ole suoranaisesti verrattavissa keskenään. Teimme kuitenkin kummankin ryhmän erillisen palautteiden analysoinnin jälkeen yhteenvedon, jossa tarkastelimme ryhmien palautteita yhdessä verraten niiden sisältöä toisiinsa.

Seuraavissa kappaleissa käsittelemämme palautelomakkeen sisältämät kysymykset, joihin pohjalle myös diagrammit muodostuvat, ovat seuraavat:

Kysymys 1: *Koitko koulutuksen hyödylliseksi ammatillisen koulutuksesi kannalta?*

Vastaus annettiin asteikolla 1-5, jossa 1 = en kokenut ollenkaan hyödylliseksi ja 5 = koin erittäin hyödylliseksi

Kysymys 2: *Kuinka paljon koet oppineesi uutta aiheesta?*

Vastaus annettiin asteikolla 1-5, jossa 1 = en oppinut lainkaan uusia asioita ja 5 = opin erittäin paljon uutta

Kysymys 3: *Oliko koulutus mielestäsi tarpeeksi kattava suhteessa siihen käytettyyn aikaan?*

Vastaus annettiin asteikolla 1-5, jossa 1 = ei ollut, olisin kaivannut paljon enemmän tietoa ja 5 = kaikki tarvittavat asiat käytiin läpi

7.1 Sosionomiopiskelijoiden palaute

Sosionomiopiskelijoiden palaute koulutuspaketista koostuu ensimmäisestä, 1,5 tuntia kestäneestä koulutuspaketin pilotoinnista, johon osallistuivat lastensuojelun ja perhetyön kursseilla opiskelevat Laurea-ammattikorkeakouluopiskelijat. On huomioitavaa, että näihin opintojaksoihin osallistujien joukossa on saattanut olla myös muita, kuin sosionomiopiskelijoita, sillä molemmat kurssit ovat vapaavalinnaisia, vaikka ne ovatkin suunnattu sosionomiopiskelijoille. Käytämme kuitenkin selvyuden vuoksi sosionomiopiskelija-termiä tässä yhteydessä.

Kuvio 3: Sosionomiopiskelijoiden palaute koulutuspaketista

Palautelomakkeita saimme yhteensä 29 kappaletta. Kysymyksiin 1 ja 3 saimme 29 vastausta, kysymykseen 2 yhteensä 28 vastausta.

Kuviosta 3 on nähtävissä palautelomakkeessamme (Liite 2) olevien kolmen kysymyksen keskiarvot kyseiseltä opiskelijaryhmältä. Ensimmäisen kysymyksen saatu keskiarvo oli 4,4. Koulutuksemme osallistuneet sosionomiopiskelijat näin ollen kokevat koulutuksen naiseen kohdistuvasta väkivallasta hyödylliseksi osaksi opintojaan.

Kysymyksen 2 keskiarvo oli 3,6, mikä on 0,8 yksikköä alhaisempi kuin koulutuksen hyödyllisyyttä kartoittava, aiempi kysymys. Keskiarvon voidaan ajatella kuitenkin olevan melko korkea ajatellen, että tämän mukaan koulutettavat oppivat naiseen kohdistuvasta väkivallasta melko paljon uutta tietoa. Tämän keskiarvon voidaan ajatella osoittavan sen, että koulutusta

naisiin kohdistuvasta väkivallasta tulee jatkaa ja lisätä, jotta tietoisuus ja ymmärrys aiheesta siirtyy sosiaalialan työkentälle, ottaen huomioon tilastotiedon naisiin kohdistuvan väkivallan yleisyydestä.

Kysymyksen 3 keskiarvoksi saimme **4,4**. Keskiarvo osoittaa koulutuspakettimme sisällöllisen kattavuuden siihen käytettyyn 1,5 tuntiin nähden.

Näiden keskiarvojen puitteissa voidaan tehdä johtopäätelmä siitä, että kouluttamista naisiin kohdistuvasta väkivallasta tarvitaan enemmän osana sosiaalialan koulutusohjelmaa. Tästä antaa viitteitä erityisesti kysymyksen 2 keskiarvon ollessa melko korkea suhteessa palautteiden pohjalta ilmi tulleeseen palautteeseen siitä, että koulutus koettiin hyödylliseksi ammatillisen koulutuksen kannalta. On kuitenkin positiivista, että kysymyksen 2 keskiarvo oli alhaisempi kuin kahden muun kysymyksen, sillä se osoittaa, ettei kaikki koulutuksen sisältämä tieto naisiin kohdistuvasta väkivallasta ole tulevaisuuden sosiaalialan ammattilaisille täysin uutta.

Näiden kolmen kysymyksen lisäksi palautelomakkeemme sisälsi osion, jossa opiskelijoilla oli mahdollisuus antaa vapaasti kirjallista palautetta. 29 saamastamme palautelomakkeesta 24 sisälsi kirjallista palautetta. Tämän osion kirjalliset palautteet analysoimme erikseen etsimällä kaikista saaduista palautteista yhtäläisyyksiä sekä positiivisesta kirjallisesta palautteesta että mahdollisista kehitysehdotuksista liittyen koulutuspakettiimme. Palautteita oli yhteensä 24 kappaletta.

Vapaassa kirjallisessa palautteesta eniten toistuvimmaksi teemaksi nousi se, että koulutuspakettimme mainittiin erikseen **tärkeäksi, hyväksi tai informatiiviseksi**. Myös koulutuspakettimme sisältämät **konkreettiset esimerkit, vinkit ja toimintaohjeet** mainittiin merkittävänä osana saamaamme positiivista palautetta koulutuspaketistamme. Vapaassa palautteessa nostettiin esiin myös koulutuspakettimme sisältämä **materiaalipankki** ja dokumenttiin perustuva **kotitehtävä**. Koulutuspakettimme sisältämät **videot** olivat myös palautteiden mukaan koskettavia ja saimme niistä positiivista palautetta. Koulutuspaketin **selkeys** oli myös saamamme avoimen palautteen toistuva teema.

Positiiviset palautteet olivat luonteeltaan toistuvia: yllä olevat asiat ovat siis sellaisia, jotka sisältyivät moneen eri palautteeseen. Toisin kuin positiivinen palaute, saamamme kehitysehdotukset olivat lähes poikkeuksetta yksittäisiä. Tämä tarkoittaa sitä, että listaamamme kehitysehdotukset ovat kukin eri palautteista saatuja, eikä toistuvia teemoja.

Yksi kehitysehdotuksista oli toive siitä, että väkivallan muotoihin olisi paneuduttu syvemmin. Toinen vastaaja taas toivoi enemmän tietoa väkivallan kokijoiden moninaisuudesta, ja yksi toivoi kuulevansa enemmän Naisten Linjan vapaaehtoistyöstä. Myös osallistavaa tai toiminnallista osuutta toivottiin yksittäisessä palautteessa. Saimme palautteen myös siitä, että konkreettia olisi toivottu enemmän. Positiivisessa palautteessa toistuviin videoihin liittyen saimme

kehitysehdotuksena sen, että videoiden pohjalta oltaisiin toivottu ryhmäkeskustelua. Kehitysehdotuksena palautteista kävi ilmi myös diojen hankalalukisuus. Osittain kriittinen palaute oli myös ristiriitaista, sillä yksi vastaajista koki koulutuspaketin sisällöllisesti liian kattavaksi, toinen taas koki sisällön pintapuoliseksi ja koki, ettei saanut uutta tietoa aiheesta.

7.2 Sairaanhoitajaopiskelijoiden palaute

Kuvio 4: Sairaanhoitajaopiskelijoiden palaute koulutuspaketista

Sairaanhoitajaopiskelijoilta saatu palaute (Kuvio 4) koostuu toisesta, 2,5 tuntia kestäneestä pilotoitinkoulutuksesta kerätyistä palautteista. Kyseinen pilotoitinkoulutus oli osa Porvoon Laurea-ammattikorkeakoulun sairaanhoitajaopiskelijoiden pakollista kurssia. Tämä koulutuspaketin pilotointi sisältää myös case-työskentelyn toisin kuin sosiaali-alan opiskelijoiden pilotoitinkoulutus, sillä käytettävissämme oli enemmän aikaa. Tämä sisällöllinen eroavaisuus suhteessa sosiaali-alan opiskelijoista saatavaan palautteeseen on otettava siis huomioon palautteita tarkasteltaessa. Sairaanhoitajilta saimme yhteensä yksitoista palautetta, joista jokaiseen kysymykseen oli vastattu.

Kysymyksen 1 keskiarvo sairaanhoitajaopiskelijoilla oli **4,4**. Sairaanhoitajaopiskelijat siis kokivat koulutuksen hyödylliseksi osaksi ammatillista koulutustaan. Kysymyksen 2 keskiarvoksi saimme **4,1**. Sairaanhoitajaopiskelijat näin ollen oppivat melko paljonkin uutta tietoa naisiin

kohdistuvasta väkivallasta, sen tunnistamisesta, puheeksi ottamisesta ja väkivaltaa kokeneen kohtaamisesta. Kysymyksen 3 keskiarvo oli tällä ryhmällä 4,4. Koulutuspaketimme koettiin siis kattavaksi suhteessa siihen käytettyyn 2,5 tuntiin.

Saimme myös sairaanhoitajaopiskelijoilta vapaata kirjallista palautetta. Kirjallisessa palautteessa toistuviksi positiivisiksi teemoiksi nousi se, että koulutuspaketti oli hyvä, kattava ja mielenkiintoinen. Erikseen mainittiin väkivallan muodot ja syklisyys, ymmärrys siitä, että väkivaltaan tulee puuttua ja se pitää ottaa puheeksi. Positiivisessa palautteessa mainittiin myös se, että koulutuspaketimme antoi hyvät eväät väkivallan kokijan kohtaamiselle. Myös koulutuspaketin sisältämät videot tuotiin esiin positiivisessa valossa. Konkreettiset esimerkit sekä case-työskentely mainittiin myös positiivisessa palautteessa.

Kehitysehdotuksia saimme sairaanhoitajaopiskelijoilta kahdessa palautteessa. Kummatkin näistä palautteista koskivat koulutukseen käytettyä aikaa. Palautteissa toivottiin enemmän aikaa kysyä ja keskustella.

7.3 Yhteenveto

Sekä sosionomiopiskelijoiden että sairaanhoitajaopiskelijoiden palautteiden väliltä löytyy yhtäläisyyksiä niin numeerisen kuin kirjallisenkin palautteen osalta. Sosionomiopiskelijoiden ja sairaanhoitajaopiskelijoiden numeerista palautetta tarkastellessa käy ilmi, että palautelomakkeen kysymykset 1 ja 3 ovat saaneet samat keskiarvot kummankin alan opiskelijoiden osalta. Kokonaisvaltaisesti numeerista palautetta tarkastellessa käy ilmi myös selkeä ja yhteneväinen kaava siitä, että kummassakin ryhmässä kysymys 2 sai alhaisemman keskiarvon verraten kysymyksiin 1 ja 3. Sairanhoitajaopiskelijoilta saamassa palautteessa kysymyksen 2 keskiarvo oli suurempi kuin sosionomiopiskelijoiden palautteissa. Sairanhoitajaopiskelijat siis oppivat enemmän uutta naisiin kohdistuvasta väkivallasta. Tästä voidaan tehdä johtopäätös siitä, että erityisesti sairaanhoitajaopiskelijoiden osalta tästä aiheesta tarvitaan lisää koulutusta. Myös sosionomiopiskelijoiden keskiarvo kysymykseen 2 on korkea verraten siihen, kuinka yleistä naisiin kohdistuva väkivalta tilastojen mukaan on, ja kuinka usein se todennäköisesti sosiaalialan asiakastyössä tulee vastaan. Näin ollen ymmärrystä ja tietämystä aiheesta tarvitaan lisää.

Palautteita vertaillessa on kuitenkin tärkeää huomioida se, että sairaanhoitajaopiskelijoita oli määrällisesti vähemmän, joten myös palautteita oli vähemmän.

Vapaata sanallista palautetta verratessa yhteisiä teemoja sekä sosionomi- että sairaanhoitajaopiskelijoiden palautteissa ovat koulutuspaketin kattavuus ja se, että koulutuspaketti koettiin hyväksi ja informatiiviseksi. Lisäksi kummassakin palautteessa mainittiin konkreettisten

esimerkkien tärkeys sekä koulutuspaketimme sisältämät videot. Yhtäläisyys löytyi myös siitä, että kummassakin ryhmässä mainittiin dokumenttiin perustuva tehtävä positiivisessa valossa. Sosionomiopiskelijoilla se oli kotitehtävä, kun taas sairaanhoitajaopiskelijoilla mainittiin case-ryhmätyöskentely.

Kehitysehdotuksien yhtäläisyys liittyy koulutukseen käytettyyn aikaan. Kummassakin kehitysehdotuksiin liittyvissä palautteissa ongelmana oli ajan rajallisuus: sosionomiopiskelijoiden palautteissa mainittiin esimerkiksi toive lisätiedosta erinäisistä aihepiireistä, ja sairaanhoitajaopiskelijoiden palautteissa toivottiin enemmän aikaa keskusteluun ja kysymysten esittämiseen.

Yhteenvetona kaikkia palautteita tarkasteltaessa voidaan todeta, että niiden pohjalta koulutuspaketimme nähtiin hyvänä ja kattavana ja erityisesti konkreettiset esimerkit ja videot nähtiin positiivisena. Aikaa tähän aiheeseen perehtymiseen oltaisiin kaivattu lisää. Numeerisen palautteen mukaan koulutuspaketimme on hyödyllinen ja kattava, mutta naisiin kohdistuvasta väkivallasta tarvitaan enemmän koulutusta, jotta tietämys siitä kasvaisi.

8 Arviointi

Arviointiosuus koostuu toteutuksen, eli opinnäytetyöprosessin sekä lopullisen koulutuspaketin arvioinnista, jossa tarkastelemme myös opinnäytetyön tavoitteiden toteutumista ja yhteistyökumppaniltamme saatua palautetta. Arviointiosuudessa pohdimme myös tunnistamiamme ongelmia liittyen koulutuspakettiin sekä kehitysehdotuksia ongelmanratkaisua ja koulutuspaketin kehittämistä varten. Arvioimme myös, miten koulutuspakettia voidaan tulevaisuudessa hyödyntää ja millaisia käyttömahdollisuuksia sillä on eri yhteyksissä.

Arviointiosuuden lopulla arvioimme omaa oppimistamme suhteessa projektiluontoisen työskentelyn etenemiseen, työskentelyyn liittyvään ongelmanratkaisuun, aiheeseen syventymiseen, kouluttamiseen ja ammatilliseen toimintaamme.

8.1 Toteutuksen arviointi

Opinnäytetyömme toteutusta arvioimme työlle määriteltyjen tavoitteiden toteutumisen, työskentelyn ja prosessin etenemisen sekä saamamme palautteen pohjalta. Työlle määrittelemiämme tavoitteita olivat työelämäyhteistyökumppanin tarpeeseen vastaaminen selkeästi rajatulla, mutta monipuolisella ja kattavalla kokonaisuudella, tietoisuuden lisääminen naisiin kohdistuvasta väkivallasta, oman näkökulmamme hyödyntäminen koulutuspaketin suunnittelussa ja toteutuksessa sekä Naisten Linjan toiveisiin vastaaminen koulutuspaketin visuaalisen

ilmeen osalta. Koemme, että asetetut tavoitteet ovat toteutuneet siinä mittakaavassa, joissa niiden on mahdollista toteutua.

Koulutuspaketissamme käsitellään monia eri näkökulmia naisiin kohdistuvaan väkivaltaan liittyen, mutta siitä huolimatta fokus on selkeästi puheeksi ottamisen, tunnistamisen ja kohtaamisen keinoissa. Aiheen rajaaminen oli ajoittain haasteellista, sillä koimme myös vähemmälle huomiolle jääneiden käsiteltävien asioiden, kuten väkivallan kokijoiden moninaisuuden ja naisiin kohdistuvan väkivallan yhteiskunnallisen tilanteen tärkeiksi teemoiksi. Koulutuspaketin selkeyteen vedoten näiden teemojen käsittely on kuitenkin paketissa jäänyt pintapuoliseksi, sillä muuten paketin sisällöstä olisi tullut liian laaja sekä sekava. Lopputuloksessa kuitenkin nimenomaisesti meiltä pyydetyt teemat ja niihin sidottu konkretia korostuvat - sisältö on siis rajaukseltaan relevantti. Laajemmalle aiheeseen syventymiselle on varattu itsenäiseen opiskeluun soveltuvaa materiaalia. Näkisimme, että koulutuspaketti on siten myös koulutukseen osallistuvalla monikäyttöinen kokonaisuus.

Viitaten aihetta ammatillisessa keskustelussa sekä aiemmissa tutkimuksissa ja selvityksissä käsittelevään kappaleeseen, voidaan ajatella koulutuksen liittyen naisiin kohdistuvaan väkivaltaan ilmiönä olevan riittämätöntä sellaisillakin aloilla, joissa väkivaltateeman kanssa ollaan tiiviisti tekemisissä asiakastyön yhteydessä. Tavoitteena tietoisuuden lisääminen naisiin kohdistuvasta väkivallasta, sen puheeksi ottamisesta, tunnistamisesta ja väkivaltaa kokeneen kohtaamisesta on toki kunnianhimoinen, mutta tavoitteena se täytyy suhteuttaa tehdyn työn määrään. Näemme, että jo koulutuspaketin pilotoinnilla sekä sillä, että koulutuspaketti jää Naisten Linjan levitykseen ja käyttöön jatkoa ajatellen, olemme voineet vaikuttaa tietoisuuden lisääntymiseen aiheesta - joskin toistaiseksi vielä hyvin rajatulla yleisöllä. Pilotointeihin osallistuneilta opiskelijoilta saadun palautteen pohjalta pääosin he kuitenkin oppivat koulutuksemme pohjalta uutta aiheesta, sekä kokivat koulutuksen hyödylliseksi.

Vaikka aiheen rajaus lähtökohtaisesti määrittyi Naisten Linjan toiveen pohjalta, olemme läpi prosessin pohtineet paketin sisältöä omasta näkökulmastamme. Jo alusta alkaen oli selvää, että halusimme sisällyttää pakettiin konkreettisia ohjeita ja asiakasesimerkkejä, jotta teoria-tieto yhdistyy käsitykseen siitä, mitä tekemistä tiedolla on asiakastyön kentällä tehtävän työskentelyn kanssa. Halusimme tehdä koulutuksesta myös mielenkiintoisen ja mieleen jäävän, ja hyödynsimme tässä omia kokemuksiamme opintojemme ajalta esimerkiksi siitä, että olimme kokeneet case-työskentelyjen, tosielämän asiakastyön esimerkkien, konkreettisten toiminta-ohjeistusten ja tunnelmaa luovien videoiden käytön opetuksessa tehokkaiksi keinoiksi. Näkökulmamme koulutuksen mielenkiintoiseksi rakentamiseksi on tiiviisti sidoksissa myös sen kanssa, että Naisten Linjan toive oli raikas ja päivitetty visuaalinen ilme paketille: kun koulutus on visuaalisesti hyvin toteutettu, on sitä miellyttävämpää seurata ja se voi jäädä helpommin osallistujan mieleen. Toteuttamastamme visuaalisesta ilmeestä ja oman näkökulmamme hyödyntämisestä koulutusta rakentaessa olemme saaneet hyvää palautetta Naisten Linjalta.

Työskentelyprosessin olemme kokeneet onnistuneeksi. Suunnitteluvaiheessa työn etenemiselle mietitty aikataulu toteutui ja saimme kaikki suunnittelemamme aihealueet sisällytettyä koulutuspakettiin siten, että paketti kokonaisuutena on kuitenkin selkeä ja käyttökelpoinen. Yhteistyö Naisten Linjan kanssa on ollut sujuvaa: olemme saaneet toimia itsenäisesti, mutta tarvittaessa olemme saaneet asiantuntevaa ohjausta nopeallakin aikataululla. Tapaamiset työntekijöiden kanssa sekä ohjauskeskustelut ovat vieneet työtämme tehokkaasti eteenpäin. Näkemystämme koulutuspaketin toteutuksesta on arvostettu ja työhömmе ollaan suhtauduttu kiitollisesti. Olemme päässeet hyödyntämään opintojemme ja opintojen ohella syntyneen työkokemuksen luomaa asiantuntemustamme koulutuspaketin toteuttamisessa.

Saimme toteutuksesta kirjallista palautetta myös Naisten Linjalta. Palautetta antoivat sekä kehittämistoiminnan suunnittelija Katriina Raine että viestinnän suunnittelija Johanna Storck. Heidän antamiensa palautteiden näkökulma kuitenkin eroaa hieman toisistaan, sillä Raineen kirjoittamassa palautteessa keskitytään arvioimaan koulutuspakettia yleisellä tasolla kokonaisuutena, ja Storckin palautteessa käsitellään yleisen kokonaisuuden ohella toteutuksen visuaalista puolta ja pilotoinnin kulkua Porvoon Laureassa 26.3., jossa Storck oli mukana.

Katriina Raineen kirjoittamassa palautteessa (liite 3) todetaan, että koulutuspaketti on ollut merkittävä työ Naisten Linjalle. Palautteessa kommentoidaan väkivallan muotojen, materiaalin, palveluntarjoajien sekä yhteiskunnallisten säädösten kattavaa läpikäyntiä koulutuksessa. Palautteessa Raine toteaa aiheen olevan niin laaja, että sitä on haasteellista tiivistää yhteen koulutukseen, mutta tekemässämme paketissa perusasiat ovat kuitenkin rajattu sopivaan mittakaavaan ja koulutukseen osallistuvan syvempää perehtymistä tuetaan saatavilla olevalla lisämateriaalilla. Palautteessa Raine perustelee myös koulutuksen yhteiskunnallista merkitystä askeleena siihen suuntaan, että väkivaltatyön laajempi osaaminen siirtyisi osaksi sosiaali- ja terveysalan peruskoulutusta.

Johanna Storckin kirjallisessa palautteessa (liite 4) todetaan koulutuspaketin visuaalisen yleisilmeen ja kuvaston vastanneen Naisten Linjan toiveita ja odotuksia. Storck tuo palautteessaan esille myös koulutuksen toimivan rakenteen ja sen, että teoritiedon yhdistäminen käytäntöön konkreettisten ohjeiden ja esimerkkien avulla sai kiitosta Porvoon sairaanhoitajaopiskelijoilta pilotoinnin yhteydessä. Storck toteaa koulutuksessa toimiviksi asioiksi myös case-työskentelyn ajankäytön koulutusta pilotoitaessa, opiskelijoiden osallistamisen ja keskustelun sekä ymmärryksen nautittavan väkivallan ilmiöstä case-työskentelyn kautta. Palautteen lopussa Storck kirjoittaa, että koulutuksen pilotoinnin yhteydessä Naisten Linja sai myös hyvää palautetta opiskelijaryhmää opettaneelta Lehtorilta, ja että koulutuksen kautta Naisten Linjalle avautui mahdollisuus myös jatkossa työstettävään koulutusyhteistyöhön Porvoon Laureassa. Storckilta ja Raineelta saamiemme palautteiden pohjalta voimme todeta olemme tyytyväisiä koulutuspaketin prosessin ja lopputuloksen onnistumiseen.

8.2 Ongelmat ja toimenpide-ehdotukset

Yhtenä koulutuspaketin käyttöön liittyvänä ongelmana voidaan tunnistaa tällä hetkellä hyvin vähäinen tietoisuus sen saatavuudesta. Koulutuspaketin tehokkaan käytön kannalta olisi ongelmallista, että Naisten Linjan työntekijöiden työmäärä lisääntyisi, koska työntekijät budjetoisivat työaikaansa koulutuspaketin markkinointiin yksittäisille opiskelijaryhmille ja olisivat yhteydessä oppilaitoksiin koulutuspakettia tarjotakseen. Jotta tietoisuutta oppilaitoksissa koulutuspaketin saatavuudesta voitaisiin lisätä, pitää koulutuksen pyytämisen mahdollisuudesta tiedottaa.

Tiedottamisen näkökulmasta esimerkiksi koulutuksen tilaamiseen kannustava markkinointi-flyer, jota voisi toimittaa eri oppilaitoksiin ja muille koulutuksesta mahdollisesti hyötyville tahoille, olisi toimiva väline. Flyeriin tulisi kirjata koulutuksen teemat, suositeltu koulutuksen kohderyhmä sekä yhteyshenkilö Naisten Linjalta. Näin painopiste koulutuksen toteutumisesta eri oppilaitoksissa siirtyisi Naisten Linjan aloitteesta tehdyistä lähestymisistä siihen, että koulutuspaketista kiinnostuneet tahot olisivat oma-aloitteisesti yhteydessä Naisten Linjaan.

On myös mahdollista, että kaikilla kouluttamisesta kiinnostuneilla Naisten Linjan vapaaehtoistyöntekijöillä ei keskenään ole tasavertaista osaamista nimenomaisesti väkivallan tunnistamiseen, puheeksi ottamiseen ja kokijan kohtaamiseen liittyvissä asioissa asiakastyön näkökulmasta. Tämä voi olla ongelmallista koulutuksen tasaisen laadun varmistamiseksi. Olisi tärkeää kartoittaa, ketkä järjestön vapaaehtoistyöntekijöistä olisivat halukkaita tulevaisuudessa toimimaan kouluttajina koulutuspakettimme avulla ja järjestää kiinnostuneille vapaaehtoisille yhteinen perehdytys koulutuspaketin sisältöön ja esittämiseen. Perehdytyksen avulla kaikille osallistuneille vapaaehtoisille annettaisiin lähtökohtaisesti samat ohjeet kouluttamiseen, jotta koulutuksen laatu ja sisältö säilyy mahdollisimman muuttumattomana kouluttajasta riippumatta.

Kehittämisen ja mahdollisimman laajalle ulottuvan tiedon tarjoamisen kannalta ongelmallista on, että koulutuspaketti on tällä hetkellä saatavilla vain suomenkielisenä. Tätä ongelmaa on järjestössä jo kuitenkin aloitettu ratkaisemaan, sillä koulutuspaketin englanninkielinen käännös on jo suunnitteilla. Englanniksi käännettynä koulutuspaketin käyttömahdollisuudet ja yleisö laajenevat. Kun koulutuspaketin kysynnästä saadaan tulevaisuudessa laajempi käsitys, voidaan pohtia myös esimerkiksi ruotsinkielisen koulutuksen tarvetta. Lisäksi, vaikka koulutuspaketin tieto on tällä hetkellä ajankohtaista esimerkiksi turvakotipaikkojen tilanteeseen ja väkivallan yleisyyteen viitaten, on sen sisältöä päivitettävä, jotta tieto pysyy ajan tasalla jatkossakin.

Koulutustilanteisiin liittyvänä haasteena on tunnistettavissa ajankäyttö. Pilotointikoulutuksissa saatuun kokemukseen pohjaten voidaan sanoa, että koulutuspaketin sisällön

läpikäymiseen tarvitaan vähintään puolitoista tuntia, jotta se saadaan kokonaisuudessaan ja tarpeeksi kattavasti käytyä läpi. Jos opiskelijaryhmässä toivotaan osallistavaa otetta ja case-työskentelyä, vaaditaan aikaa lisää. Koulutuspaketin rakenne etenee niin, että varsinaisiin teemoihin - väkivallan tunnistamiseen, puheeksi ottamiseen ja väkivaltaa kokeneen kohtaamiseen - paneudutaan vasta teemaa pohjustavan teorian jälkeen, joten on riskinä, että jos ajankäyttöä ei ole suunniteltu, alkuun menee liikaa aikaa ja koulutuksen tärkeimpien teemojen läpi käyminen jää vajavaiseksi. Ehdotuksenamme koulutuspaketin käyttöä varten onkin, että jokaiselle koulutuskerralle tehdään alustava ajankäyttösuunnitelma aina sen mukaan, kuinka paljon aikaa on käytettävissä.

8.3 Koulutuspaketin hyödynnettävyys tulevaisuudessa

Rakentamallamme koulutuspaketilla on paljon potentiaalisia käyttö- ja soveltamismahdollisuuksia tulevaisuutta ajatellen. Koulutuspaketin laajentaminen nykyisestä onnistuu moniin eri suuntiin; paketin sisältöön voidaan lisätä esimerkiksi syvällisempää väkivallan kokijoiden moninaisuuden tarkastelua, väkivallan tarkastelua tarkemmin yksilöiden ja yhteisöjen välillä tai eri väkivallan muotojen syvempää läpikäymistä. Koulutuspakettia voidaan siis laajentaa esimerkiksi siihen suuntaan, että siitä saisi rakennettua kokonaisen koulutuspäivän, tai pilkkomalla sen sisältöä pienempiin osiin, voidaan sen sisältöä hyödyntää koulutussarjan rakentamisessa. Koko päivän kestävä koulutuksen toteuttaminen jo tämän hetkisen koulutuspakettimme pohjalta ei ole mahdottomuus, sillä rakenteeltaan pakettia voidaan käyttää esimerkiksi aamupäivästä teorian syvempään läpikäyntiin ja iltapäivästä entistä laajempaan case-työskentelyyn.

Koulutuspakettia voidaan hyödyntää myös Naisten Linjan vapaaehtoistyöntekijöiden koulutuksessa osana jo olemassa olevaa vapaaehtoiskoulutusta. Koostamastamme koulutuskokonaisuudesta on mahdollista valikoida esimerkiksi päivystäjiksi kouluttautuville vapaaehtoistyöntekijöille hyödyllisiä osia, liittyen esimerkiksi väkivallan tunnistamiseen ja asiakkaan kohtaamiseen. Tällöin valmista koostamamme materiaalia voidaan käyttää pohjana uuden, rajatun koulutuksen luomiselle. Koulutuspakettimme sisällön hyödyntämisen lisäksi sen ympärille voidaan rakentaa syventävää koulutusta liittyen vapaaehtoisten kouluttamiseen sitä varten, että he voivat jatkossa itse tehdä kouluvierailuja ja kouluttaa aiheesta.

Viestinnällisestä näkökulmasta koulutuspaketin hyödynnettävyys ja käyttömahdollisuudet liittyvät siihen, että Naisten Linjalla voidaan markkinoida koulutuksen tilausmahdollisuutta ja viestiä ulos päin, että tällainen koulutus on järjestölle suunniteltu ja toteutettu. Lisäksi koulutuspaketin pohjalta voidaan tulevaisuudessa suunnitella ja toteuttaa kirjallinen opas väkivallan tunnistamisesta, puheeksi ottamisesta ja väkivaltaa kokeneen kohtaamisesta.

Pakettia voidaan Naisten Linjalla myös vapaasti soveltaa muille kuulijaryhmille sopivaksi. Vaikka kokonaisuus on toteutettu ajatellen sosiaali- ja terveystieteiden opiskelijoita, on sisältö hyödynnettävissä, kun suunnitellaan koulutuksia muille ammattiryhmille, esimerkiksi poliisien ja jo valmistuneiden ja työssä olevien sosiaali- ja terveystieteiden ammattilaisten lisäkoulutukseen. Lisäksi koulutuspaketista saatua palautetta voidaan hyödyntää sen perustelussa, miksi koulutuksen järjestämistä aiheesta tulee jatkaa sosiaali- ja terveystieteillä. On kuitenkin huomioitava, että palautetta on antanut vain hyvin rajallinen määrä opiskelijoita, joten saatua palautetta tulee ajatella lähinnä suuntaa antavana tietona.

8.4 Oman oppimisen arviointi

Jo suunnitteluvaiheessa tunnistimme aiheen selkeän rajauksen haasteelliseksi, sillä aihe on laaja sekä olemme kumpikin olleet läpi prosessin todella motivoituneita lisäämään tietoisuutta naisiin kohdistuvasta väkivallasta. Riskinä oli, että kokonaisuudesta tulisi sekava ja liian montaa asiaa käsittelevä, tai että suunnittelemamme aikataulu ei pitäisi. Siitä oli kuitenkin apua, että tunnistimme tämän jo työn alkaessa haasteeksemme, jotta pystyimme koko koulutuspaketin rakentamisen ajan pohtimaan, mitkä asiat ovat tarpeellisia juuri tässä yhteydessä. Keskustelimme myös aiheen rajauksesta ohjaustapaamisella, jotta varmistuimme olemme samaa mieltä rajaukseen liittyvistä asioista yhteistyökumppanimme kanssa.

Tietoa aiheesta on tarjolla myös paljon, joten tiedon suodattaminen ja valikointi teoreettiseen viitekehykseen on ollut myös omalla tavallaan haasteellista. On ollut opettavaista tehdä yhteistyötä väkivaltatyön ammattilaisten kanssa myös tiedonhakuprosessin yhteydessä, sillä olemme saaneet tätä kautta myös itsellemme runsaasti lisää osaamista ja perehtyneisyyttä aiheeseen, ja pystyneet aina tarvittaessa varmistamaan keräämämme tiedon ajankohtaisuuden ja faktisuuden.

Olemme tyytyväisiä myös siihen, että pystyimme soveltamaan suunnitelmiamme pilotointien yhteydessä. Esimerkkinä nopeasta ongelmanratkaisusta ja soveltamisesta voidaan nostaa esille sairaanhoitajaopiskelijoille pidetyn pilotoinnin case-työskentelyä, kun opiskelijaryhmä osoittautuikin odotettua pienemmäksi, ja käytimme vain kolmea viidestä kuunneltavasta dokumentin osasta kuitenkin siten, että sisällöllisesti tehtävä ei kärsinyt, vaan kaikki suunnittelemamme asiat ja teemat tehtävään liittyen saatiin ryhmässä käytyä läpi. Pystyimme myös ottamaan huomioon opiskelijoilta tulleita kehitysehdotuksia jo prosessin edetessä, esimerkiksi lisäämällä koulutuspakettiin materiaalia moninaisuusteemaan liittyen opiskelijan toiveen pohjalta. Juuri tämän kaltaiset, yllättävätkin ratkaistavat asiat ovat opettaneet meitä ja vahvistaneet tunnettamme siitä, että kykenemme toimimaan ammatillisesti myös uudellisissa, nopeita ratkaisuja vaativissa tilanteissa.

Koulutuspaketin rakentaminen ja pilotointi on opettanut meille paljon uutta siitä, mitä toimivan koulutuksen rakentaminen vaatii, kuinka paljon siihen tulee varata aikaa ja mitä asioita tulee ottaa huomioon, jotta lopputuloksena on selkeä ja informatiivinen kokonaisuus. Eettisyyden pohtiminen myös tämän tyypisessä työssä, joka ei ole asiakastyötä, on laajentanut osaamistamme toteuttaa eettistä ja laadukasta sosiaalialan työtä myös tässä muodossa. Prosessissa olemme oppineet myös näkemään sekä suunnittelemaan työn käyttömahdollisuuksia ja siten katsomaan myös tulevaisuuteen miettimällä, miten koulutuspakettia voidaan eri yhteyksissä hyödyntää ja miten sen käyttöä voidaan tehostaa senkin jälkeen, kun oma osuutemme työstä on saatettu valmiiksi.

9 Pohdinta

Naisiin kohdistuva väkivalta on merkittävänä tasa-arvo- ja ihmisoikeuskysymyksenä asia, johon haluamme puuttua ja josta emme halua vaieta. Siksi meille on ollut henkilökohtaisesti tärkeää, että olemme saaneet työskennellä yhdessä tämän aihepiirin parissa. Ennen kaikkea on ollut merkittävää, että opinnäytetyömme kautta olemme saaneet viedä tietoa naisiin kohdistuvasta väkivallasta eteenpäin ihmisille, jotka tulevaisuuden työssään voivat kohdata väkivallan kokijan. Tieto siitä, että tekemäämme koulutuspakettia käytetään myös jatkossa yhteistyökumppanimme Naisten Linjan toimesta, tuo lisäarvoa kokemuksellemme siitä, että olemme tehneet jotain merkittävää.

Vaikka tiesimme jo prosessin alussa koulutuspaketin sisällön teeman, koulutuspaketin muotoutuminen käyttövalmiiksi ja tilaajan tarpeita vastaavaksi koulutuspaketiksi on vaatinut työtä ja jatkuvaa arviointia siitä, mikä on oleellista ja merkittävää tietoa ja missä muodossa ja järjestyksessä tämä tieto valmiissa koulutuspaketissa on mielekästä olla. Meitä on tässä prosessissa auttanut innostus ja mielenkiinto aiheetta kohtaan, omat kokemuksemme väkivaltatyöstä sekä raamit ja visio siitä, millaisen koulutuspaketin tulisi kokonaisuudessaan olla. Olemme saaneet sisällytettyä koulutuspakettiimme monipuolista sisältöä osittain myös omien opiskelukokemuksiemme ansiosta siitä, millainen on mielenkiintoinen ja opettavainen koulutus. Meillä on myös opinnäytetyön tekijöinä hyvin yhtenäiset näkemykset ja työskentelytavat, mikä on auttanut siinä, että prosessi on kokonaisuudessaan ollut koherentti.

Vaikka koulutuspakettimme pilotoinnit olivat aikamäärällisesti hyvin pieni osa opinnäytetyömme prosessia, olivat ne meille hyvin merkittäviä ja käänteentekeviä oppimiskokemuksia henkilökohtaisen ja ammatillisen kehittymisen kannalta. Olemme astuneet mukavuusalueidemme ulkopuolelle esiintyessämme luokahuoneen edessä ja kertoessamme ihmisille tärkeästä asiasta. Ennen pilotointikoulutuksia niiden pitäminen tuntui meistä hyvin epätodelliselta ja jännittävältäkin. Koko opinnäytetyön prosessin ajan olemme kuitenkin uskoneet siihen, että kehityksen edellytys on uuden kokeminen ja omalta mukavuusalueelta poistuminen.

Tämä ajatus osoittautui todeksi. Opinnäytetyön prosessia on kannatellut uskomme siihen, että tekemämme työ on tärkeää, sekä tahto toimia tavoitteidemme saavuttamiseksi. Opiskelijoilta saamamme inspiroiva palaute myös vahvistaa tunnettamme siitä, että uskallamme toimia näin tulevaisuudessakin. Tärkeässä roolissa koko opinnäytetyöprosessin ajan on ollut yhteistyökumppanimme Naisten Linja. Naisten Linjan työntekijät ovat antaneet meille täyden tukensa ja tarjonneet ohjausta ja arvokkaita neuvoja. Tärkeimmäksi asiaksi kuitenkin koemme sen, että meihin on uskottu - meihin on suhtauduttu osaavina ja taitoihimme tehdä Naisten Linjaa parhaalla mahdollisella tavalla palveleva koulutuspaketti on luotettu.

Mikäli yksikin väkivallan kokija tulee nähdyksi ja kuulluksi koulutuspakettimme innoittamana, on kyseessä sellaista vaikuttamistyötä, johon olemme pyrkineetkin. Koemme, että tietoisuuden lisäämisellä naisiin kohdistuvasta väkivallasta on keskeinen rooli myös yhteiskunnallisen vaikuttamisen näkökulmasta. Tämä vaikuttamistyö on myös osa sitä asennemuutosta kohti Suomea, jossa naisiin kohdistuva väkivalta otetaan vakavasti ja siihen puututaan. Näin ollen koemme opinnäytetyöllämme olevan myös yhteiskunnallisen vaikuttavuuden aspekti.

Olemme opinnäytetyötämme tehdessämme oivaltaneet, ettei vaikuttamistyöhön tarvitse suurta koneistoa, eikä meidän tarvitse pyrkiä vaikuttamaan välittömästi ja suoraviivaisesti yhteiskunnallisiin rakenteisiin - vaikuttamistyö voi olla myös pienten askeleiden ottamista. Uskomme opinnäytetyömme olevan vaikuttamistyötä ihmiseltä ihmiselle ja pieni osa tärkeää työtä väkivaltaa vastaan.

Lähteet

Painetut

Allinen-Calderon N., Kanervo, M. & Nurmi, R. (toim.) 2011. Tunnista ja turvaa - käsikirja väkivallan uhrin auttamistyöhön vastaanottokeskuksissa. Monika-Naiset liitto ry. Helsinki: Oy Nord Print Ab.

Euroopan unionin perusoikeusvirasto. 2014. EU:n laajuinen tutkimus naisiin kohdistuvasta väkivallasta - Tutkimustulokset lyhyesti. Luxemburg: Euroopan unionin julkaisutoimisto.

Kallio, M. 2015. Oon siellä jossain mun - Seksuaalisesta väkivallasta toipuminen. Helsinki: Västeliiton Familia Oy.

Naisten Linja 2017. Opas väkivaltaa kokeneen läheiselle. 2. painos.

Niemi, J. 2010. Seurusteluväkivalta nuorten kokemana. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy - Juvenes Print.

Perttu, S., Mononen-Mikkilä, P., Rauhala, R. & Särkkälä, P. 2015. Päänavaus selviytymiseen - Väkivaltaa kokeneiden naisten käsikirja. 5. uudistettu painos. Vaasa: Fram & Naisten kulttuuriryhdistys.

Perttu, S. & Rautava, M. (toim.) 2002. Naisiin kohdistuva pari- ja lähisuhdeväkivalta - Käsikirja perus- ja täydennyskoulutukseen. Helsinki: Stakes/Naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyprojekti.

Törmä, S., Tuokkola, K. & Hurtig, J. 2013. Lähisuhde- ja perheväkivalta romaninaisten kokemana - Avun tarpeet yhteisössä ja palvelujärjestelmässä. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2013:33. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Sähköiset

879/2013 Laki rikoslain muuttamisesta. Luettu 29.10.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20130879>

53/2013 Istanbulin sopimus. Valtioneuvoston asetus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen voimaansaattamisesta sekä yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten

voimaansaattamisesta annetun lain voimaantulosta. Luettu 22.11.2018. <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2015/20150053>

Eduskunta. 2018. Talousarvioaloite TAA 344/2018. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä turvakotipaikkojen lisäämiseen (6 000 000 euroa). 28.9.2018. Luettu 18.4.2019. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/EduskuntaAloite/Sivut/TAA_344+2018.aspx

Ensi- ja turvakotien liitto. 2018. Tiedotteet - Järjestöt: Naisiin kohdistuvan lähisuhdeväkivallan lopettamiseksi resurssit Suomessa edelleen riittämättömiä. Luettu 22.11.2018. <https://ensijaturvakotienliitto.fi/jarjestot-naisiin-kohdistuvan-lahisuhdevakivallan-lopettamiseksi-resurssit-suomessa-edelleen-riittamattomia/>

Halme, N., Vuorisalmi, M. & Perälä, M. 2014. Tuki, osallisuus ja yhteistoiminta lasten ja perheiden palveluissa - Työntekijöiden näkökulma. Raportti 4/2014. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Luettu 5.4.2019. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/114954/URN_ISBN_978-952-302-110-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Huttunen, M. 2018. Lääkärikirja Duodecim. Traumaperäinen stressihäiriö. Luettu 5.5.2019. https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00526

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä. 2018. Ihmiskauppa - Mitä on ihmiskauppa? Luettu 7.11.2018. <http://www.ihmiskauppa.fi/ihmiskauppa>

Ihmisoikeusliitto. Mitä tarkoittaa tyttöjen sukuelinten silpominen? Luettu 14.11.2018. <https://ihmisoikeusliitto.fi/sukuelinten-silpominen/>

KPMG Oy & WoM Oy. 2018. Onko Suomi maailman turvallisimaa kaikille? Turvallisuuden toteutuminen eri sukupuolten ja väestöryhmien kannalta. Sisäministeriön selvitys 100 tasa-arvo-tekoa -hankkeeseen. 25.5.2018. KPMG Oy. Luettu 21.1.2019. <https://intermin.fi/documents/1410869/4024872/Turvallisuuden%2Byhdenvertaisuus%2Bselvitys%2B310518.pdf/9091cbbf-6dd9-4d8a-b337-01be26de818a/Turvallisuuden%2Byhdenvertaisuus%2Bselvitys%2B310518.pdf.pdf>

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 30.5.2017. Vanhempainnetti - Tukea perheen huoliin ja kriiseihin - Väkivalta perheessä. Luettu 17.3.2019. <https://www.mll.fi/vanhemmille/tukea-perheen-huoliin-ja-kriiseihin/vakivalta-perheessa/>

Monika-Naiset liitto ry. Apua väkivaltaa kokeneelle. Luettu 17.3.2019. <https://monikanaiset.fi/apua-vakivaltaa-kokeneille/>

Naisasialiitto Unioni 2017. Toiminta. Luettu 17.3.2019. <http://www.naisunioni.fi/toiminta/>

Naisten Linja Suomessa ry. 2017a. Tule Mukaan - Naisten Linja Suomessa ry. Luettu 21.1.2019. <https://www.naistenlinja.fi/tule-mukaan/naisten-linja-suomessa/>

Naisten Linja Suomessa ry. 2017b. Palvelut. Luettu 21.1.2019. <https://www.naistenlinja.fi/palvelut/>

Naisten Linja Suomessa ry. 2017c. Palvelut - Ryhmätoiminta. Luettu 21.1.2019. <https://www.naistenlinja.fi/palvelut/ryhmatoiminta/>

Naisten Linja Suomessa ry. 2017d. Palvelut - Ryhmätoiminta: Verkkovertaisryhmät. Luettu 22.1.2019. <https://www.naistenlinja.fi/palvelut/ryhmatoiminta/verkkovertaisryhmat/>

Naisten Linja Suomessa ry. 2017e. Palvelut - Ryhmätoiminta: Vertaisryhmät Helsingissä. Luettu 22.1.2019. <https://www.naistenlinja.fi/palvelut/ryhmatoiminta/vertaisryhmat-helsingissa/>

Naisten Linja Suomessa ry. 2017f. Tule Mukaan - Tule vapaaehtoiseksi. Luettu 22.1.2019. <https://www.naistenlinja.fi/tule-mukaan/tule-vapaaehtoiseksi/>

Naisten Linja Suomessa ry. 2017g. Väkivallan muodot - Henkinen väkivalta. Luettu 22.11.2018. <https://www.naistenlinja.fi/tietoa-vakivallasta/vakivallan-muodot/henkinen-vakivalta/>

Naisten Linja Suomessa ry. 2017h. Väkivallan muodot - Taloudellinen väkivalta. Luettu 29.10.2018. <https://www.naistenlinja.fi/tietoa-vakivallasta/vakivallan-muodot/taloudellinen-vakivalta/>

Naisten Linja Suomessa ry. 2017i. Tietoa väkivallasta - Naisten moninaisuus - rikoksiin syyllistyneet naiset ja väkivalta. Luettu 15.11.2018. <https://www.naistenlinja.fi/tietoa-vakivallasta/naisten-moninaisuus/rikoksiin-syyllistyneet-naiset/>

Nettiturvakoti. Luettu 17.3.2019. <https://nettiturvakoti.fi/>

October, M. (toim.) 2018. Lasten, nuorten ja aikuisten kokemuksia väkivallasta - Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen kysely- ja väestötutkimusten tuloksia. Työpäpaperi 28/2018. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Luettu 5.4.2019. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137106/URN_ISBN_978-952-343-160-7.pdf

Oikeus.fi. Oikeusapu. Luettu 17.3.2019. <https://oikeus.fi/oikeusapu/fi/index.html>

Pekingin julistus ja toimintaohjelma. 1995. Luettu 13.3.2019. https://um.fi/documents/35732/0/Pekingin_julistus_ja_toimintaohjelma.pdf/6672475c-2ada-09a5-b0a2-af54616ba064

Pääkaupungin turvakoti ry a. Mikä on väkivaltaa? Uskonnollinen ja hengellinen väkivalta. Luettu 8.11.2018. <http://paakaupunginturvakoti.fi/lahisuhde-ja-perhevakivalta/uskonnollinen-ja-hengellinen-vakivalta/>

Pääkaupungin turvakoti ry b. Lähisuhdeväkivaltatyön yksikkö. Luettu 17.3.2019. <http://paakaupunginturvakoti.fi/avoyksikko/>

Raine, K. (toim.) 28.9.2017. Tuhoisan rakkauden kaava. Äänidokumentti. Yle. <https://yle.fi/teos/tuhoisanrakkaudenkaava/>

Rikoksantorjuntaneuvosto. Rikosten ehkäisy - Väkivalta - Ikääntyneisiin ja vammaisiin kohdistuva väkivalta. Luettu 15.11.2018. <https://rikoksantorjunta.fi/ikaantyneisiin-ja-vammaisiin-kohdistuva-vakivalta>

Rikosuhripäivystys. Palvelut - Kenellä palvelut on tarkoitettu? Luettu 17.3.2019. <https://www.riku.fi/fi/palvelut/kenelle+palvelut+on+tarkoitettu/>

Scottish Women's Aid. 2017. One thousand words -project. 2.11.2017. Luettu 13.3.2019. <https://womensaid.scot/project/one-thousand-words/>

Seikkula, M. 2012. Viranomaiskoulutus kunniaan liittyvän väkivallan tunnistamiseksi. Itseopiskelumateriaali. Sosiaali- ja terveysministeriö. Luettu 8.11.2018. <https://thl.fi/documents/605877/1663634/Viranomaiskoulutus+kunniaan+liittyvän+väkivallan+tunnistamiseksi%2C+koulutettavan+materiaali/7ab409a6-a484-4f55-afe1-72a4fc27f02f>

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2017. Tiedote. Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelma valmis vuosille 2018-2021. Luettu 15.11.2018. https://stm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/istanbulin-sopimuksen-toimeenpanosuunnitelma-valmis-vuosille-2018-2021

Suomen Mielenterveysseura. A. Mielenterveys - Vaikeat elämäntilanteet - Väkivalta tuo pelon perheeseen. Luettu 13.3.2019. <https://www.mielenterveysseura.fi/fi/mielenterveys/vaikeat-elamantilanteet/vakivalta/vakivalta-tuo-pelon-perheeseen>

Suomen Mielenterveysseura. B. Mielenterveys - Vaikeat elämäntilanteet - Väkivalta satuttaa. Luettu 13.3.2019. <https://www.mielenterveysseura.fi/fi/mielenterveys/vaikeat-elamantilanteet/vakivalta-satuttaa>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2018. Sukupuolten tasa-arvo - hyvinvointi - Sukupuolistunut väkivalta - Sukupuolistuneen väkivallan muotoja - Seksistinen vihapuhe. Päivitetty 4.7.2018. Luettu 23.10.2018. <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/hyvinvointi/sukupuolistunut-vakivalta/sukupuolistuneen-vakivallan-muotoja/seksistinen-vihapuhe>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2017. Palvelut ja asiointi - Valtion sosiaali- ja terveydenhuollon erityispalvelut - Turvakotipalvelut - Turvakodit. Luettu 17.3.2019. <https://thl.fi/fi/palvelut-ja-asiointi/valtion-sosiaali-ja-terveydenhuollon-erityispalvelut/turvakotipalvelut/turvakodit>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019a. Palvelut ja asiointi - Valtion sosiaali- ja terveydenhuollon erityispalvelut - Turvakotipalvelut. Luettu 17.3.2019. <https://thl.fi/fi/palvelut-ja-asiointi/valtion-sosiaali-ja-terveydenhuollon-erityispalvelut/turvakotipalvelut>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019b. Tiedotteet ja uutiset - Uutinen - THL on julkaissut verkkokoulutuksen ammattilaisille lähisuhdeväkivallasta ja siihen puuttumisesta. Luettu 5.4.2019. https://thl.fi/fi/ajankohtaista/tiedotteet-ja-uutiset/uutinen/-/asset_publisher/ogTosSiNNe3n/content/thl-on-julkaissut-verkkokoulutuksen-ammattilaisille-lahisuhdevakivallasta-ja-siihen-puuttumisesta#.XGaz-fZwZmo.twitter

Tilastokeskus. 2017. Rikos- ja pakkokeinotilasto: Perhe- ja lähisuhdeväkivallasta 40,6 prosenttia avio- ja avopuolisoiden välistä. Luettu 13.3.2019. https://www.stat.fi/til/rpk/2016/15/rpk_2016_15_2017-05-31_tie_001_fi.html

Tukikeskus Varjo. Vainoaako hän sinua? Luettu 8.11.2018. <https://varjosta.fi/vainoaako-han-sinua/>

Transtukipiste. 2016. Väkivaltaa kohdanneiden transfeminiinien verkkovertaisryhmä aloittaa helmikuussa 2017. 1.12.2016. Luettu 15.11.2018. <http://transtukipiste.fi/vakivaltaa-kohdanneiden-transfeminiinien-verkkovertaisryhma-aloittaa-helmikuussa-2017/>

UN Women National Committee Finland. Mitä teemme? - Tuemme naisia konflikteissa, katastrofeissa ja rauhanrakennuksessa. Luettu 8.11.2018. <https://unwomen.fi/mita-teemme/tuemme-naisia-konflikteissa-katastrofeissa-ja-rauhanrakennuksessa/>

Väestöliitto. 2018. Parit ja sinkut - Tietoa parisuhteesta - Parisuhdeväkivalta - Apua uhreille ja tekijöille. Luettu 20.3.2019. http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/tietoa_parisuhdeesta/parisuhdevakivalta/apua-uhreille-ja-tekijoille/

Julkaisemattomat

Hakkarainen, L. 2018. Naisten Linjan vapaaehtoisoulutuksen luento. Digitaalinen väkivalta parisuhteessa ja sen jälkeen. 11.10.2018. Naisten Linja Suomessa ry. Helsinki.

Honkasalo, J. 2018. Naisten Linjan vapaaehtoisoulutuksen luento. Rakenteellinen väkivalta. 1.11.2018. Helsingin Yliopisto. Helsinki.

Justander, P. 2018. Naisten Linjan vapaaehtoisoulutuksen luento. Vammainen nainen ja väkivalta. 25.10.2018. Ruseti - Vammaisten naisten valtakunnallinen yhdistys ry. Helsinki.

Kamppila, T. 2018. Naisten Linjan vapaaehtoisoulutuksen luento. Transihmisten kokema väkivalta. 1.11.2018. Naisten Linja Suomessa ry. Helsinki.

Kurki, A. & Niskanen, M. 2012. Parisuhde- ja perheväkivallan tunnistaminen, puheeksi ottaminen ja ennaltaehkäisy - Verkkokurssi sosiaali- ja terveysalan opiskelijoille. Opinnäytetyö. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu. Joensuu.

Oksanen, P. 2018. Naisten Linjan vapaaehtoisoulutuksen luento. Väkivallan aiheuttama trauma. 27.9.2018. Amnesty International Suomen osasto. Helsinki.

Siitari-Parkkinen, P. 2014. Perheväkivalta - Skenaarioperusteinen verkkokurssi terveysalan koulutukseen. Opinnäytetyö. Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Oulu.

Virta, V. 2018. Naisten Linjan vapaaehtoisoulutuksen luento. Seksuaalista väkivaltaa kokeneen kohtaaminen auttamistyössä. 15.11.2018. Raiskauskriisikeskus Tukinainen. Helsinki.

Åberg, K. 2018. Naisten Linjan vapaaehtoisoulutuksen luento. Naisten Linjan esittely ja johdatus aiheeseen. 22.9.2018. Naisten Linja Suomessa ry. Helsinki.

Kuviot

Kuvio 1: Parisuhdeväkivallan sykli	37
Kuvio 2: Mistä huolen tulisi herätä? -nelijaottelu	38
Kuvio 3: Sosionomiopiskelijoiden palaute koulutuspaketista	43
Kuvio 4: Sairaanhoidajaopiskelijoiden palaute koulutuspaketista	45

Taulukot

Taulukko 1: Opinnäytetyöprosessi vaiheittain	33
--	----

Liitteet

Liite 1: Koulutuspaketti diaesityksen muodossa.....	63
Liite 2: Koulutuspaketin pilotointeihin käytetty palautelomake.....	75
Liite 3: Työelämäyhteistyökumppanin palaute, Katriina Raine	76
Liite 4: Työelämäyhteistyökumppanin palaute, Johanna Storck.....	78

Liite 1: Koulutuspaketti diaesityksen muodossa

Naisiin kohdistuva väkivalta

Työkaluja väkivallan tunnistamiseen, puheeksi ottamiseen ja kokijan kohtaamiseen sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille

0800 02400 ma-pe 16-20 & la-su 12-16 | Naistenlinja.fi Naisten puolella.
Väkivaltaa vastaan.

Koulutuksen sisältö

- Naisten Linja Suomessa ry – järjestön esittely
- Naisiin kohdistuva väkivalta ilmiönä
- Väkivallan muodot
- Parisuhdeväkivallan syklisyys
- Väkivallan vaikutukset kokijaan ja lapsiin
- Mistä huolen tulisi herätä?
- Lähtökohtia väkivallan puheeksi ottamiselle
- Väkivaltaa kokeneen kohtaaminen

0800 02400 ma-pe 16-20 & la-su 12-16 | Naistenlinja.fi Naisten puolella.
Väkivaltaa vastaan.

Naisten Linja

0800 02400 ma-pe 16-20 & la-su 12-16
Naistenlinja.fi

 Naisten Linja

  @naistenlinja

Naisten Linja Suomessa ry

- Vuonna 2002 perustettu rekisteröitynyt yhdistys
- Nais erityinen toimija
- Toiminnan tarkoituksena on...
  - **vastustaa** naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ylläpitäviä asenteita ja rakenteita yhteiskunnassa
  - **poistaa** tällainen väkivalta yhteiskunnallisella ja yksilötasolla sekä **auttaa** väkivallan kohteeksi joutuneita naisia ja muita osallisia
  - **edistää** naisten tasa-arvoa ja oikeuksia yhteiskunnassa
- Naisten Linjan tehtävä on tukea väkivaltaa pelkääviä naisia ja tyttöjä väkivallan muodosta riippumatta
- Varhainen ja matalan kynnyksen palvelukokonaisuus
- Toimintaa rahoittaa STEA (ja Helsingin kaupunki)

0800 02400
ma-pe 16-20 & la-su 12-16

Naistenlinja.fi

Naisten puolella.
Väkivaltaa vastaan.

Naisten Linjan palvelut

- Valtakunnallinen tuki- ja neuvontapuhelin (0800 02400)
- Chat ja Nettikirjepalvelu
- Ammatillisesti ohjatut verkkovertaisryhmät
- Avoimet ja suljetut ryhmät, joissa asiakkaat tavataan kasvotusten
- Olo-Turva –joogaryhmä kehollisen trauman käsittelyn tueksi
- Tukihenkilötoiminta
- Asiakkaille suunnattujen palveluiden lisäksi Naisten Linja tekee kannanottoja, julkaisuja, kampanja- ja hanketyötä sekä kouluttaa ammattilaisia ja vapaaehtoisia.

0800 02400
ma-pe 16-20 & la-su 12-16

Naistenlinja.fi

Naisten puolella.
Väkivaltaa vastaan.

Naisten Linjan ja Wave:n Step Up! –videokilpailun Suomen voittaja [Speak](#)

Naisiin kohdistuva väkivalta

- Naisiin kohdistuva väkivalta on ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa loukkaava rikos, sekä laaja-alainen ongelma Suomessa
  - Sisäministeriölle vuonna 2018 tuotetussa [turvallisuusselvityksessä](#) todetaan, että **lähes joka kolmas (30 %)** parisuhteessa ollut nainen Suomessa kokee tai on kokenut väkivaltaa suhteessaan. Vastaava luku muualla EU:ssa on keskimäärin 22 %.
- Väkivalta on sukupuolistunutta**
  - miehiin kohdistuvat väkivallanteot yleisimmin tapahtuvat julkisilla paikoilla ja ravintoloissa, naisiin kohdistuva väkivalta tapahtuu useimmiten lähisuhteissa tai työtehtävissä
  - Naisten kokemassa väkivallassa tekijä on useammin nykyinen tai ex-kumppani
- Tilastoja tarkastellessa on muistettava, että merkittävä osa väkivaltakokemuksista ei päädy viranomaisten tietoon tai sitä kautta tilastoihin.

0800 02400
ma-pe 16-20 & la-su 12-16

Naistenlinja.fi

Naisten puolella.
Väkivaltaa vastaan.

Naisiin kohdistuva väkivalta

“Naisiin kohdistuva väkivalta loukkaa naisten ihmisoikeuksia ja estää heitä nauttimasta perusvapauksistaan. Kaikissa yhteiskunnissa, suuremmissa tai pienemmissä määrissä, naiset joutuvat fyysisen, seksuaalisen ja psykologisen hyväksikäytön uhreiksi. Tämä hyväksikäyttö tapahtuu tuloista huolimatta, läpäisten eri luokka-asetat ja kulttuurit.”

—Pekingin julistus (1995) ja toimintaohjelma, kappale 112

- Suomi on sitoutunut noudattamaan monia naisiin kohdistuvaan väkivaltaan puuttuvia ihmisoikeussopimuksia ja –normeja:
  - Esim. CEDAW (1979), Pekingin julistus (1995) ja toimintaohjelma, Euroopan ihmisoikeussopimus, Euroopan neuvoston naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan vastainen nk. Istanbulin sopimus (Suomi allekirjoittanut keuhvällä 2011, astui voimaan 1.8.2015)
- Siitä huolimatta tavoitteita jää toteutumatta** - konkreettisia keinoja ja resursseja väkivaltatyöhön, ehkäisevään työhön sekä matalan kynnyksen palveluihin kaivataan lisää
  - Matalan kynnyksen palvelut ovat pääosin kolmannen sektorin järjestämiä
  - Turvakotipaikkojen tilanne: Istanbulin sopimukseen pohjautuen pitäisi olla 500, mutta tällä hetkellä on 179. Vuoden 2019 aikana määrän on budjetoitu nousevan 202 turvakotipaikkaan.

0800 02400
ma-pe 16-20 & la-su 12-16

Naistenlinja.fi

Naisten puolella.
Väkivaltaa vastaan.

Väkivallan muodot

Henkinen väkivalta	Kunniaan liittyvä väkivalta
Fyysinen väkivalta	Ihmiskauppa
Seksuaalisuutta loukkaava väkivalta	Rakenteellinen väkivalta
Vaino	Sotien ja aseellisten konfliktien aikana naisiin kohdistuva väkivalta
Taloudellinen väkivalta	Silpominen
Digitaalinen väkivalta	Seksistinen vihapuhe
Hengellinen ja uskonnollinen väkivalta	

0800 02400
ma-pe 16-20 & la-su 12-16

Naistenlinja.fi

Naisten puolella.
Väkivaltaa vastaan.

Väkivallan muodot

- Henkinen väkivalta
  - Esimerkiksi mitätöintiä, kontrollointia, haukkumista, väkivallalla tai itsemurhalla uhka ilua
  - Sidoksissa lähes poikkeuksetta jokaiseen väkivallan muotoon
- Fyysinen väkivalta
  - Esimerkiksi kuristamista, kiinni pitämistä, lyömistä, kulun estämistä tai hiuksista repimistä
- Seksuaalisuutta loukkaava väkivalta
  - Fyysinen väkivallanteko, kuten raiskaus ja seksiin pakottaminen
  - Seksuaalinen häirintä: nimittely, koskettelu, ei-toivottu huomio
- Vaino
  - Ei-toivottua, jatkuvaa yhteydenottamista kohteeseen; ei-toivotut lahjat, uhkailu, tekojen ja liikkumisen seuraaminen fyysisesti tai esimerkiksi teknologian avulla
  - Väkivalta jatkuu väkivaltaisen suhteen eron jälkeen noin puolissa tapauksista
- Taloudellinen väkivalta
  - Kontrollointia; heikentää kokijan oikeutta hallita talouttaan ja tehdä siihen liittyviä päätöksiä
  - Esimerkiksi pankkitilien ja -korttien rajoittamista, omaisuuden tuhoamista, rahojen luvatta käyttämistä tai työn saannin vaikeuttamista

0800 02400
ma-pe 16-20 & la-su 12-16

Naistenlinja.fi

Naisten puolella.
Väkivaltaa vastaan.

Väkivallan muodot

- Digitaalinen väkivalta
  - Väkivallan käyttämistä teknologiaa väärinkäyttämällä; voi ilmetä esimerkiksi vainona, henkisenä tai taloudellisena väkivalta tai seksuaalisuutta loukkaavana väkivaltana
  - Esimerkiksi monitorointi, seuraaminen GPS:n avulla, häirintä ja pelon aiheuttaminen teknologian avulla, sosiaalisessa mediassa häpäseminen tai verkkopankkitunnusten väärinkäyttö
- Hengellinen tai uskonnollinen väkivalta
  - Esimerkiksi henkisiä tai fyysisiä väkivallan tekoja, jotka perustuvat uskontoon; vakaumuksen vähätelyä, uskonnollisen ryhmän normeihin pakottamista tai uskonnon ilmaisun kieltämistä
- Kunniaan liittyvä väkivalta
  - Esimerkiksi loukkaamista, rajoittamista, uhkailua ja pakottamista
  - Tekijät oikeuttavat väkivaltaista käyttäytymistä sillä, että kokija uhkaa tai loukkaa yhteisön kunniasääntöjä esimerkiksi pukeutumisella, avioerolla tai seksuaalivähemmistöön kuulumisellaan
- Silpominen
  - Naisten sukuelinten vahingoittamista tai poistamista kulttuurisesta tai muusta ei-lääketieteellisestä syystä
- Ihmiskauppa
  - Hyväksikäyttämistä ja alistaiseen asemaan saattamista; esimerkiksi prostituutioon, avioliittoon, rikollisiin tekoihin tai kerjäämiseen pakottamista

0800 02400
ma-pe 16-20 & la-su 12-16

Naistenlinja.fi

Naisten puolella.
Väkivaltaa vastaan.

Väkivallan muodot

- Rakenteellinen väkivalta
  - Yhteiskuntarakenteissa oleva epäsuora väkivallan muoto, jolla ei ole yhtä tekijää
  - Säädökset, jotka vahingoittavat tai jättävät huomiotta joitakin ihmisryhmiä
  - Esimerkiksi Suomessa translaki, Kela-korvausten myöntäminen hedelmöityshoitoihin vain yhdessä oleville heteropareille ja sukupuolittuneet palkkatasoerot
- Sotien ja aseellisten konfliktien aikana naisiin kohdistuva väkivalta
  - Tietoista taktikointia tarkoituksena alistaa ja häpäistä konfliktin toisen osapuolen siviiliväestöä, esimerkiksi seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan keinoin
- Seksistinen vihapuhe
  - Loukkaavaa puhetta ja viestimistä; vähätelyä, nöyryyttämistä, vihan lietsomista, uhkailua tai huorittelua
  - Nuoret naiset ja julkisessa asemassa toimivat naiset erityisessä riskissä

0800 02400
ma-pe 16-20 & la-su 12-16

Naistenlinja.fi

Naisten puolella.
Väkivaltaa vastaan.

Parisuhteiden väkivallan sykli

- Väkivaltaisissa pari- ja lähisuhteissa on monesti tunnistettavissa kaava, jolla suhde etenee
- Tämä sykli vaikeuttaa väkivallan tunnistamista ja väkivaltaisesta suhteesta irrottumista: suhteessa voi esimerkiksi olla paljon sellaista hyvää, joka ylläpitää toivetta paremmasta
- Hyvien ja huonojen vaiheiden syklin lisäksi väkivaltaisesta suhteesta irrottumista voivat vaikeuttaa yhteinen talous, lapset ja pelko eron jälkeisistä seuraamuksista

0800 02400
ma-pe 16-20 & la-su 12-16

Naistenlinja.fi

Ensi- ja turvakotien liiton & Veikkauksen [Nalleretki](#) -video

Väkivallan vaikutukset lapsiin

- Jo pienet lapset pystyvät aistimaan väkivallan aiheuttaman ilmapiirin tunnetasolla, vaikka he eivät ymmärtäisi väkivaltaa tiedollisella tasolla
  - Vaikka väkivalta ei kohdistuisi suoraan lapsiin, se vahingoittaa heitä ja heidän perusturvallisuuden tunnettaan
- Lapset voivat joutua todistamaan väkivaltilanteita myös ilman, että vanhemmat tietävät
  - Lapset ovat haavoittuvaisessa asemassa, sillä heillä on vain vähän voimavaroja ja työkaluja käsitellä näkemäänsä ja kokemaansa
  - Lapsuuden traumaattiset muistot eivät välttämättä unohdu aikuisuudessakaan
- Joissain tapauksissa lapsia käytetään myös väkivallan välineinä, esimerkiksi tiedonlähteenä vainon yhteydessä tai henkisen väkivallan välineenä aiheuttamaan huolta ja pelkoa

0800 02400
ma-pe 16-20 & la-su 12-16

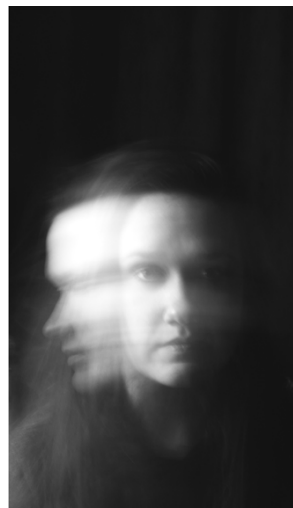
Naistenlinja.fi

Naisten puolella.
Väkivaltaa vastaan.

Väkivallan vaikutukset kokijaan

- Väkivallan kokemisen seuraukset ovat verrattavissa pitkäaikaisen stressin aiheuttamiin seurauksiin
- Traumaperäinen stressihäiriö
  - Yli- ja alivirittätynäisyyden vaihtelu – takamat, painajaiset, stressireaktiot, välttämiskäyttäytyminen
- Masennus, ahdistus ja muut mielenterveyden häiriöt
- Sosiaalinen eristäytyneisyys tai rajattomuus
- Muutokset työ- ja opiskelukyvyyssä
- Muutokset minäkuvassa ja maailmankuvassa
- Uniongelmat, fyysiset sairaudet ja kivut
- Emotionaaliset seuraukset, kuten häpeä, syyllisyys ja pelko
- Kognitiiviset seuraukset, kuten päätösten tekemisen ja niissä pysymisen vaikeus, muistivaikeudet, automatisoituneet ajatukset
- Haitalliset selviytymiskeinot, kuten päihteidenkäyttö tai itsetuhoisuus

0800 02400
ma-pe 16-20 & la-su 12-16

Naistenlinja.fi

Naisten puolella.
Väkivaltaa vastaan.

Mistä huolen tulisi herätä?

0800 02400
ma-pe 16-20 & la-su 12-16

Naistenlinja.fi

Naisten puolella.
Väkivaltaa vastaan.

Oireet

Masennus, sosiaalinen eristäytyneisyys, rajattomuus, muutokset opiskelu- ja työelämässä, muutokset minä- ja maailmankuvassa, uniongelmat, fyysiset sairaudet ja selittämättömät kivut, emotionaaliset seuraukset; häpeä, syyllisyys, pelko, kognitiiviset seuraukset; päätöksiin liittyvät vaikeudet, muistivaikeudet, haitalliset selviytymiskeinot, esim. päihteet ja itsetuhoisuus, traumatisoituneisuus, mustelmat ja muut fyysiset vammat

Puhe

Asiakas mainitsee esimerkiksi mustasukkaisuudesta tai pelosta.
Asiakas puhuu kaikista suhteen ongelmista omina vikoinaan.
Asiakas korostaa suhteen toisen osapuolen hyvyyttä, jopa ylistää.
Asiakas välttelee kotioloista tai suhteesta puhumista.

Olemus

Hermostuneisuus ja ahdistuneisuus.
Vetäytyneisyys; ei esimerkiksi katso silmiin.
Ulkoiset merkit siitä ettei jaksata tai kykene huolehtimaan itsestään.
Ylivirittynyt olemus; on silmänpistävän virkeä tai esimerkiksi säikky.

Toiminta

Puoliso on jatkuvasti mukana tapaamisilla tai vastaa asiakkaan puolesta yhteydenottoihin.
Asiakas peruu toistuvasti tapaamisia tai ei pysty itsenäisesti tekemään päätöksiä, esim. sopimaan seuraavaa tapaamisaikaa.
Käy ilmi, että asiakkaan rahaliikenne, verkkopankkitunnukset tai yhteydenpito (esim. sosiaalinen media) ovat puolison hallinnassa.

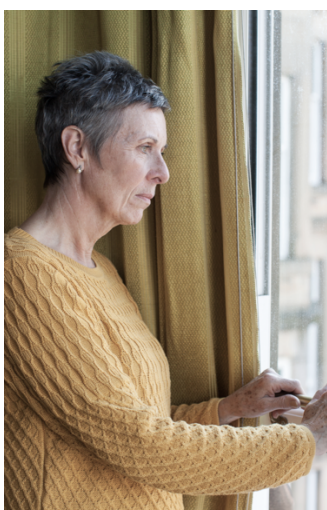

**Kokija ei välttämättä tunnista
kokemuksiaan väkivallaksi,
tai vähättelee niitä tahattomasti tai tarkoituksellisesti,
joten ymmärrys väkivallasta on tärkeää.**

0800 02400
ma-pe 16-20 & la-su 12-16

Naistenlinja.fi

Naisten puolella.
Väkivaltaa vastaan.

Moninaisuuden huomiointi

- Asiakastyössä on huomioitava asiakkaan yksilöllinen kokonaistilanne ja taustat
- Joillain ryhmillä on kohonnut riski väkivallan kokemiselle, tai koettuun väkivaltaan liittyy erityispiirteitä
  - Kohonnut riski voi liittyä esimerkiksi muiden tuen varassa olemiseen, syrjiviin asenteisiin tai yhteiskunnan ja yhteisöjen toimintakulttuureihin
  - Näitä ryhmiä ovat esimerkiksi vammaiset ja ikääntyneet naiset, transfeminiinit, seksuaalivähemmistöihin kuuluvat, maahanmuuttajataustaiset, rikoksiin syyllistyneet naiset, romaninaiset ja nuoret naiset.
- Väkivallan kokemukset eivät kuitenkaan rajaudu tiettyihin ihmisryhmiin, sosioekonomisiin luokkiin tai ole riippuvaisia yhteiskunnallisesta asemasta

0800 02400
ma-pe 16-20 & la-su 12-16

Naistenlinja.fi

Naisten puolella.
Väkivaltaa vastaan.

Lähtökohtia väkivallan puheeksi ottamiselle

- Puheeksi ottamisen lähtökohtana turvallinen ja luotettava ympäristö - rakenna luottamus ja **kysy, kun asiakas on yksin.**
- Puheeksi ottamalla ammattilainen osoittaa, että asiasta saa puhua, eikä se ole tabu. **On pienempi paha kysyä, kuin jättää kysymättä.**
- Suorat kysymykset mahdollistavat suorat vastaukset
  - Varo kuitenkin johdattelua (etenkin lasten kanssa puhuessa).
- Kokija saattaa vähätellä kokemustaan, eikä tunnista väkivaltaa
  - Väkivaltaa on tärkeä sanoittaa ja tuoda esille kokijalle itselleen
- Oma uteliaisuus ei saa mennä asiakkaan hyvinvoinnin edelle
- Huolehdi omasta jaksamisesta ja oman osaamisen rajoista: pyydä apua asiakastilanteen käsittelyyn, moniammatillinen yhteistyö ja työnohjaus

0800 02400
ma-pe 16-20 & la-su 12-16

Naistenlinja.fi

Naisten puolella.
Väkivaltaa vastaan.

Väkivaltaa kokeneen kohtaaminen

- **Usko kokijaa.** Älä syyllistä, mitätoi tai tee päätöksiä toisen puolesta.
- Anna tunnustusta sille, että kokija kertoi kokemuksestaan. Ota kokemus vakavasti.
- Viestitä, että väkivalta on aina väärin, **eikä koskaan kokijan syy.**
- **Luo tilanteesta turvallinen:** kiireettömyys, empaattisuus ja kuuntelu.
- **Kartoita kokijan voinnin kokonaisvaltaista tilannetta:** perustarpeista, kuten ruuasta ja unesta huolehtiminen
- Anna tietoa väkivallasta
- Kerro tarjolla olevista palveluista
- Huolehdi asiakkaan turvallisuudesta; turvasuunnitelma
- Kiinnitä huomiota omaan non-verbaaliseen viestintääsi - vilkuiletko kelloa, millaisella äänensävyllä puhut?

0800 02400
ma-pe 16-20 & la-su 12-16

Naistenlinja.fi

Naisten puolella.
Väkivaltaa vastaan.

Miten sinä voit, mitä sinulle kuuluu? - konkreettisia kysymyksiä ja tapoja keskustella väkivallasta

Miten teillä riidellään?

Miten teidän suhteessa tehdään päätöksiä? Koetko, että voit vaikuttaa niihin?

Onko sinulla turvallinen olo? Pelkäätkö?

Onko sinulla mahdollisuus kieltäytyä seksistä?

Miltä sinusta tuntuu keskustella näistä asioista?

Avoimet kysymykset: Mitä sitten tapahtui? Millaisia tunteita sinulla heräsi?

Tuo, mitä kerroit, on henkistä väkivaltaa.

Sinua kohtaan on tehty väärin. Väkivalta ei ole sinun syy.

Sinulla on oikeus väkivallattomaan elämään, tukeen ja apuun.

Miten voit? Saatko syötyä tai nukuttua? Miten koulu/opiskelu/työt sujuvat?

Mitä toivoisit tässä tilanteessa? Mihin sinulla on voimavaroja?

Oletko voinut kertoa kokemuksistasi jollekin? (/käynyt lääkärissä?)

0800 02400
ma-pe 16-20 & la-su 12-16

Naistenlinja.fi

Naisten puolella.
Väkivaltaa vastaan.

Palveluohjaus

<https://www.naistenlinja.fi/tietoa-vaikivallasta/muita-auttavia-tahoja/>

- Palveluohjauksen lähtökohtana on suosittelu ja tukeminen, ei käskeminen. Tarvittaessa on hyvä tehdä [turvasuunnitelma](#) yhdessä asiakkaan kanssa.
- **Akuutti, turvaton tilanne:** turvakodit, hätänumero
- **Seri-tukikeskus** seksuaalirikostilanteessa (max. 1kk tapahtuneesta)
- **Yleiset palvelut tilanteesta riippuen, esim.** lääkäri tai terveydenhuolto, sosiaalipäivystys, lastensuojelu, aikuissosiaalityö, poliisi, oikeusneuvonta, päihdepoliiklinikka, työnsuojeluvaltuutettu
- **Matalan kynnyksen palvelut, esim.** Naisten Linja, Nollalinja, Suomen Mielenterveysseuran kriisikeskukset ja -puhelin, Tyttöjen talot, Monika-naiset, Raiskauskriisikeskus Tukinainen, Rikosuhripäivystys, Suvanto ry (ikääntyneille)

0800 02400
ma-pe 16-20 & la-su 12-16

Naistenlinja.fi

Naisten puolella.
Väkivaltaa vastaan.

Ryhmätyöskentely: Tuhoisan rakkauden kaava

Kuunnelkaa yhdessä ryhmälleen annetun naisen viisisosainen kertomus väkivaltaisesta ihmissuhteestaan.

- Kerrokaa tiiviisti kuulemastanne henkilöstä / hänen suhteestaan
- Minkälaista väkivaltaa hän on kokenut?
- Mikä häntä auttoi?
- Miten häntä olisi voinut auttaa paremmin, mistä sosiaali- ja terveystalouden palveluista hän olisi hyötynyt eri vaiheissa?

Ryhmä 1: Katariinan tarina

Ryhmä 2: Hannelen tarina

Ryhmä 3: Johannan tarina

Ryhmä 4: Katrin tarina

Ryhmä 5: Veeran tarina

<https://yle.fi/teos/tuhoisanrakkaudenkaava/>

0800 02400
ma-pe 16-20 & la-su 12-16

Naistenlinja.fi

Naisten puolella.
Väkivaltaa vastaan.

Väkivaltaa kokeneen kohtaamiseen syventävä kotitehtävä Tuhoisan rakkauden kaava

Dokumentinäkymän vasemmasta yläkulmasta voit avata valikon, josta löydät kokijoiden ja asiantuntijoiden haastattelut

<https://yle.fi/teos/tuhoisanrakkaudenkaava/>

Linkin takaa löydät äänitiedostoista rakentuvan dokumentin, jossa kahdeksan väkivaltaa kokenutta naista kertovat tarinansa. Kuunneltavissa ovat myös sosiaalityöntekijän, Rikosuhrinpäivystyksen toiminnanohjaajan sekä rikoskomisarion haastattelut.

Naisten tarinoiden kuuntelemisen yhteydessä voi tehokkaasti soveltaa oppimaansa ja opetella tuntemaan itseään työntekijänä.

Kuunnellessa voit pohtia esimerkiksi seuraavia kysymyksiä:

Miltä väkivallan kokemuksista kuuleminen sinusta tuntuu? Mitä yhtäläisyyksiä tarinoilla on? Mitkä ovat ensimmäisiä väkivallan merkkejä naisten suhteissa? Miten tilanteeseen olisi voinut puuttua tarinoiden eri vaiheissa? Ovatko tarinansa kertoneet naiset saaneet apua, ja miten? Miten sinä kohtaisit heidät, jos he jakaisivat tarinansa sinulle?

0800 02400
ma-pe 16-20 & la-su 12-16

Naistenlinja.fi

Naisten puolella.
Väkivaltaa vastaan.

Materiaalit

Tieto- ja kaunokirjallisia lukuvinkkejä:

- Peter Franzen: Tumman veden päällä (myös elokuvana)
- Heidi Holmavuo: Uskalla elää (2016)
- Anna-Leena Härkönen: Avoimien ovien päivä
- Keltikangas-Järvinen Liisa: Hyvä itsetunto (pohjaksi väkivaltateemalle)
- Laura Manninen: Kaikki anteeksi
- Lundy Bancroft: Koko tuotanto (englanniksi)
- Maria Jotuni: Huojuva talo
- Riina-Maria Metso: Miksi se ei vain lähde?
- Evan Stark: Coercive Control
- Riitta Hannus ym.: Veitsen terällä
- Annastina Storm: Me täytytään valosta
- Raimo Mäkelä: Naamiona terve mieli
- Jessika Suni: Hoito
- Nelli Ruotsalainen: Täällä en pyydä enää anteeksi
- Märta Tikkanen: Vuosisadan rakkaustarina
- Maaret Launis & työryhmä: Tästä saa puhua!

0800 02400
ma-pe 16-20 & la-su 12-16

Naistenlinja.fi

Naisten puolella.
Väkivaltaa vastaan.

Materiaalit

- Dokumentit, sarjat ja elokuvat ym.
  - Dominic Cooke: On Chesil Beach –elokuva, myös kirjana (seksuaalisuutta loukkaava väkivalta)
  - Annin surma (radiodokumentti) <https://areena.yle.fi/1-3972105> (henkirikos)
  - Lukas Moodysson: Lilya 4-ever –elokuva (ihmiskauppa)
  - Susanna Kaysen: Vuosi nuoruudestani –elokuva, myös kirjana (henkinen, seksuaalisuutta loukkaava ja rakenteellinen väkivalta)
  - Skam –sarja (seksuaalisuutta loukkaava väkivalta)
  - Henrik Ibsen: Nukke koti –näytelmä (henkinen väkivalta)
  - Ariel Dorfman: Death and the Maiden/Yö ei tunne armoa –elokuva ja näytelmä (sodan aikana tapahtuva ja seksuaalisuutta loukkaava väkivalta)
  - Unfollow Me: The Story of Alice Ruggles https://video.vice.com/en_us/video/unfollow-me-the-story-of-alice-ruggles/5b51cb13be407706403b2498 (digitaalinen väkivalta, henkirikos)
  - Stacey Dooley: Venäjän hakatut naiset <https://areena.yle.fi/1-4382179>
  - Spotlight: Kuka suojelee naisia? <https://areena.yle.fi/1-3797234> (Tiivis dokumentti Suomen yhteiskunnallisesta ja väkivaltatyön palvelujen tilanteesta.)

0800 02400
ma-pe 16-20 & la-su 12-16

Naistenlinja.fi

Naisten puolella.
Väkivaltaa vastaan.

Materiaalit

- Lomakkeita ja oppaita
  - [Naisten Linjan opas väkivaltaa kokeneen läheisille](#)
  - [Nuoren seksuaaliväkivaltaa kokeneen kohtaaminen ja auttaminen – Opas nuorten kanssa työskenteleville](#)
  - [Päänavaus selviytymiseen - väkivaltaa kokeneiden naisten käsikirja](#)
  - [Suvanto ry –yhdistyksen julkaisema käsikirja Täällä on lupa puhua väkivallasta](#) (ikäntyneisiin kohdistuva väkivalta)
  - [THL: Lomakkeet perhe- ja lähisuhdeväkivallan kirjaamiseen](#) (esim. turvasuunnitelma sekä vainon, häirinnän ja lähisuhdeväkivallan kartoittaminen)
  - [Väkivalta puheeksi – STM:n opas](#)
  - [Pro-tukipisteen esitteet ja materiaalit \(ihmiskauppa\) https://pro-tukipiste.fi/ihmiskauppa/tietoa-ja-tyokalua/](#)
  - [Ensi- ja turvakotien liiton virtuaalikirja: Väkivalta ja laiminlyönti kasvatuksessa \(lastensuojelun näkökulma\) https://virtuaalikirja.fi/ensijaturvakotienliitto/](#)
  - [Aqua ja tukea pari- ja lähisuhdeväkivaltaan Helsingissä- opas](#)
  - [Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin toimintaohje perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kohdanneiden ja väkivaltaa tehneiden hoitotilanteissa](#)
  - [Uskalla olla, uskalla puhua – vammaisen nainen ja väkivalta](#)
  - [Turvataitoja nuorille - opas](#)

0800 02400
ma-pe 16-20 & la-su 12-16

Naistenlinja.fi

Naisten puolella.
Väkivaltaa vastaan.

Materiaalit – tietoa väkivallan muodoista

- Henkinen väkivalta:
  - [Naisten Linja Suomen Mielen terveysseura Väestöliitto](#)
- Fyysinen väkivalta:
  - [Naisten Linja Mielen terveyskeskusliitto](#) (myös henkisestä väkivallasta ja syksisydestä) [Väestöliitto](#)
- Seksuaalisuutta loukkaava väkivalta:
  - [Naisten Linja THL Väestöliitto](#)
- Vaino:
  - [Tukikeskus Varjo Ensi- ja turvakotien liitto](#)
- Taloudellinen väkivalta:
  - [Naisten Linja Pääkaupungin turvakoti ry](#)
- Silppominen:
  - [Solidarisuus Ihmisoikeusliitto](#)
- Digitaalinen väkivalta:
  - [Naisten Linja Naisten Linjan Turverikko-hanke Tukikeskus Varjo](#)
- Hengellinen/uskonollinen väkivalta:
  - [Pääkaupungin turvakoti ry Evi.fi](#)
- Kunniaan liittyvä väkivalta:
  - [THL Pääkaupungin turvakoti ry](#)
- Ihmiskauppa:
  - [Pro-tukipiste](#)
- Rakenteellinen väkivalta:
  - [Fridu – Tyttöjen ja naisten ihmisoikeudet Suvanto ry](#) (rakenteellinen väkivalta ikäntyneiden kaltoinkohtelun taustalla) [Jyväskylän viopisto/Nostot](#) [Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri](#)
- Sotien aikana naisiin kohdistuva väkivalta:
  - [YK-liitto Fridu – Tyttöjen ja naisten ihmisoikeudet](#) (luku 4)
- Seksistinen vihapuhe:
  - [THL](#)

0800 02400
ma-pe 16-20 & la-su 12-16

Naistenlinja.fi

Naisten puolella.
Väkivaltaa vastaan.

Materiaalit - moninaisuus

- Vammaiset naiset
  - [THL: Väkivalta ja vammaisuus](#)
  - [Naisten Linja: Vammaiset/pitkäaikaissairaavat naiset ja väkivalta](#)
  - [Rikoksentorjuntaneuvosto: Ikääntyneisiin ja vammaisiin kohdistuva väkivalta](#)
- Ikääntyneet
  - [THL](#)
  - [Suvanto ry: Ikääntyneiden kaltoinkohtelu](#)
  - [Video: Minna-Liisa Luoma - "Ikäihmisten kaltoinkohteluun pitää aina puuttua"](#)
  - [Tutkimus: Ikääntyneet naiset vaikevat kokemastaan väkivallasta \(2010\)](#)
- Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt
  - [Seta: Toimenpide-ehdotukset naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämiseksi \(2010\)](#)
  - [Ylen artikkeli vuodelta 2014](#)
  - [Nuorisotutkimusverkosto: Mitä kuuluu sateenkaarinuorille Suomessa?](#)
  - [Seta: Ihmisoikeudet](#)

0800 02400
ma-pe 16-20 & la-su 12-16

Naistenlinja.fi

Naisten puolella.
Väkivaltaa vastaan.

Materiaalit - moninaisuus

- Romanit
  - [Naisten Linja: Romaninaiset ja väkivalta](#)
  - [Valtioneuvoston julkaisut: Perhe- ja lähisuhdeväkivalta romaninaisten kokemana](#)
  - [THL: Lähisuhdeväkivaltaa kokeneet romanit turvakodeissa](#)
- Maahanmuuttajataustaiset
  - [Rikoksentorjuntaneuvosto: Etnisiin vähemmistöihin kohdistuva väkivalta](#)
  - [Yle: Turvakodin johtaja: Suomessa elää paljon maahanmuuttajanaisia, joille seksuaalinen väkivalta on osa perhe-elämää](#)
  - [THL: Maahanmuuttajaperheiden terveys](#)
  - [STM: Maahanmuuttajanaiset ja väkivalta](#)
- Nuoret naiset
  - [Naisten Linja: Nuoret naiset ja väkivalta](#)
  - [THL: Seurusteluväkivalta](#)
  - [Nuorten Exit - materiaalia ja oppaita ammatilliselle](#)
  - [Allianssi ry](#)
- Rikoksiin syyllistyneet naiset
  - [Haaste: Suurin osa naisvangeista kokenut lähisuhdeväkivaltaa](#)
  - [Naisten Linja: Rikoksiin syyllistyneet naiset ja väkivalta](#)

0800 02400
ma-pe 16-20 & la-su 12-16

Naistenlinja.fi

Naisten puolella.
Väkivaltaa vastaan.

Materiaalit

- Linkit: palveluita väkivallan kokijoille ja tekijöille
  - [Naisten Linjan palvelut](#)
  - [Suomen mielenterveysseuran kriisipuhelin](#)
  - [HUS Seri-tukikeskus](#)
  - [Viola Ry - väkivallasta vapaaksi](#)
  - [Nettiturvakoti](#)
  - [Monika-Naiset liitto ry - monikulttuurista naistoimintaa](#)
  - [Nollalinja](#)
  - [Turvakotien yhteystiedot](#)
  - [Raiskauskeskus Tukinainen](#)
  - [Tukikeskus Varjo eron jälkeiseen vainoon](#)
  - [Tukinet](#)
  - [Lyömätön Linja](#)
  - [Marja Akatemia](#)
  - [Naisasialiitto unionin juristipäivystys](#)
  - [Rikosuhripäivystys](#)

0800 02400
ma-pe 16-20 & la-su 12-16

Naistenlinja.fi

Naisten puolella.
Väkivaltaa vastaan.

Materiaalit

- Linkit: väkivallan seuraukset, vaikutukset lapsiin, trauma ym.
  - [THL: Väkivallan vaikutukset](#)
  - [Traumaperäinen stressihäiriö](#)
  - [Dissosiaatio](#)
  - [Väkivallan vaikutukset lapsiin](#)
- Tutkimuksia, tietoa, hyödyllisiä linkkejä ja tilastoja
  - [THL: Sukupuolistunut väkivalta](#)
  - [THL: Turvatoimien palveluiden ajankohtainen tilanne](#)
  - [Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torumisesta: nk. Istanbulin sopimus](#)
  - [FRA:n EU:n laajuinen tutkimus naisiin kohdistuvasta väkivallasta](#)
  - [FRA:n tutkimuksen suomenkielinen tiivistelmä](#)
  - [KPMG:n & WoM Oyn laatima turvallisuusseelvitys sisäministeriölle](#)
  - [THL: Sukupuolistuneen väkivallan yleisyys Suomessa](#)
  - [Tilastokeskus: Rikos- ja nakkokeinotilasto](#)
  - [Väestöliitto: väkivallan yleisyys](#)
  - [THL: Lähisuhdeväkivallan tilastoraportti](#)
  - [Loveisrespect.org](#)
  - <https://vawnet.org>
  - [Mielenterveysstalo.fi](#)

0800 02400
ma-pe 16-20 & la-su 12-16

Naistenlinja.fi

Naisten puolella.
Väkivaltaa vastaan.

Diaesityksessä käytetyt kuvat

- Dia 5: Naisten Linjan Instagram-kuvia
- Dia 6: Speak-video
- Diat 2, 12, 15, 16, 27, 31, 33 & 34: Unsplash.com -kuvapankki
- Dia 14: Pexels.com -kuvapankki
- Diat 9, 20, 24: Scottish Women's Aid -järjestön kuvapankki, joka on suunniteltu yhdessä väkivaltaa kokeneiden naisten kanssa.
  - Projektista: <https://womensaid.scot/project/one-thousand-words/#jp-carousel-1293>
  - Kuvat ladattavissa osoitteessa <https://www.dropbox.com/sh/8bsniq3v0bfeyi9/AACcA8URPL6gCEaRJRqBzZwZa?dl=0>

Tämä koulutuspaketti on osa Ada Kairavuoren ja Milla Liskin sosionomi (AMK) -opinnäytetyötä ja se on toteutettu Naisten Linjan käyttöön keväällä 2019.

0800 02400
ma-pe 16-20 & la-su 12-16

Naistenlinja.fi

Naisten puolella.
Väkivaltaa vastaan.

Liite 2: Koulutuspaketin pilotointeihin käytetty palautelomake

Naisiin kohdistuva väkivalta - Työkaluja väkivallan tunnistamiseen, puheeksi ottamiseen ja väkivaltaa kokeneen kohtaamiseen sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille

Palautelomake koulutuksesta

Koitko koulutuksen hyödylliseksi ammatillisen koulutuksesi kannalta?
(1 = en kokenut ollenkaan hyödylliseksi, 5 = koin erittäin hyödylliseksi)

1   2   3   4   5

Kuinka paljon koet oppineesi uutta aiheesta?
(1 = en oppinut lainkaan uusia asioita, 5 = opin erittäin paljon uutta)

1   2   3   4   5

Oliko koulutus mielestäsi tarpeeksi kattava suhteessa siihen käytettyyn aikaan?
(1 = ei ollut, olisin kaivannut paljon enemmän tietoa, 5 = kaikki tarvittavat asiat käytiin läpi)

1   2   3   4   5

Vapaa sanallinen palaute:

(Missä onnistuimme? Mitä olisi voinut vielä kehittää? Mikä jäi eniten mieleen? Sana on vapaa!)

Liite 3: Työelämäyhteistyökumppanin palaute, Katriina Raine

Ada Kairavuoren ja Milla Liskin koulutusmateriaalit Naisten Linjalle 2019

Sosiaali- ja terveysalan opiskelijoille suunniteltu koulutuskokonaisuus on Naisten Linjalle merkittävä työ. Naisten Linja kouluttaa vuosittain eri alan opiskelijoita väkivallasta ja väkivaltaa kokeneen kohtaamisesta. Koulutamme myös jo työssä toimivia ammattilaisia samoista aiheista.

Väkivalta on aihe, joka koskettaa jokaista suomalaista joko suoraan tai välillisesti. Väki- valta, tai tarkemmin parisuhde-, lähisuhde- tai perheväkivalta ei sisälly minkään oppilaitoksen pakollisiin opetettaviin aiheisiin. Tämän vuoksi ammattiin valmistuvien opiskelijoiden osaaminen riippuu paljolti henkilökohtaisista kiinnostuksista ja motivaatiosta tahi omakohtaisesta kokemuksesta. Tämä voi pahimmillaan johtaa siihen, että ammattilaisella on hyvin negatiivinen kuva palveluista väkivaltaa kohdanneille, koska tällä on itsellään ikäviä kokemuksia. Tällöin hän ei välttämättä halua ohjata omia asiakkaitaan soveltuvien palveluiden piiriin ajatellen, ettei siitä ole asiakkaalle oikeaa hyötyä. Toisaalta hyvää tarkoittava ammattilainen saattaa ohjata asiakkaan sellaisen palvelun piiriin, mikä ei olekaan juuri tälle asiakkaalle relevantti. On tärkeää, että ammattilaisilla on mahdollisimman ajankohtaista tietoa sekä eri palveluista, palveluntarjoajista että käsitys väkivallasta ilmiönä. Väki- valta jättää aina jäljen. Kukaan ei totu väkivaltaan, vaikka se ulkopuolisen silmin saattaisi siltä vaikuttaakin.

Koulutuspaketti kattaa väkivallan eri muotojen huolellisen läpikäynnin. On tärkeää erottaa toisistaan henkinen väkivalta ja sen ulottuvuus sekä esimerkiksi rakenteellinen väkivalta. Henkinen väkivalta on kaiken muun väkivallan perusta. Henkinen väkivalta on se, mikä mahdollistaa fyysisen väkivallan parisuhteessa tai perheessä. Kun ihminen joutuu pitkään jatkuneen henkisen väkivallan kohteeksi, hänen itsetuntonsa ja omanarvontuntonsa heikkenee, eikä hän pidä itseään enää arvokkaana yhteiskunnan jäsenenä. Hän kokee jopa ansaitsevansa kaltoinkohtelun. On ratkaisevan tärkeää ymmärtää henkisen väkivallan vaikutukset henkilöön voidakseen tukea tätä prosessissa irti väkivallasta kohti turvallista ja onnellisempaa tulevaisuutta. Se ei ole nopea tai yksinkertainen prosessi ja vaatii ammattilaiselta kärsivällisyyttä ja ymmärrystä tilanteen moninaisuudesta.

Koulutuspaketti listaa myös kattavasti eri palveluntarjoajia, lähteitä ja lakeihin vaikuttavia säädöksiä, joita ilman väkivaltatyön tekeminen yhteiskunnassamme olisi melkein mahdotonta. Väki- vallan sukupuolittuneisuus on yksi syy sille, minkä vuoksi kaikkia väkivaltatapauksia ei ole hyvä hoitaa saman toimijan tiloissa. On perusteltua ohjata mieheksi identifioituvat väkivallan kokijat heille räätälöityihin palveluihin ja naisiksi identifioituvat toisiin. On erityisen tärkeää huomata myös se, että vähemmistöryhmät, kuten vammaiset naiset tai transihmiset ovat usein kaikkein haavoittuvimmassa asemassa väkivallan kokijoina. Koulutuspaketti perehdyttää kuulijat myös tähän ilmiöön hienosti.

Näin laajaa kokonaisuutta on vaikea esitellä yhden luennon aikana. Kairavuoren ja Liskin kokoamassa paketissa on kuitenkin osattu käydä perusasiat siltä osin hyvin läpi, jotta kuulija osaa itse kiinnostuessaan jatkaa aiheeseen tutustumista ja siihen perehtymistä. Niin kauan, kun väkivalta ei ole osa pakollisia opintoja, voimme tehdä siitä mahdollisimman kiinnostavan ja houkuttelevan kokonaisuuden siitä kiinnostuneille. Tässä koulutuspaketti on mielestäni onnistunut erinomaisesti. On hienoa, että linkeihin sisältyy myös fiktioelokuvia, kirjallisuutta ja muuta tuotettua materiaalia, joihin aloittelijan on helpompi tarttua vapaa-ajallaan.

Väkivallan ja sen eri muotojen tunnistamista olisi kuitenkin tärkeää tuoda myös pakolisten opintojen osaksi, kuten Ruotsissa on tehty. Väkivalta on laaja-alainen ja kallis ilmiö yhteiskunnalle, mikä Kairavuoren ja Liskin koulutuspaketista käy hyvin selväksi. Tulee halvemmaksi puuttua siihen varhain, kuin hoitaa vain jo pitkälle ja kuolemanvaikavaksi edenneitä tapauksia.

Helsingissä 30.4.2019

Katriina Raine
kehittämistyön suunnittelija
Naisten Linja

Artikkeli Jyväskylän Ylioppilaslehdessä:
<https://www.jylkkari.fi/2019/04/koti-on-naisille-vaarallisin-ja-miehille-turvallisin-paikka-suurin-osa-vakival-lasta-jaa-piiloon-kertovat-vakivaltatutkijat/>

Liite 4: Työelämäyhteistyökumppanin palaute, Johanna Storck

Naisten Linja
Johanna Storck
viestinnän suunnittelija
3.4.2019

PALAUTE - PORVOON LAUREA KOULUTUS 26.3.

Ada Kairavuori & Milla Liski

Naisten Linja on tilannut Adalta ja Millalta opinnäytetyönä Naisten Linjan koulutuspaketin. Koulutuspaketin tarkoituksena on, että Naisten Linjan työntekijät ja koulutetut vapaaehtoiset voivat helposti ja strukturoidusti lähteä kouluttamaan sosiaali- ja terveystieteiden opiskelijoille väkivallasta, sen vaikutuksista kokijaan sekä tarjottavista auttavista tahoista. Toiveena oli lisäksi tuore visuaalinen ilme sekä väkivallan kuvaston moderni kuvaaminen.

Lähisuhdeväkivalta kuvataan usein mustana silmänä tai kiinni puristuneena nyrkinä, jonka takana on itkevä pelokas nainen, jota on juuri lyöty tai ollaan lyömässä. Median tarjoama kuvasto kuvaa siis lähes poikkeuksetta rajua fyysistä väkivaltaa, joka kertoo vain pienen osan totuutta väkivaltakokemuksista eikä kuvaa esimerkiksi henkisen väkivallan vaikutuksia kokijaan.

Ada ja Milla ovat tehneet koulutuspaketin visuaalisen ilmeen erittäin taitavasti. Naisten Linjan vanha koulutus pohja oli vanhanaikainen eikä enää edustanut nykyistä järjestöämme. Myös sosiaalialalla ja järjestöpuolella on erittäin tärkeää kiinnittää huomiota brändin ilmeeseen, jotta se on houkutteleva, tuore ja nykyaikainen. Ada ja Milla päivittivät järjestömme ulkoisen ilmeen yli odotustemme. Lisäksi kuvamateriaali, jota Ada ja Milla ovat käyttäneet materiaaleissa, ovat täysin Naisten Linjan toiveiden mukaisia.

Esityksessä on lisäksi äärimmäisen hyvin toimiva rakenne. Koulutuspaketti on rakennettu katsojaa kiinnostavaksi käyden aluksi läpi teorian lyhyesti ja sen jälkeen siirtyen itse asiaan niin konkreettisten ohjeiden kuin videoidenkin kautta. Esityksessä on siis toimiva rytmi ja katsoja ei kyllästy. Porvoossa erityistä kiitosta sai konkreettiset ohjeet, kuinka kysyä asiakkaalta väkivallasta. Usein koulutuksissa, itsekin sosionomiopiskeluissani muistan tämän elävästi, esitykset jäivät liian abstraktille tasolle ja opiskelijana on vaikea saada kiinni siitä, mitä asiakkaan kanssa konkreettisesti tehdään. Ada ja Milla ovat pystyneet hienosti toteuttamaan koulutuspaketin juuri opiskelijan näkökulmasta: mikä minua auttaa työssäni konkreettisesti? Tätä nimenomaan Naisten Linjalla toivoimme, että kun opiskelijat itse tekevät koulutuspaketin, he myös ymmärtävät, mitä juuri opiskelijat tarvitsevat. Toimitaan "opiskelijalta opiskelijalle" -periaatteella. Sekä esityksen visuaalinen ilme, rytmitys että konkretia toteutuvat mielestäni tässä loistavasti.

Koulutuksen toinen puolisko on varattu ryhmätyöskentelylle. Tässä osiossa opiskelijat pääsevät kuuntelemaan väkivaltaa kokeneiden omia tarinoita Ylen radiodokumentin kautta. Ada ja Milla jakoivat opiskelijat ryhmiin, jakoivat kuunneltavat keissit sekä antoivat kysymykset pohdittaviksi. Aikaa tehtävälle annettiin puoli tuntia, mikä oli tarpeellinen, sillä se osallisti opiskelijat aktiivisesti pohtimaan tilanteita asiakkaan näkökulmasta. Ajankäytöllisesti tämä osio oli siis erittäin hyvin suunniteltu. Ryhmätyöskentely ja tositarinat olivat niitä, mitkä lopulta herättivät keskustelun ja opiskelijat ikään kuin heräsivät ymmärtämään, miltä väkivalta kokijasta tuntuu ja mitä seurauksia sillä on kokijan elämään. Jokainen ryhmä esitteli keissinsä ja opiskelijat pääsivät itse ääneen.

Tämä toimi loistavana keskustelun avaajana ja yksi opiskelijoista sanoikin, että vasta tämän dokumentin kuuleminen auttoi ymmärtämään alkupuoliskon teoriaosuuden ja että hän vasta nyt ymmärsi väkivallan dynamiikan. Ryhmätyön erinomainen onnistuminen lopetti koulutuksen vapaaseen keskusteluun ja lisäkysymyksiin ja tämä osaltaan tukee koulutuspaketin onnistunutta kokonaisuutta.

Ada ja Milla sekä Naisten Linja saivat erittäin hyvää palautetta sekä opiskelijoilta että lehtori Ann-Marie Suvisaarelta. Suvisaari ehdotti yhteistyön jatkumista Naisten Linjan kanssa, mikä myös osoittaa, että koulutuspaketti on niin hienosti toteutettu, että se tulee varmasti poikimaan Naisten Linjalle yhteistyömahdollisuuksia tulevaisuudessa.